(IN)FORMIRAJ SE!

Vodnik za raziskovanje prihodnosti mladinskega dela

Ta publikacija je nastala v okviru projekta **(In)formiraj se!** (angl. **For Youth Information) (FYI)**.

Projekt FYI je pobuda, financirana iz Erasmus+, ki gradi digitalno skupnost, v kateri imajo mladi dostop do odprtih izobraževalnih virov, podkastov, videoposnetkov in orodij, ki podpirajo njihovo učenje in vključevanje. Njegovo poslanstvo je opolnomočiti mlade s pomočjo dostopnih in privlačnih virov ter spodbujati vseživljenjsko učenje. Vizija projekta je ustvariti dinamičen digitalni prostor, kjer lahko mladi raziskujejo interese, pridobivajo znanja in veščine ter se povezujejo s priložnostmi za razvoj. Med cilji so krepitev neformalnih izobraževalnih orodij, podpora mladinskim delavcem, povečanje zaposljivosti ter gradnja povezane digitalne skupnosti.

Partnerji:

EUROPEAN DIALOGUE

MCC celjski mladinski center prostor svobodnih idej in druženja

BKPLUS EUROPE

TFNOW

Institute of Entrepreneurship Development iED Estonia

September 2025

Financirano s strani Erasmus+
KA2 Strateška partnerstva na področju mladine
Projektna št. 2024-1-SI02-KA220-YOU-000251355

Financira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali Evropske izvajalske agencije za izobraževanje in kulturo (EACEA). Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti EACEA.

KAZALO VSEBINE

UVOD

1 KAJ JE PREDVIDEVANJE?

1.1 Temeljna načela predvidevanja
1.2 Kje se predvidevanje uporablja?
1.3 Vrste predvidevanja
1.4 Praktične uporabe
1.5 Zakaj je to pomembno?
Viri

2 O METODOLOGIJAH PREDVIDEVANJA

2.1 Zakaj je razumevanje različnih metod pomembno pri mladinskem delu
2.2 Raziskovanje trendov
2.3 Pripovedovanje prihodnosti
2.4 Grajenje scenarijev
2.5 Načrtovanje prihodnosti
2.6 Povratno napovedovanje
2.7 Kolo prihodnosti
2.8 Detektivi prihodnosti: metodologija za pregled obzorja
2.9 Matrika 2x2
2.10 Druge metodologije predvidevanja
2.11 Presečni vpogledi v metodologije
Viri

3 DELAVNICE

1. delavnica: Kartiranje / raziskovanje trendov
2. delavnica: Pripovedovanje prihodnosti
3. delavnica: Laboratorij prihodnosti
4. delavnica: Oblikovanje prihodnosti
5. delavnica: Kako voditi delavnico povratnega napovedovanja (oblikovanje prihodnosti v obratni smeri)
6. delavnica: Kolo prihodnosti
7. delavnica: Detektivi prihodnosti (izdaja Mladi + demokracija)
8. delavnica: Matrika 2x2

ZAKLJUČEK

(IN)FORMIRAJ SE!

Uvod

Živimo v času hitrih sprememb, negotovosti in kompleksnosti. Nove tehnologije, okoljski izzivi, spreminjajoči se trgi dela in razvijajoče se politične krajine oblikujejo svet, ki ga bodo podedovali mladi. V tem kontekstu predvidevanje ni le dragoceno orodje, temveč nujna veščina. Pomaga nam – in mladim, s katerimi delamo – kritično preučevati trende, si predstavljati možne prihodnosti ter oblikovati ustvarjalne in odporne odzive.

Predvidevanje je lahko na prvi pogled videti precej abstraktno, kot da bi skušali pogledati v prihodnost, a v praksi vključuje vrsto dostopnih metod, ki se nam pomagajo pripraviti na to, kar prihaja. Če berete ta priročnik, ste verjetno radovedni glede teh pristopov in jih želite raziskati še podrobneje – kar zelo cenimo.

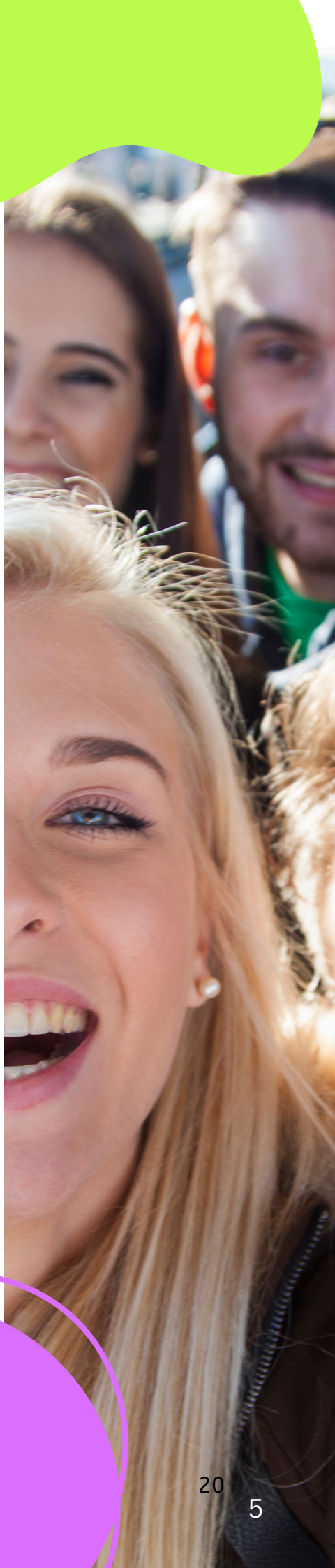
Prihodnost se mladim ne bi smela zgolj zgoditi; imeti bi morali možnost, da jo oblikujejo sami. Mladinsko delo, ki vključuje predvidevanje, lahko spodbuja smiselno participacijo, kritično razmišljanje in skupno delovanje. Pomaga mladim razumeti sisteme, sodelovati v odločanju ter delovati z večjo zavestjo o svetu, ki jih obdaja.

Zato je bil ta priročnik ustvarjen za pedagoge, mladinske delavce in izvajalce aktivnosti – ne le kot informacija, ampak kot podpora pri njihovem delu. Ponuja praktična orodja, strukturirane metodologije in prilagodljive aktivnosti za razvijanje kritičnega mišljenja, državljanske ozaveščenosti in digitalne pismenosti mladih.
Vsebina je rezultat sodelovanja mladinskih delavcev, pedagogov, raziskovalcev in mladih iz Evrope. Odraža skupne vrednote vključevanja, participacije in etične angažiranosti. Predstavljene metode in ideje so odprte za interpretacijo, zato vas spodbujamo, da jih prilagodite svojemu kontekstu in potrebam učencev.

Ne glede na to, ali se s predvidevanjem srečujete prvič ali ga že raziskujete v svojem delu, upamo, da vam bo ta priročnik služil kot praktičen vodnik in vir navdiha. Ostanite radovedni, razmišljajte kritično in delite svoje izkušnje – predvidevanje je živa praksa, ki raste skozi dialog, ustvarjalnost in sodelovanje.

1 KAJ JE PREDVIDEVANJE?

Predvidevanje je sistematičen pristop, ki raziskuje različne možne prihodnosti, da bi razvili učinkovite strategije za sedanjost. Namesto da bi se osredotočalo na en sam izid, spodbuja razmislek o več možnostih (UNDP, 2018). Ta praksa krepi odpornost, strateško razmišljanje in ustvarjalnost – kar je ključno v dobi hitrih sprememb in zapletenih izzivov.

1.1 TEMELJNA NAČELA PREDVIDEVANJA

Sposobnost gledanja onkraj sedanjosti je že dolgo gonilo napredka. Ne glede na to, ali delate z mladimi, oblikujete politike ali podpirate skupnosti, lahko predvidevanje sprememb in priprava na negotovost prinese bolj odporne, vključujoče in ustvarjalne rezultate.

Ob upoštevanju teh vidikov, to poglavje predstavlja temeljna načela in metode, ki prikazujejo, kako lahko predvidevanje podpira posameznike, zlasti mladinske delavce, pedagoge in nevladne organizacije, ki delajo z mladimi. Ponuja praktične strategije za razmišljanje o možnih prihodnostih ter za delovanje v sedanjosti.

PRISTOPI K PREDVIDEVANJU

Program Združenih narodov za razvoj (UNDP, 2018) razlikuje med več pristopi k predvidevanju, pri čemer ima vsak svoj namen:

Strateško predvidevanje

Uporablja se za obveščanje o dolgoročnem načrtovanju, krepitvi odpornosti in sistemskem razmišljanju.

Participativno predvidevanje

Osredotoča se na soustvarjanje in vključevanje deležnikov ter omogoča, da raznoliki glasovi souoblikujejo vizije prihodnosti.

Politično predvidevanje

Ocenjuje, kako bi politike lahko delovale v različnih prihodnjih okoliščinah.

Normativno predvidevanje

Osredotoča se na oblikovanje želenih prihodnosti in poti, potrebnih za njihovo uresničitev.

Inovacijsko predvidevanje

Pomaga prepoznati nastajajoče tehnologije in področja za prihodnje inovacije.

TEMELJNA NAČELA PREDVIDEVANJA

Vsaka vrsta predvidevanja ima svojo specifično uporabnost v akademskem okolju ter strategijah za gospodarstvo in oblikovanje politik. UNDP (2018) in GCPSE (2015) opredeljujeta naslednja temeljna načela:

Razmišljanje o prihodnostih

Prepoznava, da je prihodnost množinska, negotova in oblikovana z odločitvami v sedanjosti.

Sistemska analiza

Upošteva medsebojno povezane dejavnike na politični, tehnološki, družbeni, okoljski in gospodarski ravni.

Participacija in vključenost

Vključuje raznolike igralce in poglede.

Dolgoročna usmerjenost

Pogled preko kratkoročnih ciklov na srednjeročna in dolgoročna časovna obzorja.

Iterativno učenje

Neprestano ponovno preučevanje in prilagajanje strateških predpostavk.

Češki metodološki priročnik Priorities dopolnjuje zgoraj navedene pristope s strukturiranim petfaznim modelom (5P): Priprava, Zaznavanje, Predvidevanje, Načrtovanje in Predstavitev (České Priority, 2022). Ti odražajo tako praktično kot reflektivno naravo napovedovalnega dela.

Za tiste, ki želijo globlje razumeti predvidevanje, priporočamo raziskovanje naslednjih podpoglavij. Tam boste našli teoretične temelje in praktične uporabe zgoraj navedenih metod in orodij.

Poglobimo se!

1.2 Kje se predvidevanje uporablja?

Po vsem svetu se organizacije v javnem in zasebnem sektorju obračajo k predvidevanju, da bi si lahko predstavljale različne prihodnosti in se nanje pripravile. Naj bo to vlada, ki načrtuje prihodnost izobraževanja, podjetje, ki razvija trajnostne izdelke, ali univerza, ki preučuje nastajajoče globalne trende – predvidevanje ponuja praktična orodja za upravljanje sprememb z določenim namenom.

Za mladinske delavce lahko razumevanje, kako se predvidevanje uporablja na različnih področjih, odpira nove priložnosti. Ponuja ustvarjalne načine za vključevanje mladih v razmišljanje, usmerjeno v prihodnost – pomaga jim graditi samozavest, odpornost in občutek, da lahko aktivno soustvarjajo svet okoli sebe.

V naslednjem poglavju bomo raziskali tri ključna področja, kjer se predvidevanje pogosto uporablja: podjetništvo, politika in javni sektor ter akademske raziskave. Ko vidimo, kako različni sektorji uporabljajo predvidevanje, lahko bolje razumemo njegovo vrednost v resničnem svetu in kako lahko podobni pristopi podprejo delo z mladimi.

Predvidevanje v politiki in v javnem sektorju

Vlade in javne institucije vse pogosteje uporabljajo predvidevanje za spoprijemanje s prihodnjimi izzivi. Tak pristop spodbuja strateško razmišljanje in pomaga voditeljem razvijati odporne, vključujoče in v prihodnost usmerjene politike.

Na evropski ravni Agenda strateškega predvidevanja (angl. Strategic Foresight Agenda) usmerja Evropsko komisijo pri soočanju z izzivi, kot so podnebne spremembe, digitalizacija, demografski premiki in geopolitične negotovosti (Evropska komisija, 2024). Ti vpogledi oblikujejo odločitve glede financiranja, socialne zaščite, zelenih prehodov in inovacij. Mesta in regije uporabljajo predvidevanje prek državljanskih panelov in mladinskih skupščin ter pri tem vključujejo skupnosti v oblikovanje izobraževanja, urbanega razvoja in odzivov na podnebne spremembe. Takšno vključevanje dela oblikovanje politik bolj demokratično in vključujoče.

Od predvidevanja je imelo koristi tudi javno zdravje. Med pandemijo COVID-19 je več vlad uporabilo pregled obzorja (angl. Horizon Scanning), da so prepoznale zgodnje tveganje in se nanj učinkoviteje odzvale (OECD, 2022).

Predvidevanje v podjetništvu

V poslovnem svetu se organizacije s pomočjo predvidevanja pripravljajo na spremembe, ostajajo konkurenčne in prepoznavajo nove priložnosti. Za razliko od kratkoročnega načrtovanja, predvidevanje sega 10, 20 ali celo 30 let v prihodnost, da bi predvidelo, kako se bodo razvijali globalni trendi, tehnologije in potrebe potrošnikov – kar omogoča premišljene odločitve in odporne strategije.

Dobro znan primer je Shellova uporaba oblikovanja scenarijev, ki se je začela v 70. letih prejšnjega stoletja. Z razvojem alternativnih zgodb o prihodnosti energetskega sektorja se je Shell lahko prilagodil na naftne šoke in predvidel motnje na trgu – praksa, ki je zdaj široko razširjena po različnih panogah (Polytechnique Insights, 2021).

Danes podjetja uporabljajo predvidevanje za raziskovanje, kako lahko nastajajoče tehnologije, kot sta umetna inteligenca ali blockchain, okoljske spremembe in spreminjajoče se vrednote oblikujejo trge. Na primer, modna znamka lahko analizira trende v povpraševanju mladih po trajnosti, medtem ko bi lahko storitev dostave hrane uporabila pregled obzorja za zaznavanje signalov, kot sta vzpon laboratorijsko pridelanega mesa ali lokalnih diet. Številna podjetja danes ustanavljajo ekipe za predvidevanje ali sodelujejo s svetovalci za inovacije, da raziskujejo dolgoročne prihodnosti, preizkušajo poslovne modele in oblikujejo izdelke, ki odgovarjajo na prihodnje potrebe. Za mlade lahko razumevanje, kako podjetja uporabljajo predvidevanje, sproži ideje za družbene inovacije ali podjetništvo. Mladinski delavci pa lahko spodbujajo projekte, ki uporabljajo podobna orodja za zamišljanje novih rešitev lokalnih ali globalnih izzivov.

Predvidevanje v šolstvu in raziskavah

V akademskem okolju je predvidevanje pogosto bolj raziskovalno in teoretično, vendar ima kljub temu pomemben vpliv v resničnem svetu. Skupno raziskovalno središče (JRC) Evropske komisije na primer spodbuja pismenost o prihodnostih – sposobnost zamišljanja in razmisleka o več možnih prihodnostih.

To ljudem pomaga razmišljati na bolj prožen in ustvarjalen način, namesto da bi domnevali, da bo prihodnost sledila ravni poti iz sedanjosti (JRC, 2020). JRC prav tako podpira pregled obzorja in analizo trendov na področjih, kot so zelene tehnologije, digitalna preobrazba in globalne neenakosti. Univerze po svetu prispevajo k pomembnim projektom predvidevanja, ki raziskujejo prihodnost učenja, dela, javnega zdravja in demokracije. Na primer, Univerza v Turkuju na Finskem je koordinirala projekt »Millennium Project« za raziskovanje prihodnjih potreb po veščinah, medtem ko je Univerza v Ženevi delala na scenarijih prihodnosti za izobraževanje o trajnosti.

Akademsko predvidevanje postaja vse bolj participativno, saj vključuje profesorje, študente in skupnosti v soustvarjanje vizij prihodnosti. To odraža prepričanje, da prihodnost ni nekaj vnaprej določenega, temveč nekaj, kar oblikujemo skupaj.

Za zaključek tega poglavja lahko rečemo, da predvidevanje že vpliva na odločitve v gospodarstvu, vladi in raziskavah. Z razumevanjem, kako se uporablja na teh področjih, lahko mladi pridobijo dragocen vpogled v to, kako deluje svet in kako se spreminja. Ti primeri kažejo, da predvidevanje ni le napovedovanje, temveč tudi priprava, ustvarjalnost in delovanje. Učenje raziskovanja trendov, zamišljanja scenarijev prihodnosti in kritičnega razmišljanja o spremembah lahko mladim pomaga pri sprejemanju premišljenih odločitev, razumevanju zapletenih izzivov in aktivnem prispevanju k oblikovanju boljših prihodnosti.

1.3 VRSTE PREDVIDEVANJA

Pomembno je poudariti, da za predvidevanje ne obstaja ena sama metoda. To področje namreč zajema različne pristope. Nekatere metode, kot npr. analiza trendov, se osredotočajo na prepoznavanje trendov in vzorcev. Druge, kot npr. grajenje scenarijev, dajejo poudarek domišljiji in pripovedovanju zgodb, medtem ko nekatere postavljajo v ospredje soustvarjanje, kot npr. participativno predvidevanje. Za mladinske delavce ti raznoliki pristopi ponujajo smiselne načine za vključevanje mladih. Pomagajo jim razmišljati o prihodnosti, razvijati ključne veščine in oblikovati njihovo pot naprej.

Vprašanje za razmislek

Kako bi lahko raziskovanje več različnih metod predvidevanja poglobilo vaše delo z mladimi?

Analiza trendov in pregled obzorja

Analiza trendov pomaga prepoznati in razlagati pomembne premike (družbene, tehnološke, ekonomske, kulturne in okoljske), ki že oblikujejo prihodnost. Pregled obzorja to dopolnjuje z iskanjem šibkih signalov – zgodnjih znakov nastajajočih sprememb v medijih, raziskavah, družbenih pogovorih ali povratnih informacijah mladih.

Te tehnike pomagajo mladinskim delavcem:

- ostati korak pred nastajajočimi potrebami, ki so pomembne za mlade,
- ohranjati aktivnosti posodobljene in kulturno relevantne,
- prilagajati programe tako, da ostajajo usklajeni z razvijajočo se realnostjo.

Načrtovanje scenarijev in pripovedi o prihodnostih

Načrtovanje scenarijev raziskuje več verjetnih prihodnosti namesto da bi napovedovalo eno samo. Spodbuja mlade, da si zastavijo vprašanja:

- Kaj bi se lahko zgodilo v različnih okoliščinah?
- Kako bi se lahko na to odzvali?
- Katera nova tveganja ali priložnosti bi se lahko pojavile?

Načrtovanje scenarijev gradi prilagodljivost in spodbuja ustvarjalno reševanje problemov. Pomaga mladim in drugim, da se negotovosti lotevajo s samozavestjo in ne s strahom. Pripovedi o prihodnostih (angl. futures narratives) ta proces dopolnjujejo z uporabo pripovedovanja zgodb, ki scenarije oživijo. Te zgodbe vzpostavljajo čustveno povezavo z možnimi prihodnostmi ter krepijo osebni razmislek in razumevanje.

Vizioniranje in povratno napovedovanje

Vizioniranje mlade spodbuja, da si predstavljajo prihodnost, ki si jo želijo. Osredotoča se na skupne vrednote, aspiracije ter družbo ali skupnost, v kateri bi radi živeli. Ta v prihodnost usmerjena miselnost premakne pozornost s problemov na možnosti.

Povratno napovedovanje (angl. backcasting) nato te vizije pretvori v dejanja. Izhajajoč iz želene prihodnosti udeleženci razmišljajo nazaj ter določijo korake, ki jih morajo narediti, da jo dosežejo. Tako se ambiciozni cilji spremenijo v nekaj bolj oprijemljivega in dosegljivega.

Strateško predvidevanje in načrtovanje poti

Strateško predvidevanje pomaga povezati ideje o prihodnosti z načrtovanjem v resničnem svetu. Podpira dolgoročno razmišljanje in premišljeno odločanje. Pogosto združuje več orodij predvidevanja v kohezivno strategijo.

Ključni rezultat je načrt poti. Načrtovanje poti (angl. roadmapping) ustvari strukturiran načrt z jasnimi cilji, časovnicami in mejniki. Mladinskim delavcem to pomaga zagotoviti, da so programi relevantni, praktični in usmerjeni v cilje.

Participativno in izkustveno predvidevanje

Participativno predvidevanje postavlja mlade v središče kot soustvarjalce prihodnosti. Tako niso le pasivni udeleženci, ampak so aktivno vključeni v oblikovanje idej in rešitev. Ta pristop ceni njihove izkušnje in poglede ter naredi predvidevanje bolj vključujoče in utemeljeno.

Izkustveno predvidevanje to dopolnjuje z vključujočimi dejavnostmi. Simulacije, pripovedovanje zgodb, igranje vlog in igre pomagajo mladim raziskovati kompleksne ideje na privlačen in nepozaben način. Te metode krepijo empatijo, kritično razmišljanje in praktične življenjske veščine.

Zakaj so ti pristopi pomembni v mladinskem delu

Predvidevanje mladim pomaga, da se pripravijo, prilagodijo in delujejo z jasnim namenom. Vse metode spodbujajo dolgoročno razmišljanje, ustvarjalnost in odpornost.

Ti pristopi naredijo abstraktne teme bolj oprijemljive in mladim pomagajo, da sebe vidijo kot nekoga, ki lahko vpliva na prihodnost.

Predvidevanje v mladinskem delu spodbuja:

- proaktivno miselnost in večjo ozaveščenost o možnostih v prihodnosti,
- jasnejši občutek namena in usmeritve,
- večjo samozavest pri soočanju z negotovostjo,
- večjo vključenost pri soustvarjanju sprememb v lokalnem in globalnem okolju.

Vprašanja za razmislek

- Kateri pristopi predvidevanja najbolj ustrezajo potrebam mladih, s katerimi delate?
- Kako lahko mlade vključite kot soustvarjalce v te procese?
- Kaj bi bil prvi korak, da lahko začnete uporabljati predvidevanje že na svoji naslednji delavnici?

Zaključek in naslednji koraki

Zgoraj predstavljeni pristopi mladinskim delavcem ponujajo prilagodljiv in močan nabor orodij. Če jih uporabljamo v kombinaciji in prilagodimo različnim kontekstom, omogočajo premišljen in odziven način dela z mladimi. Ob skrbni uporabi te metode ne pomagajo le pri soočanju z negotovostjo, temveč tudi opolnomočijo mlade, da aktivno sodelujejo pri oblikovanju prihodnosti.

Navsezadnje pri predvidevanju ne gre toliko za napovedovanje prihodnosti, temveč za raziskovanje tega, kar je mogoče – in za zavestne korake k bolj želenim izidom.

1.4 Praktične uporabe

Negotovost je sestavni del sodobnega mladinskega dela, zato lahko poznavanje različnih načinov raziskovanja prihodnosti naše odzive naredi bolj premišljene, vključujoče in učinkovite. Namesto da bi se spraševali »Kaj se bo zgodilo?«, nas ta pristop spodbuja, da se vprašamo:

Trikratni K

1. “Kaj bi se lahko zgodilo?”
2. “Kako se lahko na to pripravimo?”
3. “Kakšno prihodnost si želimo ustvariti?”

Uporaba predvidevanja v mladinskem delu

Če želite orodja predvidevanja vključiti v svoje vsakodnevno delo z mladimi, pa ne veste dobro, kako – ali celo kje začeti – brez skrbi! Pripravili smo kratek vodič po korakih.

Začnite z radovednostjo
Mladim zastavite vprašanja, kot na primer: Kako izgleda vaša idealna prihodnost? Kaj vas skrbi? Kaj vas navdušuje?

Spremljajte trende
Bodite na tekočem z družbenimi, tehnološkimi in kulturnimi premiki. Uporabite orodja, kot so Google Trends ali lokalne ankete, ali pa si oglejte, kaj se dogaja na TikToku.

Ustvarite mini scenarije
S svojo ekipo ali skupino mladih napišite dve ali tri zgodbe o prihodnosti: eno optimistično, eno zahtevno in eno presenetljivo.

Delajte v obratni smeri
Izberite pozitiven scenarij in sestavite »korake za nazaj«, kako do njega priti. Kateri koraki so potrebni, da ga dosežete? Kaj lahko storite že danes?

Vključite v programe
Vključite predvidevanje v različna področja svojega dela: poklicno usmerjanje, ustvarjalne umetnosti, aktivizem ali v projekte državljanske vzgoje.

Predvidevanje v praksi: praktični primeri

Če se vam predvidevanje še vedno zdi abstraktno, je tukaj nekaj primerov iz resničnega življenja (od nacionalnih politik do mednarodnih mladinskih pobud), ki prikazujejo, kako ga je mogoče uporabiti za oblikovanje strategij, participacije in sprememb.

1. Lokalna vlada in mladinska politika (Finska)

Nacionalni mladinski svet na Finskem vključuje oddelek za raziskave, predvidevanje in evalvacijo, ki ga določi Ministrstvo za izobraževanje in kulturo. Država uporablja predvidevanje pri načrtovanju nacionalne mladinske politike ter redno izvaja mladinske barometre in strateške vaje predvidevanja, s katerimi raziskuje prihodnje trende v življenju mladih, kot so izobraževanje, digitalne navade in politično udejstvovanje.

Praktični izid:
Nacionalni program mladinskega dela in mladinske politike na Finskem – ki ga vlada sprejme vsaka štiri leta – si prizadeva ustvarjati podporna okolja za razvoj mladih. Spoznanja, ki so jih dobili s pomočjo vaj iz predvidevanja so oblikovala politike, kot so razširjene storitve na področju duševnega zdravja in nove digitalne platforme za mlade.

2. Organizacijsko predvidevanje - projekt The World YMCA's "One Million Voices"

The World YMCA je vodila globalno kampanjo predvidevanja, v okviru katere so zbrali poglede mladih iz 55 držav, da bi bolje razumeli njihove vizije prihodnosti. Rezultati so oblikovali programe s področja zaposlovanja, enakosti in podnebne pravičnosti.

Praktični izid:
Na podlagi prispevkov mladih je več podružnic YMCA zagnalo pobude za zeleno podjetništvo in digitalne izobraževalne centre (World YMCA).

3. UNICEFOV PROGRAM “Youth Foresight Fellowship”

Mladinski program usposabljanja za predvidevanje prihodnosti je osemmesečni program, ki združuje mlade voditelje (stare od 15 do 25 let), da raziskujejo prihodnost otrokovih pravic. Udeležencem nudi veščine predvidevanja in platforme za razvijanje rešitev v njihovih skupnostih.

Praktični izid 1:
V samo treh letih je štipendija dosegla več kot 13.000 mladih v 160 državah, vplivala na poročila in strategije UNICEF-a ter podprla usposabljanje za napovedovanje znotraj organizacije, s čimer je opolnomočila novo generacijo mladinskih voditeljev, osredotočenih na prihodnost.

Praktični izid 2:
Oblikovanje prihodnosti, ki ga vodijo mladi:
Ta pobuda je mlade vključila v participativne dejavnosti napovedovanja, da bi vplivali na politike, ki jih zadevajo, in spodbujali vključujoče, v prihodnost usmerjeno oblikovanje politik.

4. Pobuda Združenih narodov »Our Future Agenda«

»Naša prihodnja agenda« je program Fundacije ZN, ki mlade opolnomoči, da postanejo dejavni akterji in pomagajo pri soustvarjanju trajnostnega sveta do leta 2100. Mladim inovatorjem ponuja platformo, da si na novo zamislijo ZN glede na potrebe 21. stoletja ter spodbuja skupno delovanje in gradnjo zavezništev za reševanje skupnih izzivov. ZN so začeli to globalno pobudo, da bi v prihodnjem načrtovanju v ospredje postavili glasove mladih. S posvetovanji in delavnicami o prihodnosti so mladi voditelji prispevali k predlogom o reformi izobraževanja, podnebnih ukrepih in tehnološki etiki (Our Future Agenda: Unlocking the Power of Next and Future Generations).

Praktični izid:
Program »Naša prihodnja agenda« ima resničen potencial, da vpliva na mladinske delavce – zagotavlja globalni okvir in navdih za izvajanje lokalnih različic, pri čemer mlade vabi k soustvarjanju prihodnosti, ki odraža njihove potrebe in upanja. Uresničuje se s tremi vplivnimi pobudami – koalicijo Odkleni prihodnost, štipendisti Next Generation in medgeneracijskim delovanjem, ki »Našo prihodnjo agendo« spreminjajo v oprijemljive rezultate, kar pomaga pri spodbujanju pozitivnih sprememb in ustvarjanju trajnostne prihodnosti.

Vprašanja za refleksijo

Ste že slišali za podobne dobre prakse ali sodelovali v njih?
Ali lahko najdete takšne primere v mladinskem delu v vaši državi in skupnosti?
Kaj bi lahko bilo uporabno pri vašem delu?

Tukaj smo delili kratek primer korakov, kako lahko uvedete in uporabite predvidevanje pri svojem delu. V nadaljevanju boste našli številne primere in specifična orodja, ki jih lahko uporabite za vsak posamezen korak.

1.5 Zakaj je to pomembno?

Prava moč dela s prihodnostjo ni v tem, da imamo prave odgovore, temveč v tem, da se naučimo postavljati prava vprašanja. Za mladinske delavce ta miselnost ponuja močno podlago za delovanje. Pomaga lahko pri:

- Predvidevanju potreb, preden se razvijejo v krizo.
- Razvijanju veščin pripravljenosti na prihodnost, kot so prilagodljivost, ustvarjalnost in kritično mišljenje.
- Opolnomočanju mladih, da se vidijo kot soustvarjalci svojega sveta.

S sprejetjem tega pristopa se mladinsko delo preusmeri iz zgolj reaktivnega v resnično napredno usmerjeno delo, ki opolnomoči strokovnjake in mlade, da predvidijo izzive, izkoristijo priložnosti in se samozavestno in namensko spopadejo s spremembami. Spodbuja prilagodljivost in zagotavlja, da se mladi ne le odzivajo na spreminjajoče se okoliščine, temveč tudi aktivno oblikujejo svet okoli sebe.

Predvidevanje nas spodbuja, da razmišljamo onkraj trenutnega, sprejemamo inovacije, več perspektiv in nepričakovane možnosti. Krepi našo sposobnost podpiranja mladih v dinamičnem svetu, jim pomaga razvijati odpornost, radovednost in informirano odločanje. Najpomembneje pa je, da ta pristop krepi ključno resnico: prihodnost ni nekaj, na kar čakamo, ampak nekaj, kar skupaj ustvarjamo.

Viri

České priority. (2022). Foresight: Methodical guide. https://www.ceskepriority.cz
European Commission. (2024). Strategic foresight. https://research-and-innovation.ec.europa.eu/strategy/support-policy-making/shaping-eu-research-and-innovation-policy/foresight_en
GCPSE. (2015). Foresight: The manual. UNDP Global Centre for Public Service Excellence.
Glenn, J. C. (1972). Futures wheel. The Futures Group.
Höjer, M., Gullberg, A., & Pettersson, R. (2011). Backcasting images of the future city—Time and space for sustainable development in Stockholm. Technological Forecasting and Social Change, 78(5), 819–834. https://doi.org/10.1016/j.techfore.2011.03.009
Joint Research Centre. (2022). Futures of education and training: Explaining and exploring futures literacy. European Commission.
Joint Research Centre. (2024). Raw Materials Information System – Background and context. European Commission. https://rmis.jrc.ec.europa.eu/background-and-context-204a76
Ministry of Education and Culture. (n.d.). National Youth Work and Youth Policy Programme. https://okm.fi/en/national-youth-work-and-policy-programme
Ministry of Education and Culture. (n.d.). Youth research and monitoring of young people's living conditions. https://okm.fi/en/youth-research
Next Generation Fellows. (n.d.). Next Generation Fellows. https://ourfutureagenda.org/nextgenerationfellows/

Viri

Our Future Agenda. (n.d.). Unlocking the power of next and future generations. https://ourfutureagenda.org/

Rhydderch, A. (2017). Scenario building: The 2x2 matrix technique. In Prospective and strategic foresight toolbox (June 2017). Futuribles International.

State Youth Council. (n.d.). https://tietoanuorista.fi/en/state-youth-council/

UNDP. (2018). Foresight manual: Empowered futures for the 2030 agenda. United Nations Development Programme.

United Nations Development Programme. (2018). Foresight manual: Empowered futures for the 2030 agenda. https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/publications/UNDP_ForesightManual_2018.pdf

UN Global Pulse. (n.d.). UNICEF Youth-led Futures Design. https://www.unglobalpulse.org/project/unicef-youth-led-futures-design/

UNICEF. (n.d.). Our future pledge: An agenda for futures by youth. https://www.unicef.org/innocenti/reports/our-future-pledge-agenda-futures-youth

UNICEF. (n.d.). Youth foresight fellowship. https://www.unicef.org/innocenti/youth-foresight-fellowship

Unlock the Future Coalition. (n.d.). https://ourfutureagenda.org/unlockthefuture/

Wilkinson, A., & Kupers, R. (2013). Living in the futures. Harvard Business Review. https://hbr.org/2013/05/living-in-the-futures

World YMCA. (2013). One million voices – Excitement is building!. https://www.ymca.int/one-million-voices-excitement-is-building/

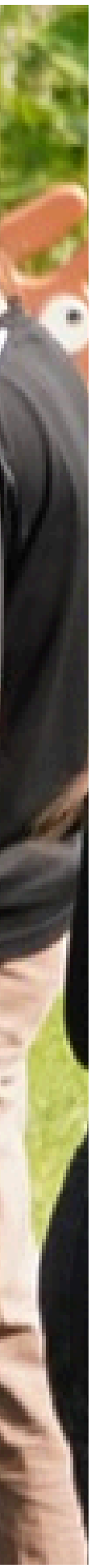
Youth4Foresight Toolkit. (2024). INTPA Foresight Hub Network: Detectives of the future. Capacity4Dev. https://capacity4dev.europa.eu

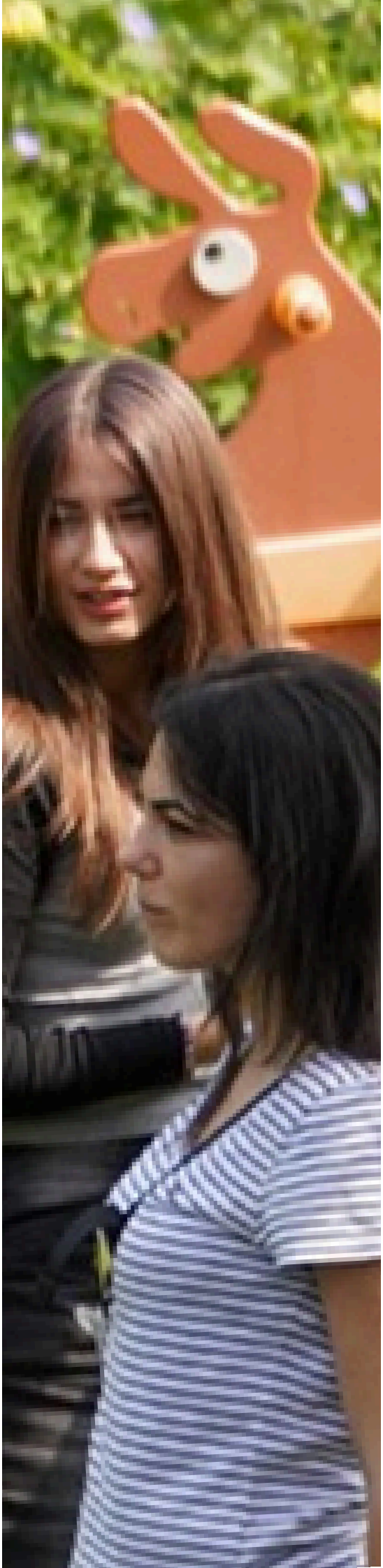
2 O METODOLOGIJAH PREDVIDEVANJA

V prejšnjem poglavju smo poudarili pomen predvidevanja v mladinskem delu, zlasti pri spodbujanju namernih, ustvarjalnih in odpornih praks. Zdaj se poudarek usmerja v to, kako je mogoče te ideje uresničiti.

To poglavje predstavlja različne metode, ki mladinskim delavcem pomagajo raziskati možnosti na smiseln in dostopen način. Od igrivih dejavnosti do strukturiranih orodij za načrtovanje, ti pristopi podpirajo refleksijo, dialog in delovanje ter mladim omogočajo kritično razmišljanje in oblikovanje prihodnosti, ki si jo želijo.

2.1 Zakaj je razumevanje različnih metod pomembno pri mladinskem delu

Kot je opisano v zgornjem besedilu, je predvidevanje najučinkovitejše, če je povezano s pravimi metodami za dani kontekst. Izbira ustreznega pristopa ni le tehnična odločitev; zagotavlja, da je proces smiseln, privlačen in relevanten za mlade.

Na voljo so različne metode, od preprostih in igrivih do bolj analitičnih. Bistveno je vedeti, kdaj in kako te metode uporabiti, da zagotovimo, da so smiselne in dostopne mladim. Naš cilj je izbrati pristope, ki so skladni z vašimi cilji in potrebami mladih, s katerimi delate.

Kot je razvidno iz zgornjega besedila, področje napovedovanja ponuja raznoliko paleto orodij in tehnik. Za učinkovito vključevanje mladih je ključnega pomena vedeti, katero metodo uporabiti, kdaj in kako.

Zato boste v naslednjih razdelkih našli pregled razpoložljivih metodologij – od preprostih, igrivih dejavnosti do bolj kompleksnih analitičnih procesov – in vam ponudili smernice za izbiro pravega pristopa za vaš specifični kontekst in cilje mladinskega dela.

Razvijanje prihodnje pismenosti: pomagajte mladim razumeti gonilne sile, prepoznati trende in kritično razmišljati o različnih možnih izidih.

Spodbujanje delovanja: opolnomočite mlade, da se ne vidijo le kot pasivni prejemniki prihodnosti, temveč kot aktivni akterji, ki lahko sprejemajo odločitve in ukrepajo, da nanjo vplivajo (UNICEF Innocenti, 2023).

Izboljšajte kritično mišljenje in ustvarjalnost: spodbujajte dvom v postavljanje predpostavk, predstavljanje alternativ in razvoj inovativnih rešitev.

Grajenje odpornosti: pripravite mlade, da se prilagodijo nepričakovanim spremembam in se z večjo samozavestjo spopadejo z negotovostjo (Steinmüller in Steinmüller, v Mendonça et al., n.d.).

Spodbujanje sodelovanja in dialoga: ustvarjajte prostore za sodelovalno raziskovanje skupnih upov, strahov in vizij za prihodnost.

Spekter predvidevanja: Od preprostega sodelovanja do poglobljene analize

Metodologije predvidevanja si predstavljajte kot nabor orodij. Nekatera orodja so hitra in enostavna za uporabo pri specifičnih nalogah, druga pa so močnejša, vendar zahtevajo več spretnosti in priprave. Pri mladinskem delu se pogosto nagibamo k metodam, ki so participativne, privlačne in prilagodljive.

1. Preprostejše, intuitivne in zelo participativne metode:

Te metode so pogosto najboljše izhodiščne točke za uvajanje razmišljanja o prihodnosti pri mladih. Dajejo prednost interakciji, domišljiji in ustvarjanju oprijemljivih in zabavnih abstraktnih konceptov. Na splošno zahtevajo manj časa za pripravo in se bolj zanašajo na skupinsko dinamiko in ustvarjalno vodenje.

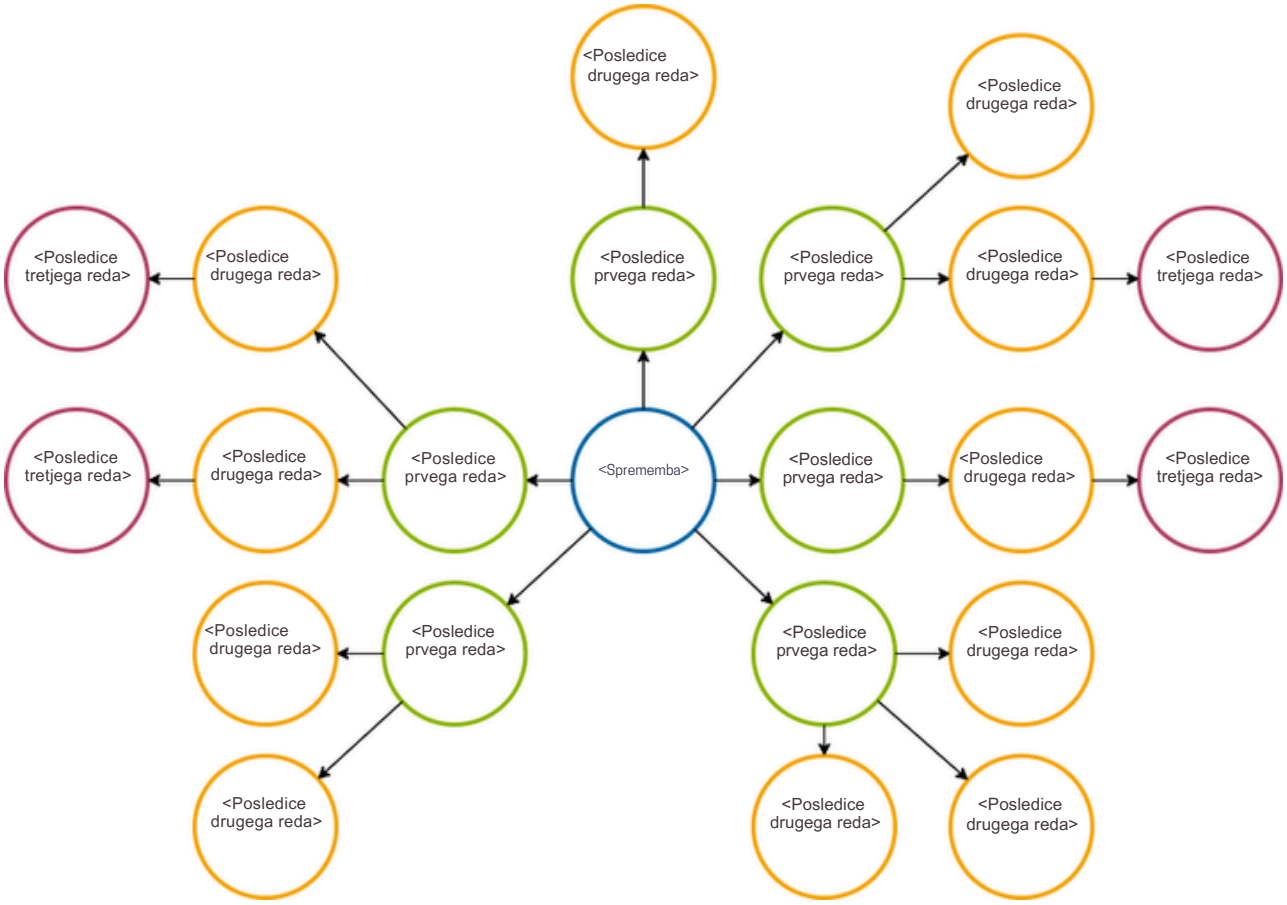
Ključne značilnosti:
Vizualno privlačne, usmerjene v dejavnosti, sodelovalne, s poudarkom na pripovedovanju zgodb in domišljiji, z nižjo vstopno oviro.

Primeri v mladinskem delu:

Viharjenje možganov - teme o prihodnosti:
Hitro skupinsko srečanje za ustvarjanje idej o upanjih, strahovih ali spremembah v prihodnosti, povezanih z določeno temo (npr. »Kako bodo prijateljstva videti čez 10 let?«). (ETF Open Space, n.d.).

Pripovedovanje prihodnosti/ Igra vlog:
Kot je podrobneje opisano v posebnem poglavju, gre za igranje kratkih prizorov iz možne prihodnosti. Odlično za raziskovanje čustvenih in družbenih razsežnosti scenarijev iz prihodnosti, na način, ki je mladim blizu. (Carleton et al., 2013).

Kolo prihodnosti (angl. Futures Wheel) - osnovna raven:
Vizualna vaja oblikovanja miselnega vzorca za hitro raziskovanje neposrednih in posrednih posledic enega trenda ali dogodka (npr. »Kaj se zgodi, če se naš lokalni mladinski center zapre?«). Primerno za spodbujanje začetnih razprav. (Better evaluation, n.d.)

Vir: https://online.visual-paradigm.com/knowledge/decision-analysis/what-is-futures-wheel/

Preprosto prepoznavanje trendov:
Mladi delijo nedavne novice, objave na družbenih omrežjih ali opažanja, ki so jih presenetila ali so se jim zdela nova, nato pa razpravljajo o tem, kaj bi to lahko pomenilo za prihodnost.

Vizualni kolaži / razpoloženjske table:
Ustvarjanje vizualnih predstav želenih ali strašljivih prihodnosti s pomočjo slik, besed in risb.

2. Bolj strukturirane, analitične in poglobljene metode:

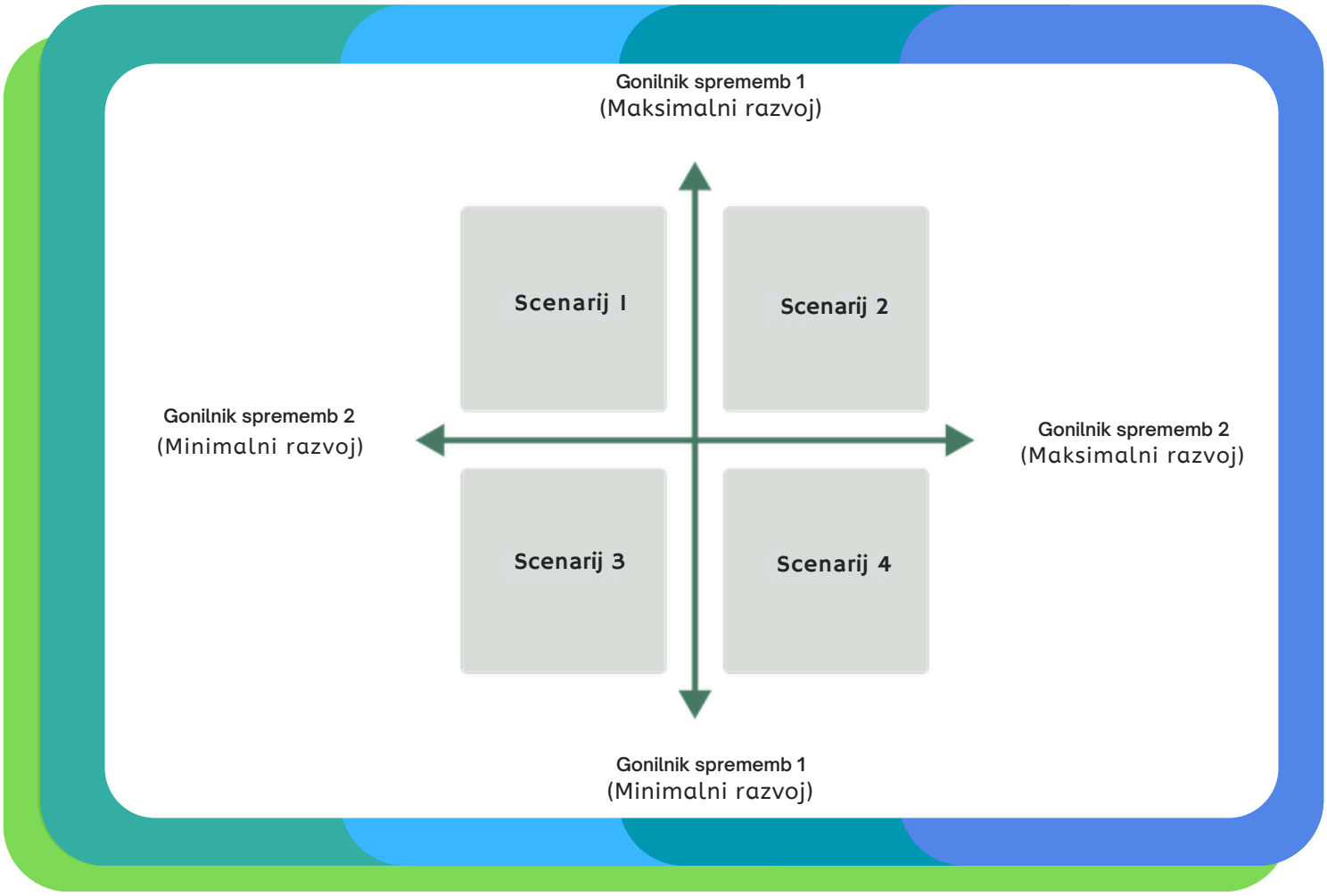
Te metode ponujajo globlje vpoglede, vendar pogosto zahtevajo bolj strukturirano facilitacijo, morda nekaj predhodnih raziskav in več časa s strani udeležencev. Dragocene so, kadar je treba analizirati zapletene interakcije, razviti podrobne načrte ali se posvetovati s specifičnimi strokovnjaki.

Ključne značilnosti:

Bolj sistematične, lahko vključujejo podatke ali prispevek strokovnjakov, osredotočene so na analizo in strukturo, pogosto zahtevajo več facilitatorskega znanja ali priprave.

Primeri v mladinskem delu:

Podrobno grajenje scenarijev (npr. matrika 2x2, ključni dejavniki): Sistematično razvijanje različnih, verjetnih pripovedi o prihodnosti na podlagi prepoznavanja in analize ključnih gonilnih sil ter negotovosti. Metoda matrike 2x2 je sicer strukturirana, vendar jo je mogoče prilagoditi v zelo interaktivno delavniško obliko, primerno za delo z mladimi (UN Global Pulse, n.d.; OpenFutures, n.d.). Zahteva skrbno izbiro gonilnih dejavnikov.

Vir: https://www.futuresplatform.com/blog/2x2-scenario-planning-matrix-guideline

- **Povratno napovedovanje:** Začnemo s skupno vizijo želene prihodnosti (npr. »Naše mesto je do leta 2035 v celoti prijazno do mladih«). Nato skupaj delamo nazaj, da prepoznamo potrebne korake in mejnike. Ugotavljamo tudi, katere ukrepe je treba sprejeti danes in jutri, da to vizijo uresničimo. (UNDP, 2018). Močno orodje za akcijsko načrtovanje.

- **Pregled obzorja (na ravni skupnosti):** Bolj organiziran pristop, kjer mladinske skupine sistematično spremljajo lokalne novice, forume skupnosti, šolske politike itd., da bi prepoznale nastajajoča vprašanja ali trende, pomembne za mlade v njihovem okolju (Futures Platform, n.d.). Lahko služi kot podlaga za druge aktivnosti.

- **Delfska metoda (prilagojena):** Čeprav tradicionalno vključuje strokovnjake, lahko poenostavljene različice uporabimo tudi v okviru mladinskega sveta ali projektne skupine. Namen je zbrati različna mnenja o prioritetah za prihodnje ukrepanje prek anonimnih krogov povratnih informacij. Na ta način poskrbimo, da se slišijo tudi tišji glasovi (Linstone & Turoff, 1975/2002). Metoda zahteva skrbno pripravo.

- **Analiza navzkrižnih vplivov (poenostavljena) (angl. Cross-Impact Analysis):** Raziskovanje, kako lahko različni trendi, pomembni za mlade (npr. ozaveščanje o duševnem zdravju, umetna inteligenca v izobraževanju, priložnostna/gig zaposlitev), vplivajo drug na drugega – morda z uporabo preproste matrike in skupinske razprave namesto zapletenih izračunov (Gordon & Hayward, 1968, as cited in various sources; Foresight Culture, n.d.).

Razumevanje tega razpona metod vam pomaga izbrati tiste, ki najbolje ustrezajo izkušnjam vaše skupine, času, ki ga imate na voljo, in globini raziskovanja, ki jo želite doseči.

IZBIRA PRAVEGA ORODJA PREDVIDEVANJA ZA VAŠE MLADINSKO DELO

1. Kaj je vaš namen? (Zakaj)
2. Kako negotova ali zapletena je tema? (Kako)
3. Kaj imate na voljo (viri)? (Kaj)
4. Kdo so mladi, ki sodelujejo? (Kdo)
5. Kakšen je časovni okvir? (Kdaj)

1 KAJ JE VAŠ NAMEN? (“ZAKAJ”)

- **Spodbujanje radovednosti in ozaveščenosti:** Cilj: uvajanje razmišljanja o prihodnosti, spodbujanje mladih k pogovoru in domišljiji. Metode: Pripovedovanje prihodnosti (angl. Future Telling), preprosto prepoznavanje trendov, kolo prihodnosti, viharjenje možganov.
- **Raziskovanje možnosti:** Cilj: razumeti razpon možnih prihodnosti, povezanih z določeno temo (npr. prihodnost dela, vplivi podnebnih sprememb). Metode: raziskovalni scenariji (npr. matrika 2x2), pregled obzorja, šibki signali.
- **Ustvarjanje skupnih vizij:** Cilj: določiti želeno prihodnost, h kateri želi skupina stremeti. Metode: normativni scenariji, strateško vizioniranje, povratno napovedovanje (kot izhodišče).
- **Razvijanje strategij in akcijskih načrtov:** Cilj: ugotoviti, kako doseči želeno prihodnost ali se spopasti s pričakovanimi izzivi. Metode: povratno napovedovanje, akcijske poti (angl. action pathways), načrtovanje poti (poenostavljeno).
- **Krepitev odpornosti in pripravljenosti:** Cilj: razmisliti o možnih motnjah in kako bi skupina ali skupnost nanje lahko odgovorila. Metode: razprave o nepredstavljivih dogodkih, moteči scenariji, kolo prihodnosti (za vplive).
- **Poglobljeno razumevanje kompleksnega vprašanja:** Cilj: analizirati medsebojno delovanje različnih dejavnikov, ki vplivajo na prihodnjo temo. Metode: analiza navzkrižnih vplivov (poenostavljena), sistemsko načrtovanje.

2 KAKO NEGOTOVA ALI ZAPLETENA JE TEMA? (“KAKO”)

- **Visoka negotovost/zapletenost:** Kadar se prihodnost zdi zelo nepredvidljiva ali vključuje številne medsebojno prepletene dejavnike (npr. dolgoročni vpliv umetne inteligence, globalni politični premiki), so nujne metode, ki zajemajo več možnosti. Metode: grajenje scenarijev, nepredstavljivi dogodki, pregled obzorja.
- **Nižja negotovost/jasnejši cilji:** Kadar je želeni izid bolj jasen ali pa se osredotočamo na bolj predvidljive trende, so primernejše metode, usmerjene v načrtovanje. Metode: povratno napovedovanje, akcijske poti.

3 KAJ IMATE NA VOLJO (VIRI)? (“KAJ”)

- Koliko časa lahko namenite? Hitro kolo prihodnosti lahko traja 30 minut, medtem ko lahko celotna delavnica grajenja scenarijev traja več ur ali celo dni (glej: plan delavnice 2x2 matrica).
- Materiali in prostor: Ali potrebujete plakate (flipchart), samolepilne listke, digitalna orodja (npr. Miro) ali prostor za izvedbo nastopa?
- Udobje pri izvedbi: Se bolje počutite pri odprtih ustvarjalnih procesih ali bolj strukturiranih analitičnih? Izberite metode, ki jih zmorete samozavestno izvajati sami ali s pomočjo. Nekatere zahtevnejše metode lahko pridobijo veliko vrednost z zunanjim strokovnjakom, če je to izvedljivo.

4 KDO SO MLADI, KI SODELUJEJO? (“KDO”)

- Starost in razvojna stopnja: Prilagodite zahtevnost in stopnjo abstraktnosti. Mlajše skupine se bodo verjetno bolje odzvale na pripovedovanje zgodb, risanje in igre vlog, medtem ko se bodo starejši mladostniki bolj vključili v analize in strategije.
- Velikost skupine in dinamika: Nekatere metode bolje delujejo v manjših skupinah (npr. poglobljeno delo na scenarijih), druge pa v večjih (npr. viharjenje možganov, uvodne aktivnosti). Upoštevajte obstoječo povezanost in komunikacijske stile skupine.
- Predhodne izkušnje: Ali so se mladi že kdaj srečali z razmišljanjem o prihodnosti? Za začetnike začnite s preprostejšimi, privlačnimi metodami.
- Učni stili in preference: Če je možno, ponudite kombinacijo vizualnih, slušnih in kinestetičnih aktivnosti.

5 KAKŠEN JE ČASOVNI OKVIR? (“KDAJ”)

- Kratkoročen (1–5 let): Osredotočite se na trenutne trende, neposredne izzive in konkretno akcijsko načrtovanje.
  Metode: analiza trendov, akcijske poti, kolo prihodnosti.
- Dolgoročno (10–25+ let): Spodbuja bolj domiselne preskoke, raziskovanje temeljnih sprememb in ustvarjanje prelomnih vizij.
  Metode: grajenje scenarijev, povratno napovedovanje iz daljne prihodnosti, pripovedovanje prihodnosti, raziskovanje izrazito drugačnih svetov.

KOMBINIRANJE METOD ZA BOGATEJŠE IZKUŠNJE

Pogosto je najučinkovitejši pristop ta, da zaporedno kombiniramo več metod.

Začnete lahko s:

- Pregledom obzorja / Prepoznavanjem trendov: za prepoznavanje ključnih sprememb, ki se dogajajo zdaj.
- Kolesom prihodnosti/ Pripovedovanjem prihodnosti: za raziskovanje možnih vplivov ali občutkov, povezanih s ključnim trendom.
- Grajenjem scenarijev (npr. matrika 2x2): za razvijanje različnih alternativnih prihodnosti na podlagi najpomembnejših negotovosti.
- Povratnim napovedovanjem / akcijskimi potmi: za načrtovanje korakov k želenemu scenariju, ki ste ga prej določili.

Tako ustvarimo potovanje za mlade – od ozaveščanja in raziskovanja do oblikovanja vizij in delovanja – kar postopoma gradi njihove sposobnosti predvidevanja.

Z natančnim razmislekom o teh dejavnikih lahko izberete in prilagodite metode, ki naredijo predvidevanje relevantno in privlačno ter opolnomočijo mlade, da razmišljajo kritično, delujejo z namenom in sodelujejo pri oblikovanju prihodnosti.

2.2 RAZISKOVANJE TRENDOV

Trend je vzorec sprememb, ki se pojavlja skozi čas. Nastaja iz signalov (majhnih pokazateljev sprememb) in dogodkov (premikov, ki se že dogajajo okoli nas). Ko ti signali oblikujejo dosledne vzorce, postanejo trendi, ki nam pomagajo razumeti, kam bi se stvari lahko razvijale. A trendi ne delujejo v izolaciji – med seboj se prepletajo, trčijo in medsebojno krepijo, prav ta preplet pa pogosto prinese najpomembnejše spremembe.

Ključni pojmi:

Signal:
Manjši, pogosto zgodnji znak, da se nekaj spreminja.

Trend:
Ponavljajoča se sprememba ali vzorec z vse večjim vplivom skozi čas.

Motnja:
Ko trend bistveno spremeni obstoječi sistem ali strukturo.

Slepa pega:
Trend ali razvoj, ki smo ga spregledali.

ORODJA ZA RAZISKOVANJE TRENDOV

Kartice trendov:

To so vnaprej pripravljene kartice, ki opisujejo določen trend. Vsaka kartica lahko vsebuje:

- ime trenda (npr. »naraščajoča neenakost«),
- kratek opis,
- signale ali primere
- na koga ali kaj trend vpliva.

V mladinskem delu lahko ustvarite kartice trendov, prilagojene lokalnim razmeram, na primer:

- “Vzpon virtualnih prijateljstev”,
- “Podnebno ukrepanje pod vodstvom mladih”,
- “Razcvet aplikacij za duševno zdravje”.

KARTIRANJE TRENDOV:

Ko je prepoznanih več trendov, lahko naredite miselni vzorec oz. vizualni prikaz:

- Kateri so najbolj moteči - disruptivni?
- Kako bi lahko med seboj vplivali?
- Ali se kateri od njih pospešujejo ali upočasnjujejo?

Uporabite lahko samolepilne listke, table ali spletna orodja, kot sta Miro ali Padlet.

TEHNIKE ZA RAZISKOVANJE TRENDOV

Če želite izvedeti, kako začeti z raziskovanjem trendov v svojem delu, ste na pravem mestu!
Spodaj so nekatere tehnike in koraki, s katerimi lahko uspešno izvedete sejo raziskovanja trendov.

Začnite tako, da...

- oblikujete manjšo ekipo – lahko so sodelavci ali mladi,
- določite temo – na primer zaposlovanje, izobraževanje, digitalna varnost ali življenje v skupnosti,
- naredite hiter pregled – časopisni članki, družbena omrežja, ankete med mladimi,
- prepoznate 5–10 trendov in jih zapišite kot kartice,
- izvedite srečanje s skupinami za raziskovanje in razmislek,
- razpravljajte o tem, kaj ti trendi pomenijo za vaše programe, partnerstva ali zagovorništvo.

KAKO TO IZGLEDA V PRAKSI: DELAVNICE Z RAZPRAVO V SKUPINI

Sejo za raziskovanje trendov lahko izvedete s tehniko skupinske razprave. Tukaj je priročen vodič za delavnico raziskovanja trendov, zasnovan po navdihu Toolkit for Tomorrow.

- Predstavite, kaj so trendi in zakaj so pomembni (5 min).
- Razdelite kartice trendov (5 min) – predloge najdete v prilogi priročnika Toolkit for Tomorrow, ali pa oblikujete svoje.
- Skupinska razprava: Kateri trendi so najbolj moteči? Kako so med seboj povezani? (20 min).
- Prepoznajte manjkajoče trende s pomočjo prazne predloge kartice trendov (10 min) – prazno predlogo najdete v prilogi priročnika Toolkit for Tomorrow, ali pa oblikujete svojo.
- Delite spoznanja v skupini (15 min).

To lahko izvedete z različnimi ciljnimi skupinami – skupaj z mladinskimi delavci ali neposredno z mladimi – in jim na ta način pomagate razvijati pismenost o prihodnostih.

TEME, KI JIH LAHKO OBRAVNAVATE Z MLADIMI, S POMOČJO ORODIJ IN TEHNIK RAZISKOVANJA TRENDOV

Raziskovanje trendov je lahko učinkovit način za poglobitev v teme, ki so mladim pomembne. Spodaj najdete dva primera. Spodbujamo vas, da razmislite, kako bi se lahko te delavnice razširile in prispevale k smiselnim spremembam v prihodnosti.

Trendi duševnega zdravja mladih

Vaša organizacija opazi naraščajoč trend, da mladi na TikToku in Redditu vse pogosteje razpravljajo o tesnobi. Če ta trend raziskujete skupaj z mladimi, lahko soustvarite podporne skupine vrstnikov in se povežete z razvijalci aplikacij za preizkus lokalnega klepetalnika za duševno zdravje.

Zelene veščine za prihodnost

Regionalni mladinski center je opazil vse večje globalno povpraševanje po zelenih delovnih mestih. Trend so raziskali z analizo novic, sprememb politik in pogovori z mladimi okoljevarstveniki. Rezultat? S strani mladih zasnovano orodje »Zelena kariera« (angl. »Green Career« toolkit) ter mentorski program.
Na podlagi teh dveh primerov si poskusite sami zamisliti še eno pomembno temo, ki bi jo lahko raziskali z mladimi. Kakšni bi lahko bili rezultati? Bi bilo nekaj konkretnega in oprijemljivega?
Čestitamo – pravkar ste uporabili predvidevanje kot orodje za vizualizacijo prihodnosti!
Raziskovanje trendov ni namenjeno le pripravi na prihodnost, temveč predvsem opolnomočenju mladih, da postanejo oblikovalci svoje prihodnosti. Ponuja boljše oblikovanje programov, ki temeljijo na dejanskih izkušnjah in nastajajočih spremembah. Prav tako spodbuja sodelovanje in odgovornost mladih ter miselnost prilagajanja, radovednosti in soustvarjanja.

Vprašanja za razmislek

Kateri trendi najbolj vplivajo na mlade, s katerimi delam?

Kako lahko mlade vključim v prepoznavanje in odzivanje na te trende?

Kakšne nove priložnosti bi se lahko pojavile, če bi ta spoznanja začel upoštevati že danes?

2.3 PRIPOVEDOVANJE PRIHODNOSTI

Pripovedovanje prihodnosti je dramatična tehnika pripovedovanja zgodb, pri kateri skupina odigra kratek prizor iz možne prihodnosti. Lahko gre za skeč, igro vlog ali celo posnet video, vendar je cilj vedno enak: narediti prihodnost resnično oprijemljivo.

Namesto da bi le razpravljali o spremembah, udeleženci raziskujejo, kako je videti, kakšen je občutek in kaj pomeni živeti v takšni prihodnosti. To je še posebej uporabno, kadar so prihodnosti kompleksne, čustvene ali jih je težko ubesediti.

Pripovedovanje prihodnosti lahko resnično vpliva na delo z mladimi, saj je več kot le predstava. Je ogledalo in zemljevid. Mladim pomaga, da si predstavljajo prihodnost in najdejo svojo vlogo v dolgoročnem razmišljanju. Lahko tudi vadijo empatijo, tako da se vživijo v različne vloge in perspektive ter soustvarjajo pomembno prihodnost, tako da preizkušajo ideje v čustvenih in družbenih kontekstih. In nazadnje, a nikakor ne najmanj pomembno, se zabavajo, medtem ko razvijajo kritično pismenost za prihodnost!

Ključni pojmi:

Poosebljeno pripovedovanje zgodb: prikazovanje, kako bi lahko izgledal prihodnji scenarij.

Kontekstualno bogat vpogled: poglobljeno raziskovanje uporabnikov, okolij in izzivov.

Gradnja empatije: čutiti, kaj bi lahko v prihodnosti doživljali drugi.

Sodelovalno oblikovanje smisla: soustvarjanje pomena skozi skupno izvedbo.

ORODJA IN TEHNIKE ZA PRIPOVEDOVANJE PRIHODNOSTI

Okvir zgodbe

Začnite z ustvarjanjem scenarija prihodnosti. Vprašajte:

- Kdo je prihodnji uporabnik?
- S kakšnimi izzivi ali potrebami se sooča?
- Kakšna je situacija? Kje se dogaja?
- Kdo drug je vpleten?
- Kakšno sporočilo naj občinstvo odnese s seboj?

Igra vlog in sestavljanje scenarija

Ustvarite kratek scenarij z nekaj vrsticami dialoga za vsak lik. Dodelite vloge in spodbujajte uporabo humorja, rekvizitov ali čustev.

Primer: prihodnji mladinski voditelj v svetu prihodnosti razpravlja o zakonih o umetni inteligenci v svetu, medtem ko chatbot zagovarja pravice mladih.

Uporaba rekvizitov in postavitve

Predmeti iz vsakdanjega življenja – na primer pulover s kapuco kot sodniška toga ali telefon kot prevajalec – zgodbo zasidrajo in pomagajo občinstvu, da se poveže z njo, ne da bi potrebovali celotno sceno ali kostume.

Živa izvedba ali snemanje

Prizor odigrajte v živo pred občinstvom (skupino mladih, sodelavcev ali članov skupnosti) ali pa ga posnemite kot kratek film. Predstava postane hkrati ustvarjalni izraz in učno orodje.

ORODJA IN TEHNIKE ZA PRIPOVEDOVANJE PRIHODNOSTI

Refleksija občinstva in povratne informacije

Po izvedbi predstave se pogovorite:

- *Kaj je najbolj izstopalo ali presenetilo?*
- *Kaj se je zdelo resnično ali verodostojno?*
- *Kaj bi spremenili ali o čem bi se vprašali? Ta refleksija pomaga razkriti vrednote, predpostavke in globlje vpoglede.*

Kako to izgleda v praksi: namišljeni primeri za spodbujanje ustvarjalnosti

Primer 1: Prizor šole iz prihodnosti

V učilnici, postavljeni v leto 2035, najstniki zaigrajo scenarij, kjer pouk vodi umetna inteligenca, učenje pa je predstavljeno skozi igro. Lik enega dijaka se upre in izrazi željo, da bi se učil pri človeku. Med uro pride do okvare učitelja-bota.

Primer 2: Medgeneracijski dialog o prihodnosti

Skupina mladih v lokalnem centru pripravi skeč, v katerem si predstavljajo srečanje s sabo, ko so stari 70 let. Razmišljajo o odločitvah, ki so jih sprejeli v svojih 20-ih, in o tem, kako se je spremenil svet okoli njih. Prizor združuje humor in vpogled, saj se med generacijami izmenjujejo zgodbe in življenjske lekcije.
Rezultat: spodbujanje mladih k dolgoročnemu razmišljanju in razpravi o načrtovanju prihodnosti za njihovo osebno življenje.
Scenarije za pripovedovanje prihodnosti je mogoče razviti na temo okolja, družbe in družbenih odnosov, komunikacije, zaposlovanja, bivanja, aktivnega državljanstva ... Seznam možnosti se praktično ne konča!

Kako začeti s pripovedovanjem prihodnosti v mladinskem delu

Če želite izvedeti, kako začeti s pripovedovanjem prihodnosti v mladinskem delu, smo tu za vas! Spodaj je priročen vodič po korakih za uspešno vodenje in izvedbo delavnice pripovedovanja prihodnosti.

Bonus nasvet: Pripravite delovni list, na katerem mladi načrtujejo svoje prizore. Vključite polja za prizorišče, like, cilj in ključne vrstice dialoga. Nekoliko bolj strukturiran pristop jim lahko pomaga, da se ne bodo počutili preobremenjeni.

Vprašanja za razmislek

O katerih prihodnjih izzivih ali upanjih govorijo mladi v vaši skupnosti?

Kako bi jim lahko odigran prizor iz prihodnosti pomagal izraziti te ideje?

Katere teme ali čustva bi imeli največji učinek, če bi jih naslovili?

2.4 GRAJENJE SCENARIJEV

Ko razmišljamo v scenarijih, se od vprašanja “Kaj se bo zgodilo?” premaknemo k vprašanjem “Kaj bi se lahko zgodilo?” in “Kaj želimo, da se zgodi?” Tak pristop pri mladih spodbuja kritično mišljenje, ustvarjalnost ter sposobnosti strateškega razmisleka v svetu, ki je nepredvidljiv. V mladinskem delu je grajenje scenarijev močna metoda za krepitev pismenosti o prihodnostih, razvijanje vizij in opolnomočenje mladih, da prevzamejo odgovornost za svojo prihodnost.

Grajenje scenarijev je metoda, s katero raziskujemo različne poti, po katerih bi se lahko razvijala prihodnost. Za razliko od napovedi – ki poskušajo predvideti, kaj se bo zgodilo – scenariji niso namenjeni temu, da bi imeli prav. Gre za raziskovanje *možnosti*.

fyi

Glede na Evropsko komisijo (glejte vire) je grajenje scenarijev še posebej koristno, kadar:

je prihodnost negotova ali sporna

je treba sprejeti dolgoročne odločitve

obstaja potreba po odpornosti ali inovacijah

želite v skupno vizijo vključiti različne perspektive

RAZISKOVALNI SCENARIJI (KAJ BI SE LAHKO ZGODILO?)

Ti scenariji raziskujejo razpon možnih prihodnosti na podlagi trenutnih trendov, nastajajočih težav in ključnih negotovosti. Ne predpostavljajo nobenega določenega izida ali cilja – temveč ostajajo odprti in služijo temu, da razširijo naše razmišljanje.

Raziskovalni scenariji so še posebej uporabni, kadar:

- je prihodnost zelo negotova,
- želite zapisati možnosti in videti, kako bi se stvari lahko razvijale,
- želite razumeti, kako lahko različni dejavniki medsebojno vplivajo (npr. podnebne spremembe + tehnološke inovacije).

Grajenje scenarijev ni enoten postopek, ki bi ustrezal vsem. Različne vrste scenarijev služijo različnim namenom – nekateri so namenjeni zamišljanju, kaj bi se lahko zgodilo, drugi temu, kaj želimo, da se zgodi, spet tretji pa temu, da preizkusimo, kako bi se odzvali na nepričakovano. Spodaj so predstavljene najpogosteje uporabljene vrste scenarijev v predvidevanju, vsaka s svojim namenom in vrednostjo za mladinsko izobraževanje, načrtovanje ali aktivizem.

V mladinskih delavnicah lahko raziskovalne scenarije uporabimo, da si udeleženci lažje zamišljajo različne različice prihodnosti ter prepoznati tveganja ali priložnosti.

NORMATIVNI SCENARIJI (KAJ ŽELIMO, DA SE ZGODI?)

Normativni scenariji temeljijo na ciljih: začnejo se s prihodnostjo, ki jo želimo, in raziskujejo, kako do nje priti. Oblikujejo jih stvari, ki so ljudem pomembne – na primer pravičnost, trajnost ali vključenost. Pogosto se uporabljajo na vizionarskih delavnicah, kjer si mladi zamišljajo prihodnost, v kateri bi radi živeli – trajnostno mesto, vključujočo družbo, pravičen izobraževalni sistem, itd.

Primer take prihodnosti je scenarij za leto 2040, v katerem so vse šole brezplačne, vključujoče in oblikovane s sodelovanjem učencev. Učna okolja so trajnostna, ustvarjalna in prilagodljiva ter združujejo tehnologijo s praktičnimi, resničnimi izkušnjami. V tej viziji imajo mladinski sveti pomembno vlogo pri vplivanju na nacionalne in evropske politike ter zagotavljajo, da so mladi glasovi v središču odločitev o izobraževanju, podnebju in inovacijah.

Normativni scenariji pomagajo:

- razjasniti, kaj je skupini ali skupnosti res pomembno
- graditi skupne vizije za kolektivno delovanje
- ustvariti motivacijske pripovedi o spremembah

Zelo priljubljeni so v participativnem predvidevanju, saj dajejo prostor za domišljijo, dialog in opolnomočenje.

MOTEČI ALI NEPREDSTAVLJIVI SCENARIJI (KAJ PA, ČE SE ZGODI NEKAJ NEPRIČAKOVANEGA?)

Po navedbah Evropskega sindikalnega inštituta lahko kombinirana uporaba različnih vrst scenarijev privede do močnejših rezultatov. Pogost pristop je, da začnemo z raziskovalnimi scenariji, s katerimi začrtamo možne smeri razvoja, nato oblikujemo normativne scenarije, da določimo želeno prihodnost, in na koncu uvedemo moteče ali nepredstavljive scenarije, s katerimi preverimo, kako odporne so te vizije ob nepričakovanih spremembah. Proces, ki ima več plasti, pomaga graditi globlje in bolj realistično razumevanje prihodnosti.

Ti scenariji si zamišljajo dogodke z nizko verjetnostjo, a visokim vplivom, ki bi lahko temeljito spremenili vse. Pogosto jih imenujemo "nepredstavljivi dogodki" (angl. wild cards) – šoki, ki zmotijo sistem in izzovejo naše predpostavke.
Ta vrsta scenarija je pomembna, ker resnični svet ni vedno stabilen ali predvidljiv. Razmišljanje o motnjah nam pomaga graditi odpornost, preizkušati trdnost naših idej in ohranjati prilagodljivost.

Moteči scenariji so odlično orodje v mladinskem delu – spodbujajo ustvarjalnost, mladim pomagajo razmišljati na nove načine in pokažejo, kako lahko lokalna dejanja vodijo h globalnim učinkom.

PREGLED RAZLIČNIH VRST SCENARIJEV

VRSTA SCENARIJA	VODILNO VPRAŠANJE	NAMEN	KDAJ UPORABITI	PRIMER
RAZISKOVALNI	KAJ BI SE LAHKO ZGODILO?	Raziskovanje razpona možnih prihodnosti na podlagi trendov in negotovosti	Ko je prihodnost negotova ali kompleksna	Pospešena urbanizacija in preoblikovanje trga dela z umetno inteligenco
NORMATIVNI	KAJ ŽELIMO, DA SE ZGODI?	Zamišljanje in delo za želeno prihodnost, ki temelji na skupnih vrednotah	Ko določamo cilje ali ustvarjamo skupno vizijo	Šole iz leta 2040 so brezplačne, vključujoče, tehnološko podprte in oblikovane z mnenji učencev
MOTEČI/ NEPREDSTA-VLJIVI SCENARIJ	KAJ PA, ČE SE ZGODI NEKAJ NEPRIČAKO-VANEGA?	Preizkušanje odpornosti načrtov z zamišljanjem redkih, a vplivnih dogodkov	Ko ocenjujemo tveganja ali v načrte dodajamo prilagodljivost	Nenaden preboj na področju čiste energije ali velika globalna kriza pomanjkanja vode

2.5 NAČRTOVANJE PRIHODNOSTI

Načrtovanje prihodnosti pomeni prehod od idej k dejanjem. Po raziskovanju različnih scenarijev prihodnosti nam ta metoda pomaga odločiti, katere korake moramo narediti danes, da se približamo prihodnosti, ki jo želimo.

Medtem ko nas grajenje scenarijev spodbuja k širšemu razmišljanju – »Kaj bi se lahko zgodilo?« – nas načrtovanje prihodnosti usmeri k vprašanju – »Kaj lahko naredimo zdaj?« Gre za pretvarjanje predvidevanja v dejanja.

Za mlade je to točka, kjer se domišljija sreča s strategijo. Načrtovanje prihodnosti pomaga povezati dolgoročne cilje z vsakodnevnimi dejanji. Lahko usmerja osebne odločitve, pobude v skupnosti ali skupinske projekte ter naredi spremembe bolj dosegljive in izvedljive.

Orodja in tehnike

Naslednja orodja in tehnike lahko mladim pomagajo, da predvidevanje spremenijo v dejanja. Preprosto jih je uporabiti v mladinskem delu, skupinskih projektih in izobraževalnih delavnicah.

Povratno napovedovanje

Kaj je to: metoda načrtovanja, ki se začne z zamišljanjem želene prihodnosti in nato deluje v obratni smeri, da prepozna korake, potrebne za njen doseg. Še posebej je uporabna za ambiciozne, dolgoročne cilje – na primer ustvarjanje trajnostne skupnosti ali doseganje digitalne enakosti.

Zakaj je uporabno: za razliko od napovedovanja, ki se osredotoča na to, kaj bi se lahko zgodilo na podlagi trenutnih trendov, se povratno napovedovanje začne s tem, kar želimo, in nato zariše pot, kako do tega priti.

Primer: skupina mladih si svoje mesto v letu 2040 predstavlja kot vključujoče, zeleno in digitalno povezano. Z uporabo metode povratnega napovedovanja opredelijo ukrepe, politike in kampanje, ki so potrebne v letih 2030, 2025 in danes, da bi ta vizija postala resničnost.

(Za boljše razumevanje glejte posebno podpoglavje o povratnem napovedovanju.)

Strateško vizioniranje

Kaj je to: strateško vizioniranje združuje ustvarjalno domišljijo s praktičnim postavljanjem ciljev. Pogosto se začne z vajami vizioniranja, kot so pripovedovanje zgodb, risanje ali igra vlog, nato pa vodi k opredelitvi ključnih ukrepov in odgovornosti.

Zakaj je uporabno: mladim pomaga na ustvarjalen način izraziti svoje ideje o prihodnosti, hkrati pa spodbuja k realističnemu načrtovanju. Še posebej je učinkovito pri participativnih delavnicah ali mladinskih skupščinah.

Primer: učenci si zamislijo svojo sanjsko šolo leta 2040. V majhnih skupinah razdelijo vizijo na področja, kot so poučevanje, tehnologija, dobro počutje in trajnost. Nato oblikujejo seznam ukrepov, s katerimi lahko začnejo že zdaj, na primer ustanovitev zelenega šolskega kluba ali prenova učilnic.

Akcijske poti

Kaj je to: akcijske poti so podrobni načrti, ki začrtajo korake, potrebne za prehod iz trenutne situacije do želenega izida. Vključujejo mejnike, časovnice ter ljudi ali sredstva, ki so potrebna za dosego posameznega koraka.

Zakaj so uporabne: pomagajo strukturirati kompleksne ideje in narediti dolgoročne cilje bolj obvladljive. Odlično se uporabljajo pri mladinskih projektih, kampanjah ali šolskih pobudah.

Primer:
skupina mladih želi do leta 2030 zmanjšati količino plastičnih odpadkov v svoji skupnosti. Ustvarijo časovnico z letnimi cilji: kampanje ozaveščanja, razdeljevanje kompletov za večkratno uporabo, partnerstva s šolami in politično zagovorništvo. Vsako leto nadgrajujejo prejšnje cilje, da bi dosegli cilj za leto 2030.

Primerjalna tabela: Orodja za načrtovanje prihodnosti

ORODJE	GLAVNO VPRAŠNJE	NAJBOLJ UPORABNO ZA	PRIMER UPORABE
POVRATNO NAPOVEDOVA-NJE	Katere koraki nas vodijo do želene prihodnosti?	Določanje dolgoročnih ciljev; vizije želene prihodnosti	Skupina mladih načrtuje korake za zeleno, digitalno mesto leta 2040
STRATEŠKO VIZIONIRANJE	Kako izgleda naša idealna prihodnost?	Izražanje ustvarjalnih idej + določanje prioritet	Učenci si zamišljajo šole prihodnosti in načrtujejo ukrepe glede na temo
AKCIJSKE POTI	Kako pridemo iz točke A do točke B?	Razdelitev velikih načrtov na manjše korake	Časovnica za zmanjšanje plastičnih odpadkov prek letnih projektov skupnosti

Primeri iz prakse:
Spodaj so navedeni primeri iz prakse, ki prikazujejo, kako so mladi uporabili orodja za načrtovanje, kot so povratno napovedovanje, vizionarstvo in načrtovanje ukrepov, da bi oblikovali svojo prihodnost v šolah, skupnostih in mednarodnih pobudah.

UNICEF-ovo poročilo “Young Visionaries”

Leta 2024 je UNICEF Innocenti podprl skupino mladih udeležencev programa Youth Foresight Fellows, ki so izvedli več kot 50 delavnic v 12 državah ter vključili več kot 800 mladih (UNICEF Innocenti, 2024). Udeleženci so uporabili orodja za predvidevanje, da bi raziskali prihodnost otrokovih pravic na ključnih področjih, kot so izobraževanje, delo, zdravje, zasebnost in okolje, v obdobju naslednjih 10 do 25 let.

Udeleženci so identificirali izvedljive korake, potrebne za dosego njihove vizije vključujoče prihodnosti, ki spoštuje pravice – šli so od domišljije do vpliva. To je projekt naredilo močan primer, kako lahko mladinsko vodeno predvidevanje neposredno prispeva k resničnemu zagovorništvu in načrtovanju.

Medtem ko se je prvi del procesa osredotočal na grajenje scenarijev – zamišljanje, kako bi se lahko različne prihodnosti odvile – se pobuda tam ni ustavila. Skozi skupinsko refleksijo, dialog in vaje v slogu povratnega napovedovanja so udeleženci svoje želeno prihodnost prevedli v konkretna priporočila in strateške politične predloge. Ti so bili zbrani v Child Rights Youth Foresight Report: Young Visionaries in posredovani globalnim deležnikom ter oblikovalcem politik.

Komplet orodij "Our Future Pledge"

Komplet orodij Our Future Pledge Toolkit je bil razvit v sodelovanju z mladimi praktiki, ki so sodelovali v UNICEF-ovih programih mladinskega predvidevanja. Gre za praktičen vodnik, ki mladim pomaga raziskovati alternativne prihodnosti in ukrepati za njihovo oblikovanje.

Komplet orodij vključuje ustvarjalne vaje za grajenje scenarijev, vendar gre še korak dlje, saj mlade spodbuja k oblikovanju akcijskih načrtov, k pripravi »zavez za prihodnost (angl. future pledges)« in k vključevanju v zagovorništvo na ravni skupnosti ali politike. Te zaveze izhajajo iz miselnosti, usmerjeni v prihodnost, a temeljijo na takojšnjih naslednjih korakih, kar mlade opolnomoči, da lahko začnejo uvajati spremembe na lokalni ravni.

Kako so uporabili načrtovanje prihodnosti?

Mladi si niso le zamišljali prihodnosti, kakršno si želijo – oblikovali so tudi konkretne zaveze in pripravili mini časovnice, kako jih uresničiti. Priročnik povezuje predvidevanje in načrtovanje, saj mladim pomaga povezati njihove ideje s časovnicami, odgovornostmi in dejansko izvedbo v resničnem življenju.

2.6 POVRATNO NAPOVEDOVANJE

Povratno napovedovanje je zasnovano kot zaporedje korakov, ki udeležence vodijo iz prihodnosti v sedanjost. Metoda se začne s skupnim zamišljanjem pozitivne in verjetne prihodnosti na določenem področju, kot so izobraževanje, podnebna pravičnost ali zaposlovanje. Nato udeleženci delajo v obratni smeri in začrtajo ključne mejnike, strategije in ukrepe, ki bi morali biti izvedeni, da bi bila ta prihodnost uresničena.

Povratno napovedovanje se pogosto uporablja pri načrtovanju trajnostnega razvoja, državljanski participaciji in participativnem vizioniranju. Uporabljajo ga občine, mladinska gibanja in organizacije civilne družbe za podporo vključujočemu načrtovanju prihodnosti, ki temelji na vrednotah.

Ta obratna logika spodbuja, da presežemo omejitve sedanjosti. Pomaga mladim in facilitatorjem raziskovati strukturne spremembe, na novo premisliti predpostavke ter uskladiti današnje ukrepe z dolgoročnimi cilji. Za razliko od linearnega načrtovanja, ki lahko omejuje ustvarjalnost s tem, da se osredotoča le na trenutne možnosti, povratno napovedovanje udeležence opolnomoča, da začnejo pri ambicijah in začrtajo drzne, a dosegljive poti.

Ta metodologija je idealna za delavnice, lokalne načrtovalne procese ter šolska okolja ali mladinske organizacije, kjer se spodbuja ciljno usmerjeno in ustvarjalno sodelovanje.

KAKO SPODBUJA DOMISELNO IN STRATEŠKO RAZMIŠLJANJE

Povratno napovedovanje spodbuja udeležence k razmišljanju, ki je hkrati široko in zasidrano v resničnosti. Prva faza, “razvijanje skupne vizije”, zahteva domišljijo in ambicije. Udeleženci so povabljeni, da opišejo, kako izgleda “boljša prihodnost”, katere vrednote jo podpirajo in katere spremembe so se zgodile. Ta proces krepi glas mladih, optimizem in pismenost o prihodnosti.

Poleg tega ta pristop naravno spodbuja sodelovanje. Mladi morajo skupaj soustvariti prihodnost, o kateri se strinjajo, se pogajati o prioritetah in se odločiti za konkretne, izvedljive korake, s čimer krepijo vodstvene sposobnosti in veščine skupinskega odločanja.

Ker se začne z želenim izidom, povratno napovedovanje pomaga preprečevati ozkogledost. Omogoča mladim, da izpodbijajo status quo, prepoznajo trenutne omejitve in predlagajo prelomne rešitve, namesto da bi se zadovoljili z manjšimi prilagoditvami (Robinson, 2003).

V naslednjih fazah metodologija udeležence spodbuja, da v obratni smeri začrtajo pot do te prihodnosti. Ta proces podpira sistemsko razmišljanje, strateško zavedanje in veščine načrtovanja.

Udeleženci morajo razmisliti:

- *Kaj se je moralo spremeniti?*
- *Katere odločitve so bile sprejete?*
- *Kdo je moral biti vključen?*
- *Katere ovire so bile premagane?*

KAKO JE STRUKTURIRANO? POSTOPEK PO KORAKIH

Vaje povratnega napovedovanja so zelo prilagodljive, glede na trajanje in obliko. Tipična delavnica traja 90–120 minut, lahko pa se za poglobljeno načrtovanje razširi na več srečanj.

Proces običajno poteka v petih ključnih korakih:

1. Vizioniranje prihodnosti (20–30 minut)

Udeleženci individualno ali v malih skupinah načrtujejo želeno prihodnost. To se lahko nanaša na določeno temo (npr. pravično izobraževanje). Vizija naj bo podrobna in utemeljena v vrednotah: Kaj se je spremenilo? Kdo ima koristi? Kateri sistemi so vzpostavljeni?

2. Določanje ključnih mejnikov (20 minut)

Izhajajoč iz zamišljene prihodnosti se udeleženci pomikajo nazaj v času. Prepoznajo glavne spremembe ali preboje, ki bi se morali zgoditi: nove politike, družbena gibanja, inovacije ali premiki v miselnosti.

3. Oblikovanje poti (25-30 minut)

Udeleženci začrtajo časovnico ali načrt poti, ki pokaže, kako bi se mejniki lahko realno uresničevali. Razpravljajo o potrebnih ukrepih, odgovornih akterjih, potrebnih virih ter izzivih, ki jih je treba premagati.

4. Načrtovanje ukrepov v sedanjosti (15-20 minut)

Skupine razmislijo, kaj je mogoče storiti že zdaj, da se začne potovanje. To vključuje prepoznavanje majhnih, a strateških korakov, možnih zaveznikov in takojšnjih priložnosti za vplivanje na spremembe.

5. Skupinska refleksija in deljenje (10-15 minut)

Vsaka skupina predstavi svojo vizijo in pot. Udeleženci razmišljajo o pridobljenih spoznanjih, možnih načinih uporabe ter o tem, kako je vaja spremenila njihovo razumevanje delovanja, načrtovanja in možnosti.

PRAKTIČNI PRIMERI IN UPORABE

Povratno napovedovanje je še posebej močno, kadar ga uporabimo v resničnih kontekstih, ki zahtevajo prelomno razmišljanje. Spodaj je nekaj primerov, kjer so mladinske skupine in organizacije to metodologijo učinkovito uporabile.

Leta 2013 se je na letnem srečanju Svetovnega gospodarskega foruma v Davosu zbralo 200 mladih globalnih voditeljev. Na Planetarnem kongresu, kjer so uporabili povratno napovedovanje kot orodje za oblikovanje bolj trajnostne in pravične prihodnosti. Ob podpori strokovnjakov s področij, kot so upravljanje, zdravje, mediji in okolje, so si udeleženci zamislili svet leta 2025 in nato v obratni smeri prepoznali ukrepe, potrebne za uresničitev njihove vizije. Proces je razkril globoko prepletenost globalnih sistemov ter poudaril pomen sodelovanja med sektorji in generacijami. Ker so izhajali iz idealne prihodnosti namesto iz sedanjih omejitev, je vaja pokazala, kako lahko povratno napovedovanje navdihne praktične strategije za soočanje s kompleksnimi globalnimi izzivi.

Nedavna izobraževalna pobuda na Azorih je preizkusila povratno napovedovanje s srednješolci, da bi spodbudila razmišljanje o trajnosti. Po obisku lokalnega biodiverzitetnega gozda so dijake vodili skozi vajo povratnega napovedovanja, v kateri so si predstavljali prihodnost gozda čez 30 let ter razvijali strateške načrte za uresničitev svoje vizije. Kljub težavam pri oblikovanju kompleksnih rešitev in povezovanju sedanjih dejanj z dolgoročnimi cilji so udeleženci cenili aktivno in participativno naravo metode. Vaja je spodbujala kritično in hipotetično razmišljanje ter pokazala, kako lahko povratno napovedovanje podpira izobraževanje za trajnostni razvoj s krepitvijo sistemske ozaveščenosti, ustvarjalnosti in državljanske odgovornosti med mladimi.

ČE POVZAMEMO...

Za zaključek tega podpoglavja: povratno napovedovanje je metoda, ki razvija ključne kompetence za prihodnost z združevanjem ustvarjalnosti, strategije in delovanja. Mlade spodbuja k sistematičnemu razmišljanju o tem, kako družbeni, politični, tehnološki in okoljski dejavniki med seboj vplivajo skozi čas, ter tako gradi sistemsko ozaveščenost in strateško razmišljanje. Z vizijo drzne prihodnosti in načrtovanjem korakov za njeno uresničitev uravnava ambicije z izvedljivostjo in krepi občutek za aktivno delovanje skozi načrtovanje ukrepov.

Sodelovalna narava te metode podpira razvoj vodstvenih in komunikacijskih veščin, refleksija pa poglablja etično zavedanje in samorazumevanje, kar prispeva k celostnemu razvoju samozavestnih, na prihodnost pripravljenih nosilcev sprememb. V času negotovosti povratno napovedovanje mladim ponuja priložnost, da obrnejo scenarij. Namesto da zgolj reagirajo, se učijo prihodnost soustvarjati – s povezovanjem jasne vizije in praktičnih korakov.

2.7 KOLO PRIHODNOSTI

Metodo je leta 1971 razvil futurist Jerome C. Glenn in ponuja strukturiran način za posameznike ali skupine, da z viharjenjem možganov raziskujejo možne vplive določenega dogodka ali razvoja. Prikazuje, kako lahko ena osrednja sprememba sproži mrežo sekundarnih in terciarnih učinkov – nekateri so koristni, drugi nepričakovani ali celo moteči. Preprosta, a močna metoda kolo prihodnosti spodbuja sistemsko razmišljanje, kritično predvidevanje in vključujoč dialog.

Medtem ko se nekatera orodja za predvidevanje osredotočajo na dolgoročne vizije ali strateške poti, druga pomagajo razumeti domino učinke določenih sprememb. Kolo prihodnosti je ena od takšnih metod – vizualno in sodelovalno orodje za raziskovanje neposrednih in posrednih posledic nastajajočih trendov, inovacij ali odločitev.

V mladinskem okolju je kolo prihodnosti še posebej učinkovit, ker združuje abstraktno razmišljanje z vizualnim načrtovanjem. Mladi so povabljeni, da na ustvarjalen način raziskujejo verižno reakcijo sprememb, pri tem pa svoje razmišljanje zasidrajo v strukturirano analizo. Pomaga odgovoriti na vprašanje: Če se to zgodi, kaj potem?
In kaj pride za tem?

Namen kolesa prihodnosti pri analizi prihodnjih vplivov

Glavni namen kolesa prihodnosti je razkriti domino učinke sprememb. Ko se pojavi nov trend, ideja ali politika, so njene posledice redko omejene na eno samo področje. Kolo prihodnosti pomaga te verižne učinke narediti vidne. Uporabno je za:

- predvidevanje tako pozitivnih kot negativnih posledic sprememb,
- raziskovanje zapletenih soodvisnosti med sistemi (družbenimi, tehnološkimi, okoljskimi, ekonomskimi),
- podporo odločanju in načrtovanju s pojasnjevanjem možnih izidov,
- spodbujanje razmisleka o etičnih, kulturnih in dolgoročnih vidikih.

V mladinskem delu lahko kolo prihodnosti opolnomoči mlade, da bolje razumejo, kako lahko današnje spremembe – naj gre za lokalno politično odločitev ali globalni tehnološki premik – na nepričakovane načine oblikujejo njihova življenja in skupnosti. Prav tako krepi razumevanje, da ima vsako dejanje več posledic, od katerih se mnoge odvijajo skozi čas in vplivajo na ljudi zunaj neposrednega kroga.

Na primer, če se mesto odloči uvesti novo digitalno platformo za vključevanje mladih, lahko kolo prihodnosti pomaga udeležencem raziskati ne le predviden izid (boljša participacija mladih), temveč tudi sekundarne posledice (digitalni razkorak, povečano zbiranje podatkov) ter terciarne učinke (spremembe v državljanski identiteti, novi politični vedenjski vzorci).

Kako ustvariti in si razlagati kolo prihodnosti

1. Opredelite osrednjo spremembo ali dogodek

Začnite z določeno spremembo, inovacijo ali trendom. To je lahko nekaj, kar se je že zgodilo, ali pa projekt kateri je še v pripravi. Primeri vključujejo porast umetne inteligence v izobraževanju, nacionalno politiko o podnebnih ukrepih ali spremembo lokalnih programov zaposlovanja mladih. Ta osrednja ideja se postavi v središče strani ali table.

2. Indentifikacija prvorazrednih učinkov

Vprašanja za udeležence: Kakšni so neposredni učinki te spremembe? Te glavne učinke razporedite v krog okoli osrednje ideje. Mednje lahko spadajo spremembe v vedenju, priložnosti, tveganja ali potrebe po virih. Spodbujajte odprto izmenjavo idej in se izogibajte prezgodnjemu filtriranju idej.

3. Identifikacija drugorazrednih učinkov

Raziščite posledice vplivov prvega reda. Kaj se lahko zgodi kot posledica začetnih sprememb? To so vplivi drugega reda, ki so umeščeni v drugi zunanji krog. Udeleženci začnejo razmišljati bolj sistemsko in spoznavajo, da lahko tudi majhne spremembe vodijo do širših preoblikovanj.

4. Dodajte tretjeredne učinke (neobvezno)

Vprašajte udeležence: Kakšni so neposredni učinki te spremembe? Ti učinki prvega reda se razporedijo v obroč okoli osrednje ideje. Lahko vključujejo spremembe v vedenju, priložnosti, tveganja ali potrebe po virih. Spodbujajte odprto izmenjavo idej in se izogibajte prezgodnjemu filtriranju idej.

5. Analizirajte in razmislite
Ko je kolo dokončano, si vzemite čas za razpravo:

Ko je kolo dokončano, si vzemite čas za razpravo:

- Kateri vplivi so najbolj zaskrbljujoči ali zaželeni?
- Katere neželene posledice so nastale?
- Kako so učinki povezani med seboj?
- Katere priložnosti ali izzive prinašajo ti rezultati?

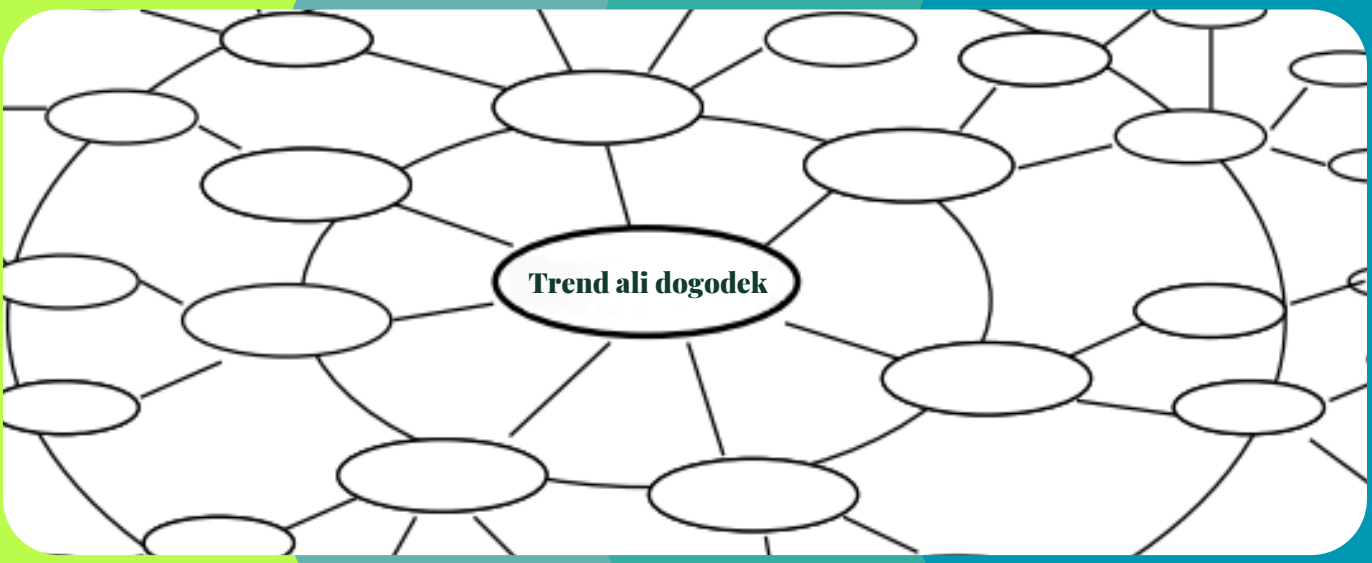
Moderatorji lahko uporabijo tudi barvno kodiranje ali simbole za razlikovanje med pozitivnimi, negativnimi in nejasnimi učinki. Ta vizualna preglednost udeležencem pomaga kritično razmišljati in jim pomaga pri prepoznavanju vzorcev.

Končano kolo prihodnosti ni napovedovalno orodje. Gre bolj za miselni zemljevid – način za raziskovanje možnosti, širjenje perspektiv in podporo boljšemu odločanju z vizualizacijo kompleksnosti.

Uporaba v praksi in primeri iz resničnega življenja

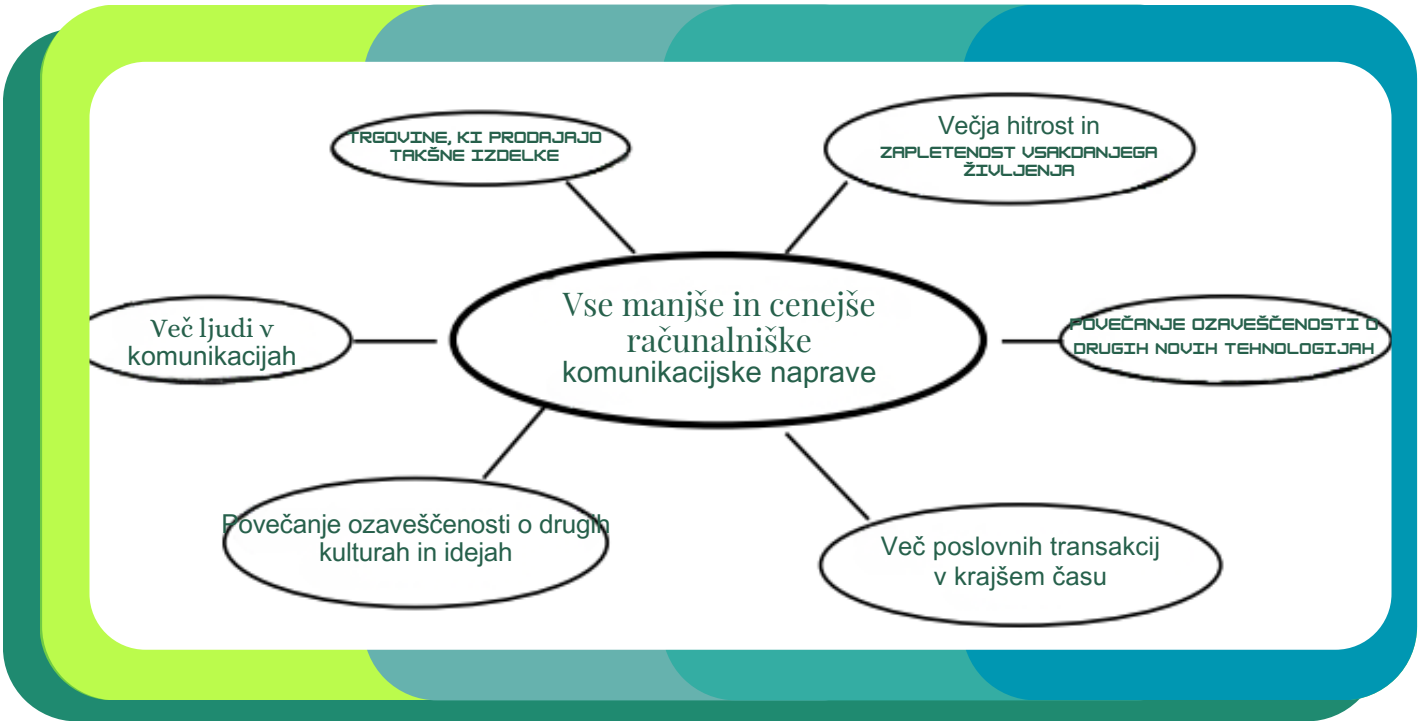
Kolo prihodnosti se uporablja v različnih sektorjih za podporo strateškega predvidevanja in participativnega načrtovanja. Zaradi svoje vsestranskosti in dostopnosti je še posebej primerno za delo z mladimi, kjer vizualne in sodelovalne metode izboljšujejo vključenost in razumevanje.

1. **Takšen je videz kolesa prihodnosti:**

Slika 4: Basic Futures Wheel. Source: The Futures Wheel, by J. C. Glenn, 2021, in Futures Research Methodology—Version 3.0, The Millennium Project.

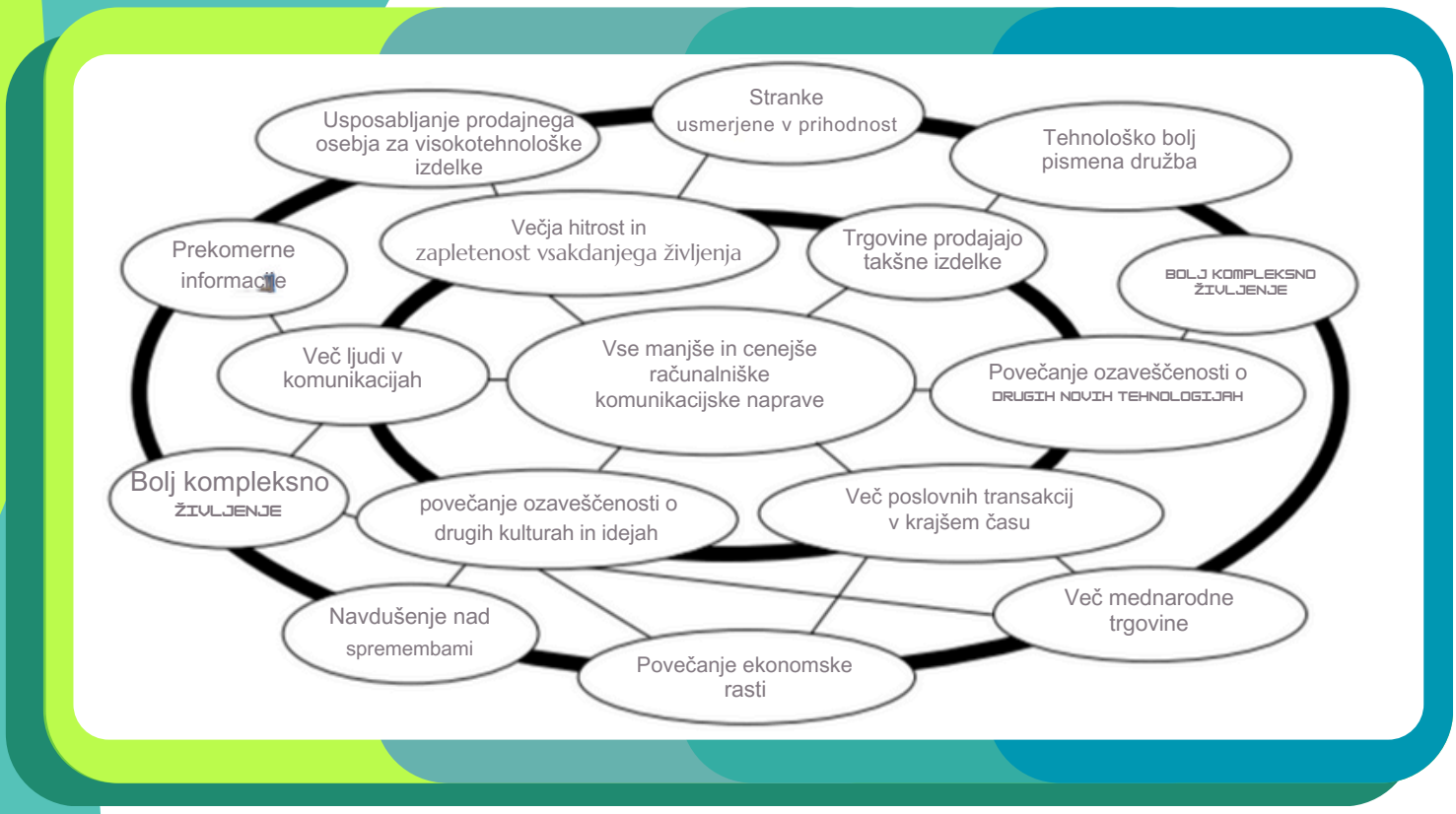
Potem ko je trend/dogodek za raziskovanje določen, udeleženci narišejo ovale, ki prikazujejo njegove ključne posledice:

Slika 5: Example of primary impacts of a trend. Source: The Futures Wheel, by J. C. Glenn, 2021, in Futures Research Methodology / Version 3.0, The Millennium Project.

Po tem koraku se skupina preneha ukvarjati z osnovno idejo v središču kolesa prihodnosti. Namesto tega se mora zdaj posvetiti temu, kaj bi se lahko zgodilo kot posledica vsakega glavnega učinka. Medtem ko skupina deli te nadaljnje učinke, se na koncu vrstic narišejo in napišejo dve ali tri kratke vrstice za vsak glavni učinek.

Po želji lahko udeleženci nadaljujejo s tretjerazrednimi vplivi.

Slika 6: Example of primary and secondary impacts of a trend. Source: The Futures Wheel, by J. C. Glenn, 2021, in Futures Research Methodology - Version 3.0, The Millennium Project.

ČE POVZAMEMO...

Zgoraj navedeni primeri kažejo, kako kolo prihodnosti pomaga mladim odkriti plasti kompleksnosti, ki se skrivajo za vsakdanjimi spremembami. Uči jih, da se ne sprašujejo le, kaj se bo zgodilo v prihodnosti, ampak tudi, kakšne so lahko posledice zaradi tega. Kot praktična, vizualna metoda pomaga mladim raziskovati posledice sprememb tako poglobljeno kot ustvarjalno. Pri tem spodbuja sistemska razmišljanja, etično refleksijo in sodelovanje pri reševanju problemov – veščine, ki so v današnjem hitro spreminjajočem se svetu vse bolj pomembne.

Ne glede na to, ali se uporablja v učilnici ali družbenem prostoru, kolo prihodnosti ponuja dinamičen prostor za kritično razmišljanje, močnejše povezovanje in bolj premišljeno odločanje o prihodnosti, ki jo pomagajo ustvarjati.

2.8 DETEKTIVI PRIHODNOSTI: METODOLOGIJA ZA PREGLED OBZORJA

Detektivi prihodnosti (angl. Detectives of the Future), je interaktivna metoda predvidevanja, utemeljena na pregledu obzorja, ki udeležence spodbuja k pristopu detektiva. Proces posnema dejansko detektivsko delo, saj mlade ali druge zainteresirane udeležence prosi, da identificirajo „znake novega“, kot so naslovi novic, lokalne inovacije in nastajajoče politike. Udeleženci nato povežejo te znake in s tem prepoznajo signale sprememb in nastajajoče nove trende.

Še enkrat o pregledu obzorja?

Pregled obzorja, znan tudi kot opazovanje okolja, je proces sistematičnega opazovanja zgodnjih znakov sprememb, vključno z nastajajočimi vprašanji, šibkimi signali in trendi na različnih področjih, kot so tehnologija, družba, okolje in politika. Čeprav ne napoveduje prihodnosti, pomaga razširiti zavest o potencialnih razvojnih možnostih. Pregled obzorja se pogosto uporablja kot podlaga za druge metode, kot sta kolo prihodnosti in grajenje scenarijev.

Kako vzpodbuja kritično presojanje in ustvarjalno predvidevanje

Ena od ključnih prednosti programa Detektivi prihodnosti je njegova sposobnost razvijati bistvene veščine za prihodnost.

Začne se z okrepitvijo kritičnega mišljenja. Udeležence spodbuja, da pogledajo pod površino aktualnih dogodkov in novic, da postavljajo pod vprašaj informacije, ki jih prejemajo, in preučijo različne perspektive. Namesto hitenja k zaključkom se naučijo prepoznati osebne predsodke in razmišljanja o lastnih predpostavkah.

Ta proces povečuje zavest o tem, kako se vzorci oblikujejo – ali temeljijo na resničnih signalih ali pa jih oblikujejo selektivna pozornost in predsodki. Kot poudarja priročnik Youth4Foresight Toolkit, takšna kritična analiza mladim pomaga, da postanejo bolj premišljeni, obveščeni in reflektivni v svojem odnosu do sveta okoli sebe.

Metodologija spodbuja tudi kreativno predvidevanje. Ko udeleženci razvrščajo in označujejo trende, jih spodbuja, da si na izviren način predstavljajo in opisujejo spremembe. Namesto da bi uporabljali splošne izraze, kot sta »tehnologija« ali »izobraževanje«, jih spodbuja, da opredelijo bolj specifične dinamike, kot sta »naraščajoče etične razprave o umetni inteligenci« ali »inovacije mladih na področju izobraževanja na podeželju«. Ta pristop zahteva domišljijo in interpretacijo ter združuje premišljeno analizo z ustvarjalnim razmišljanjem.

Nazadnje, sodelovalna in postopna narava te pobude podpira bogat pristop sistemskega razmišljanja. Udeleženci sodelujejo v odprtih razpravah, kjer se naučijo prepoznavati in povezovati subtilne signale, ki kažejo na širše družbene spremembe. Začnejo razumeti, kako so tehnologija, okolje, kultura in politika medsebojno povezani (Systems Innovation, 2019).

S takšnim procesom metodologija Detektivi prihodnosti spodbuja strateško razmišljanje, ki temelji na kompleksnosti realnega sveta. Udeležencem ponuja orodja za raziskovanje drznega, ustvarjalnega pristopa k izzivom nejasne prihodnosti.

KAKŠNA JE STRUKTURA TE METODOLOGIJE?
NAVODILA PO KORAKIH

Ta vaja običajno traja med 90 in 120 minutami. Vendar jo lahko prilagodite glede na velikost, starost in potrebe vaše skupine ter času, ki ga imate na voljo.

1

INDIVIDUALNO BRANJE (15 MINUT)

Udeleženci pregledajo izbran izbor »znakov novega« – kratkih naslovov ali člankov, ki odražajo družbene razvoje. Razmišljajo o nastajajočih vzorcih in njihovih temeljnih vzrokih.

2

SKUPINSKA REFLEKSIJA (15-20 MINUT)

Participants share their observations in small groups and discuss which developments seem significant or surprising

3

RAZVRŠČANJE V SKUPINE IN POIMENOVANJE (20-25 MINUT)

Skupine združujejo svoje znake v tematske skupine in vsako skupino poimenujejo z opisnim jezikom, ki se osredotoča na to, kar se spreminja.

4

DELJENJE ZAMISLI (20 MINUT)

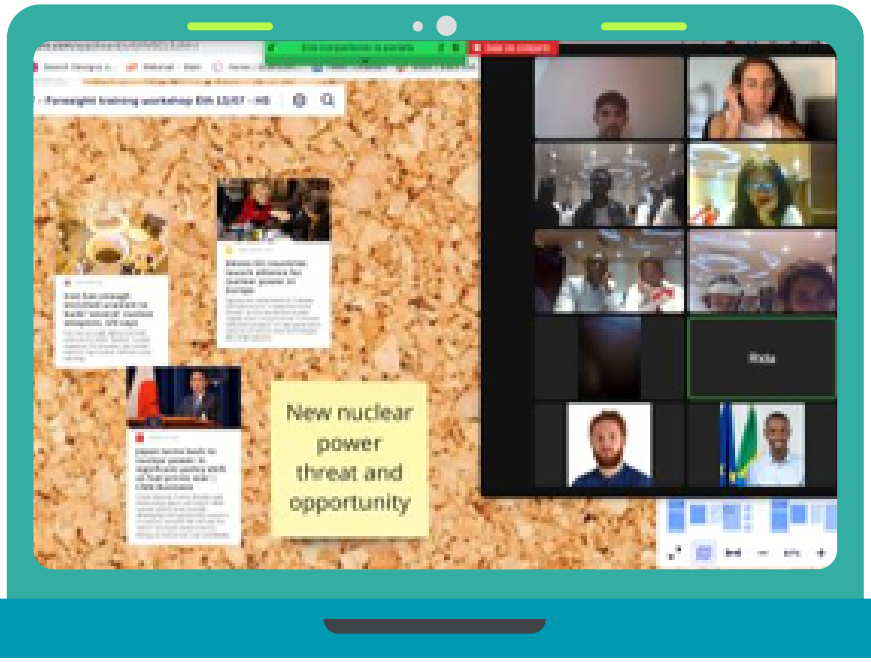
Vsaka skupina predstavi svoje ugotovitve in ponudi vpogled v ključne trende, nastajajoče dinamike in možne posledice.

5

ZAKLJUČNE MISLI (10-15 MINUT)

Udeleženci razmišljajo o svojem učenju, ocenjujejo svojo sposobnost zaznavanja šibkih signalov in uporabijo ta nov način razmišljanja v svojem osebnem ali poklicnem življenju.

Pomemben primer je Etiopija, kjer so člani Mladinskega posvetovalnega odbora sodelovali v hibridni delavnici. Čeprav so se soočili z nekaterimi tehničnimi izzivi, kot so težave z internetno povezavo in omejene izkušnje z digitalnimi orodji, so bile splošne povratne informacije zelo pozitivne. Udeleženci so povedali, da jim je delavnica pomagala, da so se bolj poglobili v trenutne razmere v svoji regiji in opredelili možne gonilne sile sprememb. Izkušnja je spremenila njihov pogled od preprostega sprejemanja informacij k bolj kritičnemu in reflektivnemu razmišljanju o prihodnosti.

Slika 7: Izsek iz etiopijskega projekta. Vir: Youth4Foresight Toolkit. (2024). INTPA Foresight Hub Network: Detectives of the Future. Capacity4Dev. https://capacity4dev.europa.eu

Poleg sedanjih uporab lahko tematski odbori za mlade to metodologijo dosledno uporabljajo, bodisi mesečno ali četrtletno, za učinkovito spremljanje in ocenjevanje sprememb na svojih določenih področjih, ki lahko vključujejo kritična vprašanja, kot so izobraževanje, podnebne spremembe in digitalna udeležba. Z rednimi ocenjevanji lahko ti odbori zbirajo dragocene informacije, ki vplivajo na njihove strategije in pobude.

Šole in nevladne organizacije (NVO) lahko to metodologijo uporabijo tudi v učilnicah ali delavnicah, s čimer pomagajo učencem razviti globlje razumevanje ključnih pojmov, kot sta medijska pismenost in razmišljanje o prihodnosti. Ta praktični pristop mladim daje orodja za orientacijo v današnjem zapletenem informacijskem prostoru in jih spodbuja, da razmislijo o svoji vlogi pri oblikovanju prihodnjih razvojnih trendov v družbi.

Lokalne vlade lahko dodatno obogatijo participativne procese načrtovanja, tako da to metodologijo vključijo v posvetovanja, v katerih sodelujejo mladi. S tem se zagotovi, da se inovativne in napredne perspektive mlajših generacij vključijo v razvoj političnih ukrepov. To sodelovanje ne le spodbuja občutek pripadnosti med mladimi, ampak vodi tudi k ustreznejšim in odzivnejšim politikam, ki obravnavajo potrebe in želje lokalne skupnosti. Na splošno lahko sistematična uporaba te metodologije v različnih sektorjih znatno izboljša dialog, učenje in rast med mladimi, izobraževalci, nevladnimi organizacijami in lokalnimi vladnimi uradniki.

ČE POVZAMEMO...

Detektivi prihodnosti je prilagodljiva in privlačna metoda predvidevanja, ki je dostopna vsem. Predstavlja praktična orodja in spodbuja radovednost, ozaveščenost in pripravljenost na spremembe.

V svetu, kjer je negotovost del vsakdanjega življenja, te veščine niso le koristne, pač pa nujne. To metodologijo je mogoče uporabiti kot enkratno delavnico ali kot del redne prakse pregleda obzorja. Ponuja enostaven vstop v strateško predvidevanje in, kar je še pomembneje, pomaga vzgajati premišljene, ustvarjalne in na prihodnost pripravljene državljane.

2.9 MATRIKA 2X2

Matrika 2x2 je dinamična in izkustvena metoda, ki mlade vabi, da na strukturiran, a ustvarjalen način raziskujejo in oblikujejo alternativne prihodnosti. Udeleženci sodelujejo pri opredelitvi dveh ključnih negotovosti kot glavnih gonilnih sil sprememb, katerih izidi so zelo nepredvidljivi, in jih uporabijo za oblikovanje štirih različnih scenarijev prihodnosti. Vsak scenarij odraža drugačno kombinacijo možnih razvojev teh negotovosti, kar udeležence spodbuja, da si zamislijo široko paleto možnosti.

Mladi se vključijo v proces opazovanja svojega okolja, prepoznavanja vzorcev in razumevanja znakov sprememb. Ko so ključne negotovosti identificirane, jih udeleženci razporedijo na vodoravno in navpično os, da oblikujejo matriko 2x2. Ta preprost vizualni okvir služi kot podlaga za pripovedovanje zgodb, strateško razmišljanje in globlje razumevanje kompleksnih sistemov.

Metoda 2x2 matrike temelji na načelih raziskovalnega razvoja scenarijev, proaktivnega pristopa k predvidevanju, ki presega napovedovanje in sprejema negotovost. Namesto da bi poskušala napovedati eno samo prihodnost, ta metoda udeležence spodbuja in izziva, da razširijo svoje perspektive, raziskujejo več verjetnih prihodnosti in razmislijo, kako lahko današnja dejanja vplivajo na jutrišnje rezultate. S tem mladi ne razvijajo le kritičnega mišljenja in ustvarjalnosti, ampak tudi odpornost in prilagodljivost – bistvene veščine za uspešno krmarjenje po našem hitro spreminjajočem se svetu.

Ta metoda se pogosto uporablja v pobudah za pismenost v prihodnosti, strateških vajah za predvidevanje prihodnosti in izobraževalnih delavnicah. Učinkovita je zlasti v mladinskih svetovalnih organih, šolah, občinah in organizacijah civilne družbe, ki želijo mladim omogočiti, da aktivno sodelujejo pri oblikovanju prihodnjih politik, skupnosti in inovacij.

KAKO DOLOČITI BISTVENE NEGOTOVOSTI IN JIH PREDSTAVITI V MATRIČNI OBLIKI: NAVODILA PO KORAKIH

1 OSNOVNO VPRAŠANJE

Da bi začeli proces 2x2 matrike, morate najprej določiti ključno vprašanje, ki ga želite raziskati. To vprašanje določa fokus vašega prihodnjega raziskovanja. Pomembno je, da je tema jasna in da udeleženci določijo časovni okvir. To jim daje jasen okvir za domišljijo in razmišljanje, hkrati pa scenarije naredi bolj utemeljene in praktične. Primer vprašanja: „Kakšna prihodnost čaka mlade na področju državljanske participacije do leta 2035?“

2 GONILNE SILE

Nadaljujte s pregledovanjem operativnega okolja in iskanjem gonilnih sil – dejavnikov, ki bi lahko vplivali na prihodnost obravnavane teme. Iščite nastajajoče trende, zgodnje znake sprememb, negotovosti, spremembe v tehnologiji, družbi, politiki, okolju in gospodarstvu. Na primer, med delavnico o sodelovanju mladih lahko udeleženci raziskujejo gonilne sile, ki vključujejo naraščajoče nezaupanje v politične institucije, vzpon decentraliziranih digitalnih omrežij in širjenje vloge umetne inteligence v procesu odločanja.

3 DVA KLJUČNA DEJAVNIKA

Opredelite dve ključni negotovosti. Izmed zbranih dejavnikov izberite dve najbolj ključni negotovosti. Ne pozabite, da morata biti zelo pomembni (lahko namreč močno vplivata na prihodnost) in zelo negotovi (njuna prihodnja usmeritev je nepredvidljiva).

V našem primeru sta lahko dve ključni negotovosti:

Dejavnik 1 – Raven zaupanja mladih v institucije (visoka ⇔ nizka)

Dejavnik 2 – Ureditev digitalnih državljanskih platform (stroga ⇔ odprta)

Ti dve negotovosti bosta postali osnova naše 2x2 matrike.

4 SKRAJNO NASPROTNI POLI

Ko poznamo gonilne sile, je čas, da opredelimo skrajni nasprotni točki vsake negotovosti. Vsaka negotovost mora biti opisana na spektru z dvema jasnima in skrajnima točkama.

V našem primeru imamo zaupanje mladih:
močno zaupanje v institucije ↔ globok skepticizem in nezaupanje;
za regulacijo digitalnih platform pa imamo:
močan vladni nadzor ↔ popolna svoboda in decentralizacija.
S tem korakom se zagotovi, da bodo pridobljeni scenariji edinstveni in vznemirljivi.

5 SESTAVITE MATRIKO (ALI UPORABITE DANO PREDLOGO)

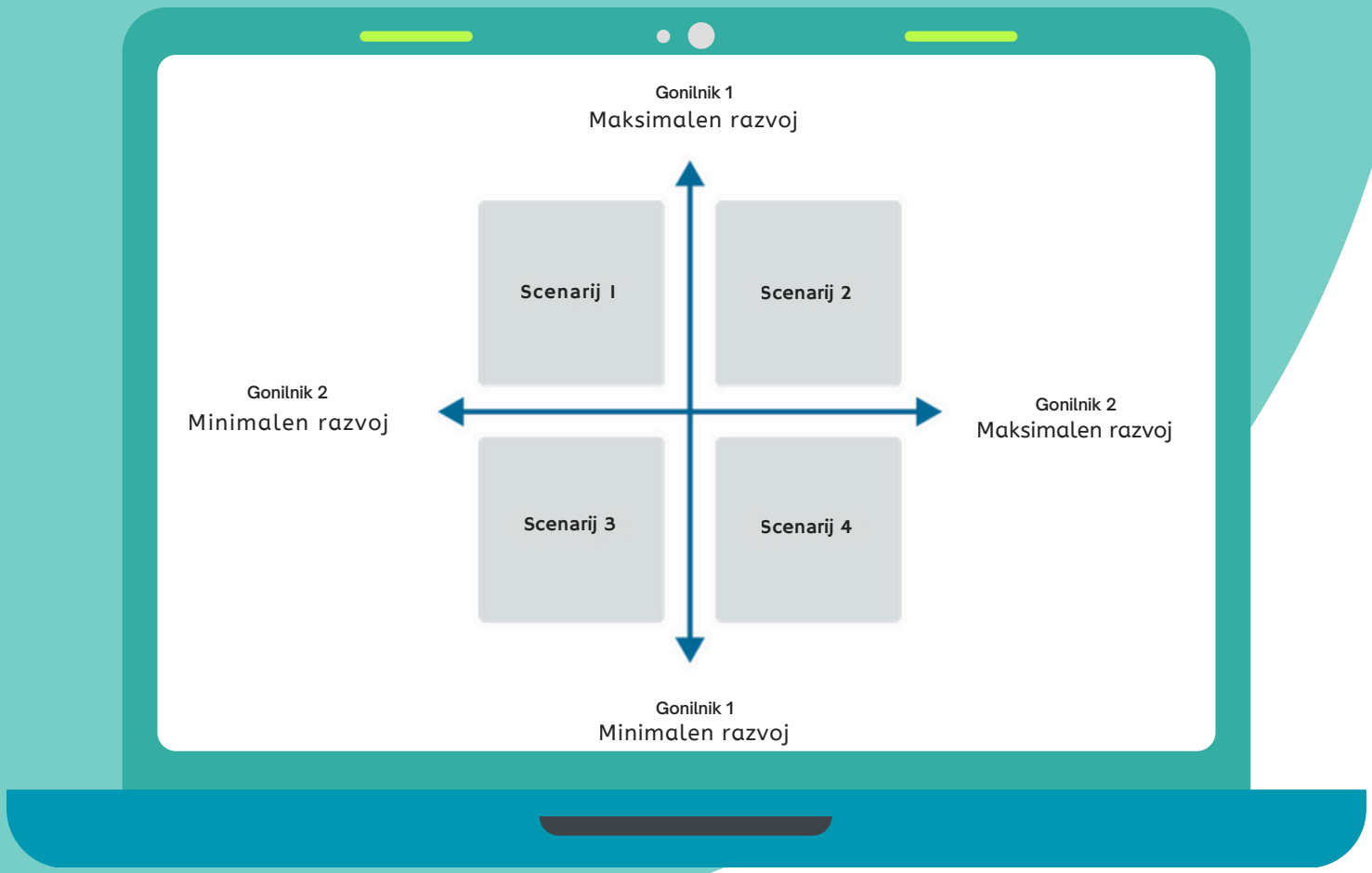
Na velik list papirja ali tablo narišite dve prečni osi. Eno os označite s prvo negotovostjo in njenima skrajnima točkama. Drugo os označite z drugo negotovostjo in njenima skrajnima točkama. Na ta način boste ustvarili štiri kvadrante, od katerih vsak predstavlja drugačno kombinacijo izidov.

6 OPIŠITE RAZLIČNE SCENARIJE

Pripravite in poimenujte scenarije. Udeležence prosite, naj si zamislijo, kako bi lahko izgledala prihodnost vsakega kvadranta, in na kratko opišejo glavno sporočilo vsakega scenarija. Ko so scenariji pripravljeni, udeležence prosite, naj jih poimenujejo tako, da naslov jasno prikazuje posebne in edinstvene značilnosti tega scenarija.

V našem primeru lahko udeleženci ustvarijo kratke opise, v katerih odgovorijo na naslednja vprašanja:

- **Kakšna je udeležba mladih?**
- **Kakšni izzivi ali priložnosti obstajajo?**
- **Kako se razvija socialna, politična ali tehnološka dinamika?**

Slika 8: Primer 2x2 matrice za načrtovanje scenarijev. Vir: Futures Platform. https://www.futuresplatform.com/blog/2x2-scenario-planning-matrix-guideline

USTVARJALNA IMENA POMAGAJO NAREDITI VSAK SCENARIJ NAZOREN IN NEPOZABEN.

	STROGA DIGITALNA REGULACIJA	ODPRTE DIGITALNE PLATFORME
VISOKO ZAUPANJE MLADIH	Organizirana državljanska participacija	Mladinske iniciative na digitalnih platformah
NIZKO ZAUPANJE MLADIH	Varovano participiranje	Digitalni upori

OPIŠITE SCENARIJE

Ta metoda bi lahko bila koristna in uporabna na različnih ravneh in v različnih okoljih. Mladinske skupine lahko matriko 2x2 vključijo v svoje tekoče delo in organizirajo četrtletne seje za grajenje scenarijev, da bi spremljale in ponovno ocenile nastajajoče spremembe na področjih, kot so izobraževanje, podnebni ukrepi, zaposlovanje mladih in upravljanje tehnologije. Redna uporaba matrike ne le izostri sposobnosti predvidevanja, ampak tudi okrepi strateške razprave in procese načrtovanja. Šole in nevladne organizacije lahko matriko 2x2 uporabijo v okviru projektnega učenja, delavnic o prihodnosti ali pri pouku državljanske vzgoje.

Spodbujanje mladih k načrtovanju alternativnih prihodnosti razvija njihovo sistemska razmišljanje, medijsko pismenost in strateško ustvarjalnost – ključne veščine za uspešno navigacijo v vse bolj kompleksnem svetu. Lokalne vlade lahko tudi obogatijo participativne procese z vključitvijo matrike 2x2 v posvetovanja z mladimi in vaje vizualizacije. Vključevanje mladih v strukturirano raziskovanje scenarijev pomaga zagotoviti, da so politike oblikovane na podlagi raznolikih, v prihodnost usmerjenih perspektiv, in spodbuja močnejši občutek pripadnosti mladih in njihovo državljansko angažiranost.

Na splošno lahko sistematična uporaba matrike 2x2 v vseh sektorjih znatno izboljša prihodnjo pismenost, dialog in delovanje med mladimi, izobraževalci, nevladnimi organizacijami in oblikovalci politik, s čimer se ustvari podlaga za bolj odporno, vključujočo in inovativno prihodnost.

ČE POVZAMEMO...

Matrika 2x2 je praktično, ustvarjalno orodje, ki mladim pomaga preiti od prepoznavanja znakov sprememb k oblikovanju strukturiranih, raznolikih scenarijev prihodnosti. S pomočjo teh preprostih korakov razvijejo globlje razumevanje sprememb in negotovosti – ter kako lahko današnje odločitve oblikujejo jutrišnji svet. Orodje nas opominja, da prihodnost ni določena; obstaja več prihodnosti, naša trenutna dejanja pa oblikujejo našo lastno.

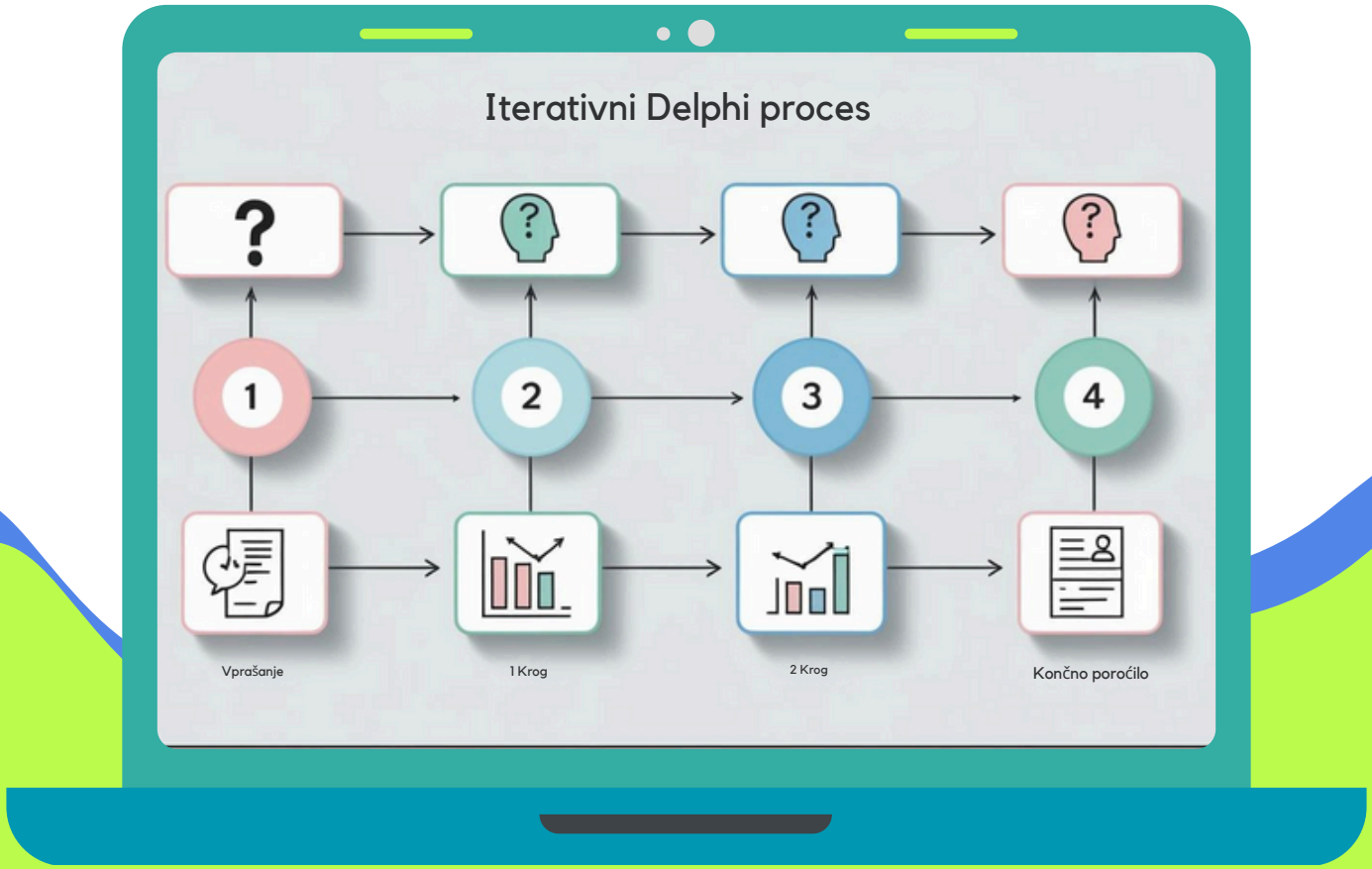
2.10 DRUGE METODOLOGIJE PREDVIDEVANJA

Medtem ko osnovne metode, kot sta pripovedovanje prihodnosti in grajenje scenarijev, tvorijo hrbtenico mnogih dejavnosti predvidevanja v mladinskem delu, številne druge tehnike ponujajo edinstvene perspektive in zmožnosti. Razumevanje teh dodatnih orodij vam kot mladinskemu delavcu omogoča, da še učinkoviteje prilagodite svoj pristop, obravnavate različne vrste vprašanj, usmerjenih v prihodnost, in obogatite učno izkušnjo mladih.

To poglavje torej obravnava izbor naštetih metod: na strokovnih mnenjih zasnovano delfsko metodo, na presenetljive dogodke naravnane nepredstavljive dogodke in šibke signale, uveljavljeno prakso osredotočanja na nekaj ključnih scenarijev ter medsebojno prepletenost, ki jo pokaže analiza medsebojnih vplivov. Pregledali bomo, kaj so, kako potekajo in, kar je ključno, kako jih lahko prilagodimo in uporabimo na zanimive načine v mladinskih programih.

DELFSKA METODA: IZKORISTITE DRUŽBENO MODROST

Delfska metoda (angl. “Delphy method”) je strukturiran način zbiranja mnenj in doseganja soglasja med skupino strokovnjakov (pogosto imenovanih »eksperti«) o določeni temi, brez da bi se ti morali srečati osebno. Uporablja več krogov vprašalnikov, med katerimi se izmenjujejo povratne informacije. Osnovna ideja je, da je kolektivna, strukturirana presoja pogosto natančnejša od posameznih mnenj, zlasti pri zapletenih ali negotovih temah.

Slika 9: Iterativen (ponavljajoč) proces delfske metode.
Vir: avtorski.

KAKO DELUJE (TRADICIONALNO):

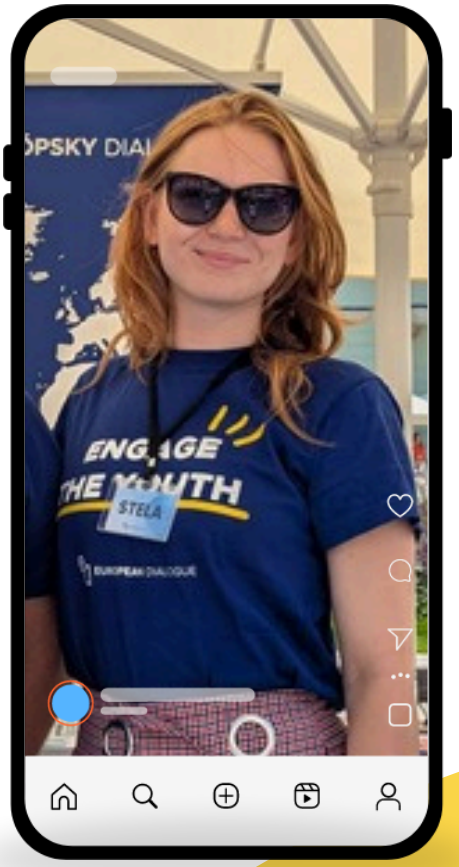
Opredelite problem in izberite strokovnjake:
Jasno opredelite vprašanje ali napoved, ki jo potrebujete. Izberite raznoliko skupino strokovnjakov, ki so relevantni za temo.

Vprašalnik 1. kroga:
Strokovnjakom pošljite odprt vprašalnik, v katerem jih prosite za njihova prvotna mnenja, napovedi ali ideje.

Analizirajte in povzemite:
Zberite anonimne odgovore. Opredelite ključne teme, argumente in področja, s katerimi se strinjate ali ne strinjate.

Vprašalnik 2. kroga:
Pošljite nov vprašalnik, ki vključuje povzetek rezultatov 1. kroga (anonimno).

Strokovnjake prosite, naj pregledajo povzetek in preverijo svoje prvotne mnenje ter navedejo razloge za svoja mnenja, zlasti če se znatno razlikujejo od povprečja skupine.

Ponovite analizo in povratne informacije: ponovite korake 3 in 4 za enega ali več krogov. Cilj je ugotoviti, ali se mnenja zbližujejo v smeri soglasja ali pa ostajajo različna stališča nespremenjena.

Končno poročilo:
Povzemite končne rezultate in pri tem poudarite stopnjo soglasja, ključne ugotovitve in preostala nesoglasja.

PRILAGODITEV ZA MLADINSKO DELO:

Čeprav se tradicionalno uporabljajo formalni strokovnjaki, je delfsko metodo mogoče prilagoditi:

- **Lokalni „strokovnjaki“:** Namesto akademikov uporabite voditelje skupnosti, lokalne podjetnike, izkušene mladinske delavce ali celo starejše mlade z določenim znanjem (npr. o lokalnih okoljskih vprašanjih, trendih zaposlovanja mladih).
- **Osredotočite se na prednostne naloge:** Uporabite jo, da mladinskemu svetu ali projektni skupini pomagate določiti prednostne naloge ali možne rešitve. Postavljajte vprašanja, kot so: »Kateri so najpomembnejši izzivi, s katerimi se bodo mladi v našem mestu soočali v naslednjih 5 letih?« ali »Na katere ukrepe se mora naša skupina osredotočiti?«
- **Poenostavljene povratne informacije:** Namesto zapletenih statističnih povzetkov zagotovite kvalitativne povzetke ključnih argumentov iz prejšnjega kroga.
- **Digitalna orodja:** Uporabite spletna orodja za ankete (kot so Google Forms, SurveyMonkey) ali celo strukturirane e-poštne ankete, da boste procese lažje upravljali in ohranili anonimnost.
- **Kombinirajte z razpravo:** Rezultate delfske metode uporabite kot izhodišče za osebno delavnico, na kateri boste razpravljali o ugotovljenih področjih strinjanja in nestrinjanja.

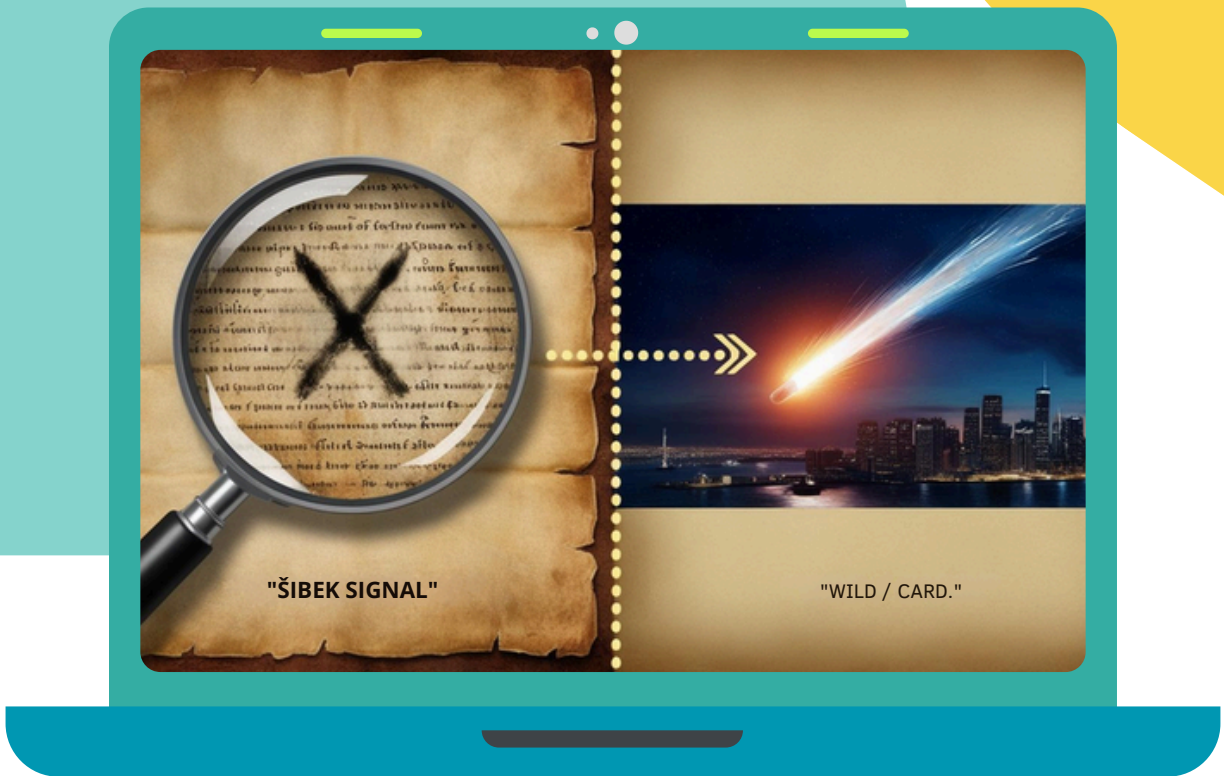
KDAJ & ZAKAJ JE KORISTNA ZA MLADINSKO DELO:

- **Zbiranje različnih mnenj:** koristno, kadar želite zbrati strukturirane prispevke različnih zainteresiranih strani o vprašanjih mladih, ne da bi na mnenja vplival pritisk osebne razprave.
- **Razvijanje skupnega razumevanja:** lahko pojasni različne perspektive na določeno zapleteno vprašanje, ki zadeva mlade.
- **Določanje prednostnih nalog:** pomaga skupinam sprejemati skupne odločitve o prednostnih nalogah, kadar so viri omejeni.
- **Okrepitev mnenja mladih (prilagojeno):** ko mladi sami delujejo kot „strokovnjaki“ za svoje izkušnje in poglede, se s tem potrdi tudi njihovo znanje.

NEPREDSTAVLJIVI DOGODKI & ŠIBKI SIGNALI: PRIPRAVA NA NEPRIČAKOVANO

Nepredstavljivi dogodki (angl. “wild cards”) se nanašajo na specifične, domišljijske prihodnje dogodke, ki imajo majhno verjetnost, da se bodo zgodili, vendar bi lahko imeli zelo velik vpliv, če se zgodijo. Ti dogodki lahko vključujejo velike tehnološke preboje, nenadne okoljske krize, nepričakovane politične spremembe, družbene pretrese ali kakršno koli situacijo, ki lahko bistveno spremeni okoliščine.

Nasprotno pa so šibki signali subtilni, pogosto dvoumni namigi, ki lahko nakazujejo pomembno spremembo ali potencialni pojav nepredvidljivega dejavnika. Ker niso v skladu z našimi trenutnimi miselnimi modeli, šibke signale zlahka spregledamo ali zavržemo. Pogosto so presenetljivi in postavljajo pod vprašaj obstoječe predpostavke.

Slika 10: Ilustracija šibkih signalov in nepredstavljivih dogodkov. Vir: avtorski.

KAKO DELUJE:

1 **Iskanje anomalij (šibki signali):** spodbujajte mlade (in sebe) k aktivnemu iskanju stvari, ki se zdijo presenetljive, čudne, protislovne ali neprimerne v novicah, družbenih medijih, tehnologiji, umetnosti ali vsakdanjem življenju. Vprašajte: »Kaj ste v zadnjem času videli, kar vas je napeljalo k misli: ‚Hm, to je čudno' ali ‚Tega nisem pričakoval'?»

2 **Razlaga signalov:** Razpravljajte o teh šibkih signalih. Kaj bi lahko pomenili? Na kakšne večje spremembe bi lahko namigovali? Ne sklepajte prenaglo; preučite več možnosti.

3 **Predstavljanje nepredvidljivih dogodkov:** Na podlagi signalov ali širših trendov razmislite o potencialnih dogodkih z velikim vplivom in majhno verjetnostjo, ki so pomembni za usmeritev skupine (npr. »Kaj bi se zgodilo, če bi čez noč postal osnovni dostop do interneta brezplačen za vse?«, »Kaj bi se zgodilo, če bi se po vsem svetu pojavilo novo mladinsko gibanje, ki bi zaobšlo tradicionalno politiko?«).

4 **Raziskovanje vplivov:** Za izbrane nepredvidljive dogodke uporabite metode, kot sta kolo prihodnosti ali preprosta razprava, da raziščete potencialne posledice, tako pozitivne kot negativne. Kako bi to vplivalo na mlade? Kateri novi izzivi ali možnosti bi se s tem pojavile?

5 **Krepitev vzdržljivosti:** Razpravljajte o tem, kako se lahko skupina, skupnost ali posamezniki pripravijo na takšne nepričakovane dogodke ali kako se nanje odzovejo. Katere veščine ali viri bi bili potrebni?

PRILAGODITEV ZA MLADINSKO DELO

- **Uravnotežite s pozitivnimi presenečenji:** Ne osredotočajte se samo na negativne motnje, raziščite tudi pozitivne neznanke (npr. nenadno zdravilo za hudo bolezen, preboj na področju trajnostne energije).
- **Povezava z ustvarjalnostjo:** Uporabite nepredvidljive dogodke kot spodbudo za ustvarjalno pisanje, umetnost ali scenarije za napovedovanje prihodnosti.
- **Naredite iz tega igro:** Predstavite »odkrivanje šibkih signalov« kot zabavno detektivsko igro ali dejavnost »Novice iz prihodnosti«.
- **Osredotočite se na relevantnost:** Poskrbite, da so zamišljeni nepredvidljivi dogodki relevantni za življenje in interese mladih (npr. prihodnost izobraževanja, družbene vezi, lokalna skupnost).

KDAJ & ZAKAJ JE KORISTNO ZA MLADINSKO DELO:

- Spodbujanje ustvarjalnosti: Predstavljanje radikalnih sprememb lahko spodbudi inovativne ideje in rešitve.
- Spoznavanje tveganj: pomaga skupinam preučiti potencialne ranljivosti in načine njihovega zmanjševanja, ne da bi pri tem pretiravali z zbujanjem skrbi.
- Challenging assumptions: Shakes up linear thinking and helps youth understand that the future isn't always a straight line from the present.
- Building adaptability: Encourages thinking about flexibility and responsiveness in the face of the unexpected.

3 "SCENARIJI?": OSREDOTOČANJE NA RAZISKOVANJE

To ni posebna metoda predvidevanja, kot sta npr. delfska metoda ali pregled obzorja. Namesto tega se nanaša na pogost in praktičen pristop pri grajenju scenarijev: namerno razvijanje majhnega, obvladljivega števila (pogosto 3 ali 4) različnih in kontrastnih scenarijev za raziskovanje prihodnosti, namesto da se izgubimo v neštetih možnostih.

Slika 11: Model treh scenarijev. Vir: avtorski.

KAKO DELUJE (KOT DEL GRAJENJA SCENARIJEV):

Namesto da bi poskušali napovedati vse možne prihodnosti, scenarijski projekti pogosto ciljajo na ustvarjanje nekaj arhetipskih zgodb, ki zajemajo različne smeri, katere lahko ubere prihodnost. Pogosti sklopi vključujejo:

OSNOVNA VREDNOST + SKRAJNOSTI:

Scenarij „poslovanje kot običajno“ ali nadaljevanje sedanjih trendov, v nasprotju z bolj optimističnimi/zaželenimi in pesimističnimi/zahtevnimi alternativami.

REZULTATI 2X2 MATRIKE

Štirje različni scenariji, ki so nastali z vzporednim prikazom dveh kritičnih negotovosti (kot je podrobno opisano v metodi 2x2 matrike).

ARHETIPSKE PRIPOVEDI:

Uporaba uveljavljenih okvirov, kot je Datorjev model štirih prihodnosti (rast, propad, disciplina, preobrazba), za grajenje scenarijev.

Ključnega pomena je, da je vsak scenarij v nizu verjeten, notranje dosleden in se znatno razlikuje od drugih, da lahko učinkovito izzove razmišljanje in preizkusi strategije.

PRILAGODITVE ZA DELO Z MLADIMI

Ohranite preglednost: zlasti pri delu z mladimi ali v omejenem časovnem okviru se osredotočite na 3–4 scenarije, da bo proces manj obremenjujoč in lažje razumljiv.

- **Poudarite kontrast: poskrbite, da se razviti scenariji resnično razlikujejo med seboj, da se spodbudi bogatejša razprava o izbirah in posledicah.**
- **Uporabite teme, s katerimi se lahko identificirajo: Scenarije utemeljite na temah, ki so neposredno povezane z mladimi (npr. 3 scenariji za prihodnost šole ali za lokalni prevoz).**

KDAJ & ZAKAJ JE KORISTNO ZA MLADINSKO DELO:

- Jasnost in komunikacija: Majhen nabor različnih scenarijev je lažje razumeti, obravnavati in z njim komunicirati kot s širokim naborom možnosti.
- Strateško razmišljanje: Omogoča skupinam, da učinkovito preizkusijo svoje ideje ali načrte v različnih prihodnjih kontekstih („Ali bo naš projekt še vedno deloval v scenariju A? Kaj pa v scenariju B?“).
- Sprejemanje odločitev: Pomaga izpostaviti ključne negotovosti in potencialne kompromise s primerjavo rezultatov v različnih scenarijih.
- Osredotočenost: Preprečuje, da bi vaja predvidevanja postala preveč splošna ali abstraktna.

ANALIZA MEDSEBOJNEGA VPLIVA: RAZUMEVANJE MEDSEBOJNIH POVEZAV

Analiza medsebojnega vpliva (angl. Cross Impact Analysis / CIA) je metoda, ki se uporablja za raziskovanje in ocenjevanje, kako različni trendi, dogodki ali spremenljivke vplivajo drug na drugega znotraj sistema. Ne omejuje se na ločeno obravnavanje dejavnikov, temveč se osredotoča na njihovo medsebojno odvisnost – kako sprememba na enem področju lahko sproži ali zavira spremembo na drugem.

Cross Impact Matrix

	Variable 1	Variable 2	Variable 3	Variable 4	Variable 5
Variable 1		+	+		-
Variable 2	-		-		+
Variable 3	-	+		+	
Variable 4	+	-			+
Variable 5	+	+	-	+	

+	Strong Positive
+	Positive
	Neutral
-	Negative
-	Strong Negative

Slika 12: Matrica analize medsebojnega vpliva. Vir: Discover Your Solutions LLC. https://discoveryoursolutions.com/toolkit/cross_impact_matrix.html

KAKO DELUJE:

1 **Opredelite ključne spremenljivke**: izberite niz pomembnih trendov, dogodkov ali dejavnikov, ki se nanašajo na temo (npr. za blaginjo mladih: uporaba družbenih medijev, dostop do zelenih površin, stres v šoli, dostopnost storitev duševnega zdravja). Seznam naj bo obvladljiv (npr. 5–10 dejavnikov).

2 **Ustvarite matriko:** Ustvarite mrežo, v kateri so izbrane spremenljivke navedene v zgornji vrstici in skrajnem levem stolpcu.

3 **Ocenite interakcije:** Za vsako celico v matrici razmislite, kako lahko spremenljivka v vrstici vpliva na spremenljivko v stolpcu. Vprašajte se: »Če se [spremenljivka v vrstici] poveča/pojavi, ali to poveča verjetnost [spremenljivke v stolpcu], zmanjša verjetnost ali nima nobenega pomembnega vpliva?« Ta ocena je lahko kvalitativna (npr. z uporabo simbolov, kot so ++, +, 0, -, --) ali kvantitativna (ocenjevanje verjetnosti, čeprav je to bolj zapleteno).

4 **Analizirajte matriko:** Poiščite vzorce v izpolnjeni matrici.

- Katere spremenljivke imajo največ izhodnih puščic/močnih pozitivnih vplivov (ključni dejavniki)?
- Katere spremenljivke imajo največ vhodnih puščic/so močno pod vplivom drugih (ključni rezultati/kazalniki)?
- Ali obstajajo povratne zanke (A vpliva na B, B pa vpliva na A)?
- Ali obstajajo nepričakovane povezave?

5 **Razlaga in uporaba spoznanj:** Razpravljajte o ugotovitvah. Kako to razumevanje medsebojnih povezav spreminja poglede na vprašanje? Uporabite ga za izpopolnitev scenarijev (da bodo bolj dosledni) ali za opredelitev strateških vzvodov (vpliv na ključni dejavnik lahko ima široke posledice).

PRILAGODITEV ZA DELO Z MLADIMI

- Ohranite kakovost in vizualnost: osredotočite se na razpravo o smeri in naravi vpliva (+/-) namesto na zapletene verjetnosti. Za praktičen pristop uporabite samolepilne listke na velikem mrežastem listu.
- Omejite spremenljivke: Delajte z majhnim številom jasno opredeljenih spremenljivk (za skupinsko razpravo je pogosto primerno 5–7 spremenljivk).

- Omejite spremenljivke: Delajte z majhnim številom jasno opredeljenih spremenljivk (za skupinsko razpravo je pogosto primerno 5–7 spremenljivk).
- Osredotočite se na relevantnost: Izberite spremenljivke, ki so neposredno povezane z izkušnjami in skrbmi mladih.
- Uporabite jih kot povod za razpravo: Proces izpolnjevanja matrike je pogosto enako pomemben kot končni rezultat, saj spodbudi bogato razpravo o vzrokih in posledicah.

KDAJ & ZAKAJ JE KORISTNO ZA MLADINSKO DELO:

- Sistemsko razmišljanje: pomaga mladim razumeti, da so problemi medsebojno povezani in da imajo redko preproste, izolirane vzroke ali rešitve.
- Izpopolnjevanje scenarijev: omogoča preverjanje notranje doslednosti scenarijev – ali se trendi znotraj scenarija logično dopolnjujejo?

- Prepoznavanje vzvodnih točk: poudarja dejavnike, ki bi lahko imeli največji vpliv, in predlaga, kje bi bila prizadevanja za spremembe najbolj učinkovita.
- Globlje razumevanje: presega površno razpravo in raziskuje temeljne dinamike.

ČE POVZAMEMO...

Ni treba obvladati vseh metod predvidevanja. Cilj je oblikovati vsestranski nabor orodij in razumeti, kdaj uporabiti različne pristope. Z vključitvijo metod, kot so delfska metoda, nepredstavljivi dogodki in šibki signali, pregled obzorja, osredotočeni sklopi scenarijev in analiza medsebojnega vpliva, skupaj z osnovnimi tehnikami, lahko ustvarite bogatejše, raznovrstnejše in na koncu bolj spodbudne izkušnje predvidevanja za mlade. Ta orodja pomagajo preseči enostavno napovedovanje in doseči globlje razumevanje, ustvarjalno raziskovanje in proaktivno sodelovanje pri prihodnosti, ki jo vsi skupaj ustvarjamo.

2.11 PRESEČNI VPOGLEDI V METODOLOGIJE

Pri predvidevanju ni univerzalnega orodja. Tako kot pri delu z mladimi, različne situacije zahtevajo različne pristope. Nekatere metode nam pomagajo zgodaj opaziti spremembe, druge nam pomagajo predstavljati si drzne prihodnosti, tretje pa nas vodijo k temu, da danes delujemo z mislijo na jutri.

Z znanjem, kdaj uporabiti katero metodo in kako jih kombinirati, lahko mladinski delavci razvijejo bogatejše in prilagodljivejše strategije. Ne glede na to, ali vodite enourno delavnico ali oblikujete dolgoročni program, je ključnega pomena, da poznate svoja orodja.

METODA	NAJBOLJ PRIMERNA ZA	PREDNOSTI	OMEJITVE
RAZISKOVANJE TRENDOV	Razumevanje sprememb skozi čas	Ozavešča o silah, ki oblikujejo življenja mladih	Brez osredotočenosti ali sinteze je lahko preobremenjujoče
PRIPOVEDOVANJE PRIHODNOSTI	Ustvarjanje resnične in čustveno povezane prihodnosti	Gradi empatijo in angažiranost, zabavno za mlade	Manj strukturirano, lahko mu manjka analitične globine
GRAJENJE SCENARIJEV	Raziskovanje več možnih prihodnosti	Spodbuja domišljijo in sistemsko razmišljanje	Časovno zahtevno; morda potrebne veščine fasilitatorja
POVRATNO NAPOVEDOVANJE	Načrtovanje nazaj od želene prihodnosti	Odlično za določanje ciljev in načrtovanje poti	Za začetek je potrebna jasna, skupna vizija.
KOLO PRIHODNOSTI	Kartiranje posledic sprememb	Pomaga razumeti valovite učinke enega trenda ali dogodka	Lahko hitro postane zapleteno; potrebuje sintezo
PREGLED OBZORJA	Razvijanje učinkovitih strategij	Praktični koraki; zabavno za delo z mladimi	Lahko spregledate globlje strukturne ali dolgoročne spremembe
MATRIKA 2X	Strukturiranje negotovosti	Izostri strateško razmišljanje in odločanje	Lahko preveč poenosta-vi kompleksne prihod-nosti v dve dimenziji

KOMBINIRANJE METOD ZA MOČNEJŠA PREDVIDEVANJA

Predvidevanje je kot gradnja hiše. Če uporabljate samo kladivo, ne boste prišli daleč. Potrebovali boste celoten komplet orodij.

“Pro” nasvet: Ni potrebno, da vse opravite naenkrat. Uporabite kratke »metodološke sprinte« v več sejah.

PRAKTIČNE APLIKACIJE V MLADINSKEM DELU IN IZOBRAŽEVANJU

Tukaj najdete nekaj primerov, kako lahko uporabite različne kombinacije metod pri delu z mladimi in skupinami:

1 MLADINSKI SEMINARJI O PRIHODNOSTI (Idealno za mladinske svete in šole)

Cilj: Raziščite prihodnost lokalnega izobraževanja in oblikujte ustrezne načrte.

Metode:
pregled obzorja → raziskovanje trendov → grajenje scenarijev → povratno napovedovanje

Potek:

- Mladi iščejo spremembe v učenju (npr. AI mentorji, šole na daljavo).
- Raziščite trende, kot so „igrifikacija učenja“ ali „šole, ki dajejo prednost duševnemu zdravju“.
- Ustvarite 2–3 scenarije za šole prihodnosti. Izberite svojo najljubšo prihodnost in jo načrtujte za nazaj, in jo tako uresničite.

2 GLEDALIŠČE PRIHODNOSTI (odlično za mladinske skupine in tabore)

Cilj: Razvijajte empatijo in domišljijo s pripovedovanjem zgodb.

Metode:
Grajenje scenarijev → pripovedovanje prihodnosti

Potek:

- Mladi ustvarjajo prihodnje svetove (npr. mesta po podnebnih ukrepih).
- Vsaka skupina izbere svoj lik in uprizori dan v njihovem življenju.
- Ostali razmišljajo o tem, kaj se jim je zdelo resnično, presenetljivo ali polno upanja.

PRAKTIČNE APLIKACIJE V MLADINSKEM DELU IN IZOBRAŽEVANJU

Tukaj lahko najdete nekaj primerov, kako lahko uporabite različne kombinacije metod z mladimi in ekipami:

3 STRATEŠKO NAČRTOVANJE ZA MLADINSKE ORGANIZACIJE

Cilj:
Oblikujte programe za naslednjih 5–10 let.

Metode:
raziskovanje trendov → kolo prihodnosti → matrika 2X2 → načrtovanje prihodnosti

Potek:

- Opredelite glavne sile, ki oblikujejo delo z mladimi (npr. tehnologija, financiranje, blaginja).
- Uporabite kolo prihodnosti, da raziščete morebitne posledice. Sestavite matriko 2x2, da raziščete strategijo v različnih prihodnostih.
- Razvijte načrte, ki so prilagodljivi v vseh štirih scenarijih.

4 Mikro-predvidevanje (kratke delavnice za uslužbence ali za mlade)

Cilj:
Spodbujajte razmišljanje o prihodnosti z uporabo kratkih formatov

Metode:
Izberite 1–2 orodja, kot npr. karte trendov (trend cards) + povratno napovedovanje ali pregled obzorja + pripovedovanje prihodnosti.

Potek:

- Posvetite 30–60 minut raziskovanju le enega prihodnjega izziva.
- Zaključite s kratkimi ukrepi ali spoznanji.

ZAKAJ JE VZKRIŽNA UPORABA METODOLOGIJ POMEMBNA PRI MLADINSKEM DELU?

Kaj ponuja kombinacija metod predvidevanja mladinskim delavcem:

Prožnost
prilagajanje skupini, času in temi

Globino
od podatkov do domišljije in dejanj

Opolnomočenje
mladi postanejo ustvarjalci prihodnosti, ne le njeni prejemniki

Vključevanje
različna orodja se povezujejo z različnimi slogi učenja

Predvidevanje se spremeni v nekaj participativnega, strateškega in polnega upanja.

VPRAŠANJA ZA RAZMISLEK ZA MLADINSKE DELAVCE

1. KAKŠNA METODA PREDVIDEVANJA NAJBOLJ USTREZA ENERGIJI IN INTERESOM MOJE MLADINSKE SKUPINE?

2. KJE POTREBUJEM STRUKTURO (NAČRTOVANJE) IN KJE KREATIVNOST (DOMIŠLJIJO)?

3. KAKO BI LAHKO PRIHODNJIČ PREIZKUSIL NOVO KOMBINACIJO METOD?

Viri

Better Evaluation. (n.d.). Foresight evaluation. https://www.betterevaluation.org/methods-approaches/themes/foresight-evaluation

Carleton, T., Cockayne, W., & Tahvanainen, A. (2013). Playbook for strategic foresight and innovation. Stanford University. https://web.stanford.edu/group/archaeolog/cgi-bin/archaeolog/wp-content/uploads/2020/05/Playbook-for-Strategic-Foresight-and-Innovation-US-Stanford.pdf

ETF Open Space. (n.d.). Foresight - examples. European Training Foundation. https://openspace.etf.europa.eu/content/foresight-examples

European Commission. (2022). Science for policy: Strategic foresight primer. Publications Office of the European Union. https://ec.europa.eu/research/participants/documents/downloadPublic?documentIds=080166e5ae40bc16&appId=PPGMS

European Commission. (n.d.). Horizon scanning. Knowledge4Policy. https://knowledge4policy.ec.europa.eu/foresight/topic/horizon-scanning_en

European Commission. (2024). 2024 Strategic Foresight Report: Sustainability and people's wellbeing at the heart of Europe's Open Strategic Autonomy. Brussels: European Commissionhttps://commission.europa.eu/strategy-and-policy/strategic-foresight_en

European Trade Union Institute. (2014). Scenario building manual: A toolkit for trade unions. https://www.etui.org/sites/default/files/2014_Scenario_Building_DEF.pdf

Viri

Foresight Culture. (n.d.). Cross impact analysis: A primer. https://foresightculture.com/cross-impact-analysis-a-primer

Futures Platform. (n.d.). How to do horizon scanning: A step-by-step guide. https://www.futuresplatform.com/blog/how-to-horizon-scanning-guideline

Glenn, J. C. (2021). The futures wheel. In Futures research methodology—Version 3.0. The Millennium Project. https://www.researchgate.net/publication/349335014

Gordon, T. J. (2009). The Delphi method. In J. C. Glenn & T. J. Gordon (Eds.), Futures research methodology - Version 3.0. The Millennium Project.

Hiltunen, E. (2010). Weak signals in organizational futures learning. Futures, 42(1), 38-45.

International Civil Society Centre. (2024). Toolkit for tomorrow: Anticipating civil society futures. https://solidarityaction.network/wp-content/uploads/Toolkit-for-tomorrow-Anticipating-civil-society-futures.pdf

JRC - Joint Research Centre. (2020). Transforming the Future: Anticipation in the 21st Century. Luxembourg: Publications Office of the European Union.https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC123071

Keller, V. (2013, March 13). Backcasting to the future. World Economic Forum. https://www.weforum.org/stories/2013/03/backcasting-to-the-future/:contentReference[oaicite:3]{index=3}

Linstone, H. A., & Turoff, M. (Eds.). (1975/2002). The Delphi method: Techniques and applications. Addison-Wesley. https://www.foresight.pl/assets/downloads/publications/Turoff_Linstone.pdf

Matos, S., Ferreira, Â., & Menezes, I. (2024). Backcasting for youths: An education for sustainable development tool in the Azores. Sustainability, 16(3), 11088. https://doi.org/10.3390/su162011088

Viri

Mendonça, S., Pina e Cunha, M., Kaivo-oja, J., & Ruff, F. (n.d.). Wild cards, weak signals and organizational improvisation. CORE. https://core.ac.uk/download/pdf/303768127.pdf
Mercier, D. (2019). Scenarios: Tools for coping with complexity and future uncertainty? In P. Zittoun, F. Fischer, & N. K. Zahariadis (Eds.), The politics of policy formulation. Policy Press. https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/24773/1006991.pdf
OpenFutures. (n.d.). Scenario. https://www.openfutures.org/scenario-method
OECD. (2022). First Lessons from Government Evaluations of COVID-19 Responses: A Synthesis. Paris: OECD Publishing.
Polytechnique Insights. (2021). Case Study: How Shell anticipated the 1973 oil crisis.https://www.polytechnique-insights.com/en/columns/society/case-study-how-shell-anticipated-the-1973-oil-crisis/
Quist, J., & Vergragt, P. J. (2006). Past and future of backcasting: The shift to stakeholder participation and a proposal for a methodological framework. Futures, 38(9), 1027-1045. https://doi.org/10.1016/j.futures.2006.02.010
Rhydderch, A. (2017, June). Scenario building: The 2x2 matrix technique. School of International Futures. https://soif.org.uk/scenario-building-2x2-matrix-technique/
Robinson, J. B. (2003). Future subjunctive: Backcasting as social learning. Futures, 35(8), 839-856. https://doi.org/10.1016/S0016-3287(03)00039-9
SAP Insights. (2024, September 25). Thinking long and wide: The value of horizon scanning. https://www.sap.com/mena/insights/viewpoints/thinking-long-and-wide-horizon-scanning.html

Viri

Saritas, O., & Aylen, J. (2010). Qualitative cross-impact analysis with time consideration. Technological Forecasting and Social Change, 77(7), 1035-1050.
Systems Innovation. (2019). What is horizon scanning? [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=lteFoa39JoA
UN Global Pulse. (n.d.). 2x2 matrix: Scenario building. https://foresight.unglobalpulse.net/blog/tools/2x2-matrix-scenario-building/
UNDP. (2018). Foresight manual: Empowered futures for the 2030 agenda. United Nations Development Programme. https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/publications/UNDP_ForesightManual_2018.pdf
UNICEF Innocenti. (2023). Our future pledge: A toolkit by young foresight practitioners for young changemakers. UNICEF Office of Research - Innocenti. https://www.unicef.org/innocenti/media/716/file/UNICEF-Innocenti-YFF-Our-Future-Pledge-toolkit-2023.pdf
UNICEF Innocenti. (2024). Young visionaries: Child rights youth foresight report. UNICEF Office of Research - Innocenti. https://www.unicef.org/innocenti/media/9721/file/UNICEF-Innocenti-Young-Visionaries-Report-2024.pdf
van Rij, V. (2006). Wild cards, black swans, jokers and rare events. Stiftung Wissenschaft und Politik.
Youth4Foresight Toolkit. (2024). INTPA Foresight Hub Network: Detectives of the Future. Capacity4Dev. https://capacity4dev.europa.eu

3 DELAVNICE

Zadnji del tega priročnika je posvečen kreativnim delavnicam – praktičnim dejavnostim, ki metode predvidevanja vključujejo v dejansko prakso dela z mladimi. Te delavnice, ki jih je oblikovala skupina mladinskih delavcev iz vse Evrope, mladim pomagajo raziskovati vse možne prihodnosti, hkrati pa krepijo njihove sposobnosti, kot so kritično mišljenje, sodelovanje in ustvarjalnost.

Vsaka aktivnost se lahko prilagodi različnim velikostim skupin, ravni izkušenj in kontekstom. Ne glede na to, ali delate v učilnici, skupnostnem centru ali neformalnem okolju, lahko ta orodja prilagodite potrebam vaše skupine in ciljem vaše dejavnosti.

Na naslednjih straneh je na voljo izbor pripravljenih delavnic, ki teorijo pretvarjajo v prakso in podpirajo smiselno ter zanimivo delo z mladimi.

1. **DELAVNICA:** KARTIRANJE/RAZISKOVANJE TRENDOV

Pregled:

Ta delavnica mladim predstavlja raziskovanje trendov: umetnost prepoznavanja zgodnjih znakov sprememb in načrtovanja, kako lahko različni trendi medsebojno vplivajo in oblikujejo njihovo prihodnost. Udeleženci bodo sodelovali pri prepoznavanju nastajajočih trendov, vizualizirali povezave in razmišljali o tem, kako lahko te sile vplivajo na mlade in skupnosti.

Cilji:

- Ozaveščanje o družbenih, tehnoloških, okoljskih, gospodarskih in političnih trendih.
- Udeležence naučiti, kako prepoznati „znake sprememb“.
- Spodbujati kritično razmišljanje o tem, kako se trendi medsebojno razvijajo.
- Ustvariti zemljevid trendov, ki povezujejo ključne dejavnike, kateri oblikujejo prihodnost mladih.

Trajanje:

90 minut (s prilagoditvami se lahko skrajša na 60 minut)

Material za izvedbo:

- Vnaprej pripravljene kartice s trendi (ali prazne kartice, če trende ustvarjajo mladi)
- Prazni listi za kartiranje trendov ali flipchart papir
- Barvni flomastri in pisala
- Lepilni listki
- Lepilni trak ali magneti (če uporabljate bele table)
- Primeri zemljevidov trendov (neobvezno, za navdih)

Dodatna razlaga:

- Kaj so »trendi«?

Trendi so vzorci sprememb, ki se pojavljajo skozi čas in so pogosto sestavljeni iz mnogih manjših signalov (novih vedenj, inovacij, dogodkov).

- Kaj so »signali«?

Signal je majhen namig, da se dogaja nekaj novega – na primer nova aplikacija za mlade, viralno protestno gibanje ali sprememba v jeziku ali modi.

Tema: Prihodnost izobraževanja

Signali:
Vzpon AI-učiteljev, triki za učenje na TikToku, hibridni modeli učenja online in offline.

Trendi:
»igrifikacija učenja«, »prednostno obravnavanje duševnega zdravja«, »mikro-potrdila, ki nadomeščajo diplome«.

NAČRT DELAVNICE

ČAS	DEJAVNOST (KAJ STORITI)	OPIS (KAKO TO NAREDITI)
0-10 MIN	Dobrodošlica & pregled dela	Pojasnite cilje delavnice in predstavite koncepta trendov in signalov.
10-20 MIN	Primeri trendov in signalov	Podajte 2–3 aktualne primere in prosite udeležence za njihove pripombe.
20-30 MIN	Skupinsko viharjenje možganov: prepoznavanje signalov	V majhnih skupinah razpravljajte o novih znakih ali spremembah, ki jih opazijo v svojem okolju.
30-50 MIN	Gradnja trendov	Skupine povezujejo sorodne signale v širše trende.
50-70 MIN	Mapiranje trendov	Skupine vizualno prikazujejo svoje trende: Kako so povezani? Kaj vpliva na kaj?
70-80 MIN	Skupinski ogled galerije	Skupine med seboj delijo svoje zemljevide trendov in pojasnjujejo ključne ugotovitve.
80-90 MIN	Razmislek in zaključna razprava	Razprava: Kateri trendi so za mlade danes najpomembnejši? Kaj vas je najbolj presenetilo?

NASVETI ZA IZVAJALCE:

- **Primeri naj bodo relevantni:** uporabite primere, ki so zanimivi za mlade, kot so šport, aktivizem za trajnostni razvoj, trendi na področju duševnega zdravja itd.
- **Spodbujajte pregledovanje različnih kategorij:** trendi niso samo tehnologija! Vključite kulturo, okolje, družbo in politiko.
- **Prizadevajte si za povezave:** vprašajte se: »Kako bi ta trend lahko okrepil ali oviral drugega?«

- **Sprejmite negotovost:** trendi so možnosti, ne napovedi.
- **Uporabite barvno kodiranje:** predlagajte udeležencem, naj za kategorije trendov uporabijo različne barve (npr. družbena = modra, tehnologija = zelena).
- **Prilagodite se sproti:** če energija upade, preidite na hitrejše viharjenje možganov ali ustvarite »mini zemljevide« namesto celotnih.

2. DELAVNICA: PRIPOVEDOVANJE PRIHODNOSTI

Pregled:

Ta delavnica udeležencem predstavi metodo pripovedovanja prihodnosti, kreativno metodo predvidevanja prihodnosti, v okviru katere uprizorijo prizor iz možne prihodnosti. Namesto da bi le govorili o spremembah, mladi vstopijo v prihodnje svetove in prek pripovedovanja zgodb in igranja vlog raziskujejo izzive, priložnosti in čustva.

Materiali za izvedbo:

- Prazni listi papirja ali predloge za zgodbe o napovedovanju prihodnosti
- Flomasterji, pisala
- Osnovni rekviziti – bodite ustvarjalni z materialom, ki ga že imate na voljo (po želji: šali, klobuki, napisi itd.)
- Prostor za nastope v majhnih skupinah
- Štoparica ali merilnik časa
- Snemalna naprava (po želji, če snemate nastope)

Dodatna razlaga:

- Kaj je »pripovedovanje prihodnosti«?

Pripovedovanje prihodnosti je uprizarjanje zgodbe, ki se bo zgodila v prihodnosti. S pomočjo gledališča in pripovedovanja zgodb oživlja abstraktne ideje, kot so nove tehnologije, družbene spremembe ali spremembe v okolju.

- Zakaj to uprizarjati?

Raziskave kažejo, da ljudje nove ideje bolje razumejo, ko jih lahko vidijo in občutijo in ne le slišijo. Pripovedovanje prihodnosti ustvarja čustvene povezave z možnostmi prihodnosti.

Cilji:

- Razvijajte domišljijo, empatijo in sposobnosti razmišljanja o prihodnosti.
- Pomagajte mladim, da se vživijo v možne prihodnje scenarije in jih tako doživijo.
- Spodbujajte razmišljanje o sedanjih dejanjih, ki oblikujejo prihodnost.
- Razvijajte sposobnosti pripovedovanja zgodb in sodelovanja.

Trajanje:

- 90 minut (za poglobljeno raziskovanje se lahko podaljša na 2 uri)

Primer scenarija:

- Tema: Prihodnost komunikacije
- Scenarij: Leta 2040 ljudje komunicirajo z napravami, ki pretvarjajo misli v besedilo. Razprave o zasebnosti so povsod.
- Liki: Najstniški aktivist, ravnatelj šole, odvetnik tehnološkega podjetja, zaskrbljen starš.
- (Opomba: Kot izvajalec lahko ustvarite svoj scenarij in like na podlagi lokalnih vprašanj ali aktualnih tem, povezanih z mladimi, kot so podnebne spremembe, zaposlovanje mladih ali duševno zdravje.)

NAČRT DELAVNICE

ČAS	DEJAVNOST (KAJ STORITI)	OPIS (KAKO TO NAREDITI)
0-10 MIN	Dobrodošlica & pregled dela	Pojasnite cilje in predstavite idejo o pripovedovanju prihodnosti.
10-20 MIN	Hitro ogrevanje	Zabavna improvizacija za sprostitev (npr. »zgodba v eni besedi« ali »zamrznjene slike«). Zgodba v eni besedi: Udeleženci sedijo ali stojijo v krogu in skupaj ustvarjajo zgodbo, tako da dodajajo po eno besedo naenkrat, pri čemer se zgodba razvija nepredvidljivo. Zamrznjene slike: Majhne skupine se hitro postavijo v položaj, kot da so kipi, in ustvarijo »zamrznjeno sliko«, ki predstavlja prizor, idejo ali čustvo – brez govorjenja.
20-30 MIN	Viharjenje možganov: ustvarjanje prihodnjih scenarijev	V majhnih skupinah izberite temo (npr. prihodnost mest, izobraževanje, identiteta) in si zamislite življenje čez 15–20 let.
30-45 MIN	Ustvarite like in kratke zgodbe	Skupine ustvarijo 2–4 like in kratko zgodbo o situaciji v njihovem prihodnjem svetu.
45-65 MIN	Vaja različnih scen	Skupine načrtujejo kratek dialog in se po potrebi dogovorijo za preproste rekvizite.
65-80 MIN	Izvedba	Vsaka skupina predstavi svojo kratko prihodnjo pripovedno sceno (vsaka traja približno 5 minut).
80-90 MIN	Razmislek in zaključna razprava	Kakšno prihodnost ste videli? Kaj vas je presenetilo? Kako ste se počutili, ko ste „živeli“ v tej prihodnosti?

NASVETI ZA IZVAJALCE:

- **Ohranite igrivost:** spodbujajte humor, dramatičnost in pretiravanje. To oživlja energijo in domišljijo!
- **Osredotočite se na občutke in izkušnje:** cilj ni »popolno igranje« – gre za raziskovanje, kako bi se lahko počutili v prihodnosti.
- **Omogočite ustvarjalno svobodo:** nekatere skupine bodo morda ustvarile znanstvenofantastično prihodnost, druge pa bodo ostale zelo realistične. Oboje je odlično!

- **Uporabite preprosta vprašanja:** »Kakšen je običajen dan za vaš lik?«, »S kakšnimi težavami se sooča?«.
- **Podprite sramežljive udeležence:** ponudite jim vloge, kot so pripovedovalec ali »scenograf«, saj se nekateri mladi ne izpostavljajo radi.
- **Poudarite raznolikost:** spodbujajte domišljijo o vključujoči, dostopni in globalni prihodnosti.

3. DELAVNICA: LABORATORIJ PRIHODNOSTI

Pregled:
Ta delavnica udeležence spodbuja k raziskovanju različnih možnih prihodnosti, ki jih oblikujejo družbene, okoljske in tehnološke spremembe. Z opredeljevanjem nastajajočih trendov in oblikovanjem ustvarjalnih scenarijev se mladi naučijo, kako današnje odločitve oblikujejo jutrišnji svet

Materiali za izvedbo (izvedba v živo):

- Veliki listi papirja/flipchart za skupinsko delo in načrtovanje scenarijev.
- Flomastri in pisala za risanje.
- Samolepilni listki za združevanje idej in razvrščanje trendov.
- Natisnjene predloge scenarijev (neobvezno).

Materiali za izvedbo (delavnice preko spleta):

- Miro/Jamboard za sodelovanje v skupini v realnem času in ustvarjanje scenarijev
- Google Slides ali PowerPoint za skupinske predstavitve (digitalni diapozitivi za predstavitev scenarijev in akcijskih načrtov)

Cilji:
Ob koncu delavnice bodo udeleženci:

- Razumeli gradnjo scenarijev in njihovih vrst: raziskovalni, normativni in disruptivni.
- Prepoznavali gonilne sile sprememb (ključne dejavnike, ki oblikujejo prihodnost).
- Razvili različne scenarije prihodnosti in razmislek o njihovem potencialnem vplivu.

Trajanje:

- Približno 120 minut

Uvod v scenarij:

Predstavljajte si, da je leto 2040. Platforme, ki jih vodijo mladi, so spremenile demokracijo. Mladi lahko glasujejo preko spleta, predlagajo zakone in vplivajo na nacionalne politike. Zdaj se pa vprašajte: „Kateri dogodki ali trendi iz današnjega časa bi lahko pripeljali do takšne prihodnosti?“

NASVETI ZA MODERATORJE:

- **Spodbujajte ustvarjalnost in odprtost.**
- **Uporabite usmerjevalna vprašanja, da spodbudite razpravo, na primer: »Kaj če...?«**
- **Delavnico ohranite interaktivno z delom v skupinah in predstavitvami.**

Novosti:

- Uporabite nastajajoče trende, ki so pomembni za teme, ki jih želite, da mladi raziskujejo. Ti trendi bodo služili kot namigi, ki bodo udeležencem pomagali prepoznati zgodnje kazalnike prihodnjih trendov, za katere bodo načrtovali. Tukaj je nekaj primerov, ki jih lahko uporabite neposredno ali prilagodite temi delavnice:
- „Mladi so vse pogosteje izvoljeni na lokalne in nacionalne položaje, kjer vplivajo na politiko na področju podnebja in izobraževanja.“
- Digitalna demokracija – »Ustvarjajo se platforme za spletno glasovanje, ki jih vodijo mladi in ki mladim omogočajo, da predlagajo zakone in o njih glasujejo.«
-
- »Klimatska gibanja, ki jih vodijo mladi, si prizadevajo za globalne spremembe politik, s čimer trajnost postane glavna prioriteta vlad.«
-
- »Mladinski aktivisti uporabljajo družbene medije za organizacijo globalnih protestov, s čimer izzivajo tradicionalne politične sisteme.«

NAČRT DELAVNICE

ČAS	KAJ STORITI	KAKO TO NAREDITI
0-10 MIN	Uvod & dejavnost za prebijanje ledu	Moderator pozdravi udeležence. Vprašajte: »Kaj bi se zgodilo, če bi mladi vodili svet?« Spodbujajte zabavo in domišljijo.
10-30 MIN	Korak 1 – Opredelite nosilce sprememb	Moderator predstavi koncept gonilnih sil sprememb (sil, ki vplivajo na prihodnost – npr. podnebje, tehnologija, socialna pravičnost). Majhne skupine razpravljajo o trendih in pri tem uporabljajo samolepilne listke ali spletna orodja za združevanje podobnih idej.
30-50 MIN	Korak 2 - Izdelava scenarija	Skupine razvijejo 3 različne scenarije na podlagi istega izhodišča. Spodbudite jih, da razmislijo o najboljšem scenariju, najslabšem scenariju in scenariju z nepričakovanim razvojem dogodkov (tj. nekaj nepričakovanega).
50-75 MIN	Korak 3 - Mapiranje scenarija	Ekipe ustvarijo vizualne zemljevide svojih scenarijev, časovnic, diagramov, risb – ki prikazujejo ključne dogodke ali prelomne točke.
75-90 MIN	Korak 4 - Skupinska predstavitev	Vsaka skupina predstavi svoje 3 scenarije. Voditelj spodbuja osredotočenost na vzroke, posledice in presenečenja.
90-105 MIN	Korak 5 - Razmislek in razprava	Skupinska razprava: »Kaj smo se naučili? Kaj bi spremenili v današnjem svetu, da bi vplivali na prihodnost?«
105-120 MIN	Zaključek	Zaključna misel: »Kaj lahko storimo danes, da se približamo prihodnosti, ki si jo želimo?«

4. DELAVNICA: OBLIKOVANJE PRIHODNOSTI

Pregled:

Ta delavnica mladim udeležencem predstavlja koncept načrtovanja prihodnosti – proces pretvarjanja vizij prihodnosti v dejanja. Po raziskovanju različnih scenarijev bodo udeleženci izbrali želeno prihodnost in z orodji, kot sta povratno napovedovanje in načrtovanje ukrepov, oblikovali konkretne korake, ki jih lahko danes naredijo, da se približajo tej prihodnosti. Delavnica spodbuja ustvarjalnost, timsko delo in postavljanje realističnih ciljev.

Potrebni material: Osebno

- Natisnjeni scenariji prihodnosti (lahko uporabite priloženi primer ali ustvarite svoj scenarij prihodnosti, povezan z mladimi in demokracijo)
- Veliki listi papirja in flomastri za skupinsko delo in načrtovanje akcijskih poti
- Lepilni listki za zbiranje idej
- Flipcharti ali veliki plakati za predstavitev načrtov za prihodnost

Potrebni material: Delavnice preko spleta

- Miro ali Jamboard (za sodelovanje pri prihodnjih scenarijih in načrtovanju ukrepov)
- Google Slides (za skupinske predstavitve)
- Breakout rooms za razprave in načrtovanje v manjših skupinah

Cilji: Ob koncu delavnice bodo udeleženci:

- Razumeli, kaj je načrtovanje prihodnosti in kako se razlikuje od napovedovanja.
- Naučili se uporabljati orodja za povratno napovedovanje in akcijske poti.
- Ustvarili vizualni načrt ukrepov od želene prihodnosti do sedanjosti.
- Razmisli o svoji vlogi pri oblikovanju prihodnosti.

Trajanje:

- Približno 120 minut

Primer scenarija:

Piše se leto 2040. Mladi po vsem svetu imajo osrednjo vlogo pri oblikovanju politik, od izobraževanja do ukrepov za boj proti podnebnim spremembam, zahvaljujoč platformam, ki jih vodijo mladi. Digitalna demokracija je norma, ki mladim omogoča glasovanje o zakonodaji in vplivanje na odločitve vlade. Ozrli se boste na danes in identificirali »znake novega«, ki bi lahko pripeljali do te preobrazbe.

NASVETI ZA IZVAJALCE:

- Spodbujajte odprto razpravo: Ne skrbite, če nimate vseh odgovorov. Vodite skupino in pustite, da sami odkrijejo rešitve.
- Omogočite ustvarjalno mišljenje: Oblikovanje prihodnosti je povezano z možnostmi. Naj si mladi zamislijo drzne prihodnosti in razčlenijo, kako jih doseči.
- Vključite se v ukrepe: Ne gre le za to, »kakšna bi lahko bila prihodnost«, ampak za to, kako jo lahko oblikujemo že danes.
- Če skupina obtiči: Postavljajte preprosta, pojasnjevalna vprašanja, na primer:
- »Kakšne spremembe se danes dogajajo, ki jih moramo upoštevati?«
- »Kaj lahko storimo zdaj, da začnemo graditi prihodnost, ki si jo želimo?«
- »S kom lahko sodelujemo, da to uresničimo?«

Znaki novosti:

Uporabite nastajajoče trende, ki so pomembni za teme, ki jih želite, da jih mladi raziskujejo. Ti trendi bodo služili kot namigi, ki bodo udeležencem pomagali prepoznati zgodnje kazalnike prihodnjih trendov, za katere bodo načrtovali. Tukaj je nekaj primerov, ki jih lahko uporabite neposredno ali prilagodite temi delavnice:

- „Mladinska gibanja za podnebje vplivajo na vladno politiko.“
- „Vzpon izobraževalnih platform na podlagi umetne inteligence v šolah.“
- „Kampanje v družbenih medijih vse bolj oblikujejo nacionalno politiko na področju duševnega zdravja.“
- „Udeležba mladih v digitalnem glasovanju v lokalnih upravah narašča.“

NAČRT DELAVNICE - KORAK ZA KORAKOM

ČAS	DEJAVNOST (KAJ STORITI)	OPIS (KAKO TO NAREDITI)
0-15 MIN	Uvod & dejavnost za prebijanje ledu	Pozdravite udeležence. Vprašajte jih: »Kakšna je vaša idealna prihodnost v 10–20 letih?« Predstavite vlogo detektiva – kako bodo delali nazaj iz prihodnosti.
15-30 MIN	Korak 1 - Raziskovanje namigov	Udeleženci preberejo priložene »znake novega« (naslove ali scenarije). Vprašajte: »Kaj vam je najbolj padlo v oči?« »Kaj bi lahko vplivalo na ta trend v prihodnosti?« »Ali vidite znake tega trenda v vaši skupnosti ali šoli?« »Ali ste vi ali kdo, ki ga poznate, doživeli kaj podobnega?«
30-75 MIN	Korak 2 - Od namigov do dejanj	V skupinah (3–5) udeleženci raziskujejo trende in začnejo opredeljevati ukrepe. Začnite z vprašanjem: „Kakšne so spremembe, ki se že danes dogajajo in nakazujejo to prihodnost?“ Nato jih usmerite k ukrepanju z vprašanjem: „Kaj se mora zgoditi v vaši šoli, skupnosti ali državi, da bo ta prihodnost postala resnična?“ „Kakšne mejnike moramo doseči do leta 2025 ali 2030?“
75-95 MIN	Korak 3 - Skupinska predstavitev	Skupine delijo svoje akcijske načrte in vizijo z vsemi. Vprašajte jih: »Katero dejanje bi bilo trenutno najpomembnejše za ukrepanje?« »Kdo naj bi sodeloval v tem procesu?«
95-110 MIN	Korak 4 - Razmislek in razprava	Velika skupinska razprava o pridobljenih izkušnjah. Vprašajte: »Kaj vas je presenetilo v procesu načrtovanja?« »Kaj lahko začnemo delati danes, da podpremo to prihodnost?«
110-120 MIN	Povzetek	Zahvalite se udeležencem. Naj vsaka skupina predstavi eno ključno ugotovitev. Recite: »Pravkar ste načrtovali prihodnost – sedaj pa je na vas, da ukrepate!«

5. DELAVNICA:
KAKO VODITI DELAVNICO POVRATNEGA NAPOVEDOVANJA (OBLIKOVANJE PRIHODNOSTI V OBRATNI SMERI)

Pregled:

Ta delavnica mladim predstavlja močno metodo predvidevanja, imenovano povratno napovedovanje. Namesto da bi se spraševali »Kaj se bo zgodilo?«,vprašanje obrnemo: »Kakšno prihodnost si želimo – in kako jo lahko ustvarimo?« Udeleženci si najprej zamislijo pozitivno, zaželeno prihodnost, nato pa delajo nazaj, da bi opredelili mejnike in ukrepe, potrebne za dosego tega cilja.

Ciljna skupina:

- Mladi starosti od 14 do 30 let, so še posebej primerni za mladinske organizacije, šolske skupine, mladinske svete ali tematske delavnice (podnebje, vključevanje, izobraževanje itd.).

Material:

- Veliki listi papirja ali flipcharti
- Samolepilni listki ali kartice
- Pisala, flomastri in lepilni trak
- Neobvezno: natisnjena navodila ali kartice s scenariji
- Spletna različica: Miro, Jamboard ali Google Slides

Cilji:

- Pomagajte mladim pri razmišljanju, ki presega kratkoročno reševanje problemov.
- Okrepite sistemsko razmišljanje, ustvarjalnost in dejavnost.
- Podpirajte načrtovanje, ki temelji na vrednotah, in dolgoročni viziji.
- Spodbujajte sodelovanje in državljansko domišljijo.

Trajanje:

- 90-120 minut (se lahko podaljša za obsežnejše projekte)

NAČRT DELAVNICE - KORAK ZA KORAKOM

ČAS	DEJAVNOST (KAJ STORITI)	OPIS (KAKO TO NAREDITI)
0-15 MIN	Dobrodošlica in vaje za ogrevanje	Vprašajte: »Kaj bi spremenili na svetu do leta 2040?« Na kratko predstavite povratno napovedovanje kot ustvarjalno metodo, ki izhaja iz prihodnosti in deluje nazaj. Poudarite: to ni napoved, temveč načrt.
15-30 MIN	Korak 1: Vizija prihodnosti	Udeleženci si zamislijo želeno prihodnost v letu 2040 v okviru določene teme (npr. vključujoče izobraževanje, trajnostno mesto, pravični trgi dela). V skupinah ali parih naj jo podrobno opišejo. Vprašajte: »Kakšna je ta prihodnost? Komu koristi? Katere vrednote jo vodijo?« Spodbujajte risanje, pripovedovanje zgodb ali navajanje ključnih točk.
30-50 MIN	Korak 2: Opredelite ključne mejnike	Začnite z vizijo in vprašajte: »Kaj se je moralo zgoditi, da je ta prihodnost postala resničnost?« Udeleženci naj delajo nazaj in opredelijo 3–5 pomembnih prebojev, sprememb ali posegov. Vsakega naj zapišejo na ločen listič in jih začnejo razvrščati na časovni osi.
50-70 MIN	Korak 3: Izdelajte načrt	Sedaj se osredotočite na pot od sedanjosti do želene vizije. Vprašajte se: »Katera dejanja, ljudje ali odločitve so pripomogli k uresničitvi teh mejnikov?« Dodajte več korakov na časovnico in jih dopolnite z idejami o politikah, kampanjah, tehnologijah, zavezništvih ali spremembah v mišljenju. Spodbujajte razmišljanje o tem, kdo je vključen in katere ovire so bile premagane.
70-90 MIN	Korak 4: Načrtovanje ukrepov	Vsako skupino vprašajte: »Kaj lahko začnemo delati zdaj, da se približamo tej prihodnosti?« Spodbudite jih, naj opredelijo 2–3 majhne, a strateške ukrepe ali prve korake, ki jih lahko sprejmejo. To so lahko lokalne pobude, kampanje ozaveščanja, partnerstva ali spremembe v vsakdanjem ravnanju. Povabite jih, naj izberejo en ukrep, za katerega se počutijo motivirani, da ga izvedejo ali zagovarjajo.

NAČRT DELAVNICE - KORAK ZA KORAKOM

ČAS	DEJAVNOST (KAJ STORITI)	OPIS (KAKO TO NAREDITI)
90-110 MIN	Korak 5: Skupinsko sodelovanje in razmišljanje	Vsaka skupina naj na kratko predstavi svojo vizijo, načrt in ključne ukrepe. Nato organizirajte skupinsko razpravo. Priporočena vprašanja: • „Kaj ste se naučili o ustvarjanju sprememb?“ • „Vas je kaj presenetilo?“ • „Kako to spreminja vaš pogled na prihodnost?“ Udeležence spodbudite, naj opazijo vzorce v vizijah in poteh.
90-110 MIN	Povzetek in inspiracija	Zahvalite se vsem za njihovo delo. Prosite vsako skupino, da navede eno besedo, ki opisuje, kako se počutijo po končani aktivnosti (npr. »močni«, »radovedni«, »polni upanja«). Spomnite jih, da so ustvarjalci prihodnosti in da je pomembno, kaj si zamislijo. Neobvezno: Naredite fotografije časovnic ali ustvarite digitalno različico, da jih boste lahko ponovno pregledali v prihodnjih delavnicah.

NASVETI ZA IZVAJALCE:

- **Ostanite prilagodljivi.** Nekatere skupine bodo morda potrebovale več podpore pri predstavljanju prihodnosti, druge pa se bodo takoj lotile oblikovanja vizije. Prilagodite se njihovi odločnosti in samozavesti
- **Spodbujajte domišljijo.** Prihodnost ni določena. Spodbujajte mlade, naj razmišljajo v višjih razsežnostih, raziskujejo vrednote in presegajo sedanje omejitve.
- **Podporna struktura.** Za veliko časovnico uporabite tablo ali steno in po potrebi skupinam dajte vizualne predloge, da lahko organizirajo svoje ideje.
- **Uravnotežite idealizem z realizmom.** Priznajte, da ni vse prihodnosti enostavno doseči, vendar da se vsak napredek začne z jasnim namenom in skupnim delovanjem.
- **Spodbujajte ideje.** Ni »pravilne« vizije. Potrdite ustvarjalnost in vpogled vsake skupine.

DODATNE MOŽNOSTI

- Uporabite napotke. Če udeleženci potrebujejo navdih, jim ponudite kartice ali diapozitive z vzorčnimi prihodnjimi scenariji (npr. „Svet, v katerem vsak mlad človek glasuje“ ali „Šolski sistem, zasnovan za dobro počutje“).
- Tematski poudarek. Delavnico prilagodite tako, da raziskuje konkretne izzive, kot so podnebna pravičnost, duševno zdravje ali digitalne pravice.
- Nenehen cikel. Po nekaj mesecih ponovno preglejte načrte in spremljajte napredek pri predlaganih ukrepih.

6. DELAVNICA: KOLO PRIHODNOSTI

Pregled:

Ta delavnica mladim predstavlja kolo prihodnosti, kreativno metodo predvidevanja, ki prikazuje posledice sprememb. Udeleženci začnejo z enim samim dogodkom, idejo ali trendom in nato v več plasteh razvijajo ideje, pri čemer odkrivajo neposredne, posredne in dolgoročne učinke. Gre za preprost, vizualen način raziskovanja kompleksnosti in razmišljanja o medsebojni povezanosti družbenih sprememb.

Ciljna skupina:

- Mladi v starosti od 13 do 30 let, mladinski delavci, vzgojitelji ali udeleženci, ki se ukvarjajo z državljansko udeležbo, podnebnimi spremembami, digitalno prihodnostjo ali inovacijami

Material:

- Veliki listi papirja ali flipcharti
- Samolepilni listki ali barvne kartice
- Flomastri ali pisala v več barvah
- Po želji: natisnjena navodila, scenariji ali članki o aktualnih dogodkih
- Spletno: Miro, Jamboard ali Google Slides za digitalno sodelovanje

Cilji:

- Spodbujajte sistemska razmišljanja in celostno analizo.
- Pomagajte mladim razmišljati o dolgoročnih posledicah trenutnih trendov ali odločitev.
- Ozaveščajte o nameravanih in nenameravanih posledicah.
- Podpirajte sodelovanje pri predvidevanju in etičnem razmišljanju

Trajanje:

- 60–90 minut (lahko se skrajša ali podaljša, odvisno od časa in globine)

NAČRT DELAVNICE - KORAK ZA KORAKOM

ČAS	DEJAVNOST (KAJ STORITI)	OPIS (KAKO TO NAREDITI)
0-10 MIN	Dobrodošlica in predstavitev koncepta	Začnite z vprašanjem: »Katera sprememba današnjega časa, bi lahko oblikovala našo prihodnost?« Na kratko predstavite kolo prihodnosti kot način za raziskovanje posledic sprememb. Poudarite, da metoda ni namenjena napovedovanju, ampak raziskovanju možnosti.
10-20 MIN	Korak 1: Izberite osrednjo spremembo	V skupini ali manjših skupinah izberite en dogodek ali trend, na katerega se boste osredotočili. Primeri: »Uveden je zajamčen dohodek za mlade«, »UI nadomesti 50 % šolskih nalog« ali »Plastika za enkratno uporabo je prepovedana«. To jasno napišite v središče kolesa.
20-35 MIN	Korak 2: Zemljevid vplivov prvega reda	Vprašajte: »Kaj se zgodi kot posledica te spremembe?« Udeleženci razmišljajo in dodajajo prve vplive okoli osrednje ideje. Vsak je povezan z njo. Spodbujajte mešanico učinkov: družbenih, osebnih, gospodarskih, kulturnih. Ne filtrirajte idej prezgodaj.
35-50 MIN	Korak 3: Zemljevid vplivov drugega reda	Sedaj vprašajte: »Kaj se zgodi zaradi vplivov 1. reda?« To so učinki 2. reda. Za vsak vpliv 1. reda narišite črte navzven in dodajte povezane posledice. Ta korak poglobi analizo in spodbuja sistemska razmišljanja. Spodbudite skupino, da razmišlja o manj očitnih ali nezaželenih izidih.
50-65 MIN	Korak 4 (neobvezno): vplivi tretjega reda	Če vam čas in energija dopuščata, razvijajte dalje enega ali dva vpliva 2. reda. Vprašajte se: »Kaj bi se lahko zgodilo v nadaljevanju?« Ta raven pogosto razkriva čustvene, kulturne ali dolgoročne družbene spremembe.
65-80 MIN	Korak 5: Analiza in razprava	Stopite korak nazaj in si oglejte celotno kolo. Vprašajte: • „Kaj vas je presenetilo?“ • „Kateri vplivi so pozitivni, negativni ali negotovi?“ • „Kateri učinki bi lahko zahtevali pripravo ali posredovanje?“ Spodbujajte barvno kodiranje (npr. zelena za pozitivno, rdeča za tveganja) ali simbole za vizualizacijo nastajajočih vzorcev.
80-90 MIN	Povzetek	Vsaka skupina ali udeleženec deli en ključni vpogled. Razmislite, kako je vizualizacija posledic spremenila njihov pogled na problem. Zaključite z opozorilom: vsaka sprememba, ki jo danes naredimo, ima domino učinek, in mladi imajo moč, da oblikujejo te domino učinke.

NASVETI ZA IZVAJALCE:

- **Zagotovite vizualno predstavitev:** uporabite velik papir ali skupne zaslone, da bodo učinki lažje vidni.
- **Spodbujajte raznolikost misli:** sprejemajte vse ideje, tudi če se zdijo neverjetne. Kompleksnost se pojavi skozi razpravo.
- **Osredotočite se na sisteme:** spodbudite udeležence, naj razmišljajo širše od očitnega. Vprašajte: »Koga še to zadeva? Katere verižne reakcije bi lahko sledile?«
- **Uravnotežite globino in jasnost:** če skupine razmišljajo preveč široko, jim pomagajte, naj se osredotočijo. Če razmišljajo preveč ozko, jih spodbudite, naj razmišljajo globlje

DODATNE MOŽNOSTI

- **Tematski krogi:** različnim skupinam dodelite različne teme (npr. podnebna politika, digitalna tehnologija, družbena gibanja).
- **Primerjajte in povežite.** Dve skupini naj raziskujeta različne izhodiščne točke in nato primerjata svojo prihodnost.
- **Nadaljnje ukrepi:** udeležence povabite, naj izberejo en vpliv in razmislijo, kako se nanj pripraviti ali ga pozitivno ovrednotiti.

7. DELAVNICA: DETEKTIVI PRIHODNOSTI (IZDAJA MLADI + DEMOKRACIJA)

Pregled:

Ta zanimiva, praktična dejavnost vabi mlade, da prevzamejo vlogo „detektivov prihodnosti“ in raziskujejo, kako se bodo v prihodnjih letih razvijali sodelovanje mladih in demokracija. Z uporabo resničnih naslovov kot „znakov novega“ analizirajo aktualne dogodke kot namige za predvidevanje prihodnjih trendov – in razmišljajo o tem, kako lahko ukrepajo danes.

Ciljna skupina:

- Mladi (starost 15–30 let), mladinski delavci, učitelji ali kdorkoli, ki ga zanimata tematiki mladina + demokracija

Material:

- **Osebna izvedba:** 20–30 natisnjenih naslovov novic, papir, pisala, flomastri, samolepilni listki, mize/stoli
- **Spletno:** Miro, Jamboard ali Google Slides; naslovi, naloženi vnaprej; ločene sobe

Cilji:

- Spodbujajte kritično razmišljanje o spremembah, vadite prepoznavanje trendov in grajenje scenarijev ter poudarite vpliv glasov mladih na oblikovanje demokracije.

Trajanje:

- 2 uri (lahko pa jo tudi skrajšate ali podaljšate)

Predstavitev scenarija:

Leto je 2040. Po vsej Evropi se je uveljavila demokratična platforma, ki jo vodijo mladi in ki mladim omogoča glasovanje, predlaganje zakonov in financiranje lokalnih pobud. Udeleženci so vabljeni, da se ozrejo na današnji dan in poiščejo namige, ki so morda pripeljali do te spremembe.

(Lahko ustvarite tudi svoj scenarij.)

NASVETI ZA IZVAJALCE:

- Ne skrbite, da bi bilo vse popolno – skupino vodite korak za korakom.
- Udeležencem pustite, da sami raziskujejo – ni pravih ali napačnih odgovorov.
- - Spodbujajte zabavo, domišljijo in radovednost.
- Če skupina obtiči, postavite preprosta vprašanja, na primer:
- „Kaj se spreminja v tem naslovu?“
- „Zakaj se to dogaja zdaj?“
- „Kako bi to lahko vplivalo na mlade?“

Znaki novosti :

To so kratki, resnični naslovi ali novičke, ki kažejo na nastajajoče spremembe v družbi. Delujejo kot namigi, ki vzbudijo radovednost in udeležencem pomagajo pri predstavljanju, kako bi lahko izgledala prihodnost. Naslov, kot je na primer „Zvezde TikToka začenjajo kampanjo za spodbujanje mladih h glasovanju“ ali „V Nemčiji se vedno več mladostnikov pridružuje lokalnim svetom“, lahko sproži razpravo o tem, kako se vloga mladih v družbenem življenju spreminja.

NAČRT DELAVNICE

ČAS	DEJAVNOST (KAJ STORITI)	OPIS (KAKO TO NAREDITI)
0-15 MIN	Uvod & icebreaker	Pozdravite udeležence. Vprašajte: »Če bi državo vodili mladi, kaj bi se najprej spremenilo?« Razložite jim njihovo vlogo detektivov.
15-30 MIN	Korak 1 - Branje dokazov	Udeleženci izberejo 2–3 naslove, ki jih presenečajo. Vprašajte: »Kaj izstopa in kaj se zdi pomembno?«
30-50 MIN	Korak 2 - Pogovori v skupinah	V skupinah (3–5) se pogovorite in poiščite vzorce. Vprašajte: »Ali vidimo skupne teme?«
50-75 MIN	Korak 3 - Razvrstitev vrednosti	Skupine naj razvrstijo naslove v 2–3 trende. Dajte jim ustvarjalna imena (npr. »Politika na TikToku«).
75-95 MIN	Korak 4 - Delite z vsemi	Skupine predstavijo svoje trende in razmišljajo o njihovem pomenu za demokracijo. Vprašajte: »Kaj bi to lahko pomenilo za vključevanje mladih?«
95-110 MIN	Korak 5 - Razmislek	Velika skupinska razprava. Vprašajte: »Kaj vas je presenetilo? Kaj lahko storimo zdaj, da bi podprli sodelovanje mladih?«
110-120 MIN	Povzetek	Zahvalite se udeležencem. Delite en zaključek na skupino. Recite: »Sedaj ste detektivi prihodnosti. Nadaljujte z iskanjem namigov!«

8. DELAVNICA: MATRIKA 2X2

Pregled:

Dinamična in izkustvena dejavnost, v kateri mladi na strukturiran in ustvarjalen način raziskujejo in oblikujejo alternativne prihodnosti. Ustvarijo si naj štiri različne scenarije, ki temeljijo na dveh ključnih negotovostih – ključnih dejavnikih, ki bosta najverjetneje oblikovala prihodnost, a so njuni izidi nepredvidljivi.

Ciljna skupina:

- Mladi (starost 15–30 let), mladinski delavci, učitelji, aktivisti ali kdorkoli, ki ga zanima prihodnost, mladi + demokracija.

Material:

- **Osebna izvedba:** papir A4 (bel in barven), pisala, flomastri, papirni trak (ali vrv)
- **Spletna izvedba:** Miro ali Google Slides; vnaprej pripravljena matrična predloga

Cilji:

- Izboljšajte sposobnost predstavljanja več alternativnih prihodnosti, spodbujajte razmišljanje in grajenje scenarijev, raziskujte različne možnosti razvoja prihodnosti in omogočite razmislek o trenutni situaciji v novi luči z iskanjem novih možnosti.

Trajanje:

- 2 uri (lahko pa jo tudi skrajšate ali podaljšate)

Definicije:

- **Gonilne sile sprememb** so ključne sile ali trendi, ki oblikujejo prihodnost in vplivajo na to, kako se sistemi razvijajo, oblikujejo ali spreminjajo skozi čas.
- **Scenariji** niso napovedi, temveč strukturirane zgodbe o različnih možnih prihodnostih, ki so zasnovane tako, da (mladim) pomagajo raziskovati negotovost, si predstavljati spremembe in sprejemati boljše odločitve.

NAČRT DELAVNICE

ČAS	DEJAVNOST (KAJ STORITI)	OPIS (KAKO TO NAREDITI)
0-10 MIN	Uvod & ustvarjanje vzdušja	Pozdravite udeležence. Predstavite cilje, okvir in časovni razpored delavnice.
10-25 MIN	Korak 1 - Oblikujte vprašanja	Z udeleženci opredelite vprašanje, ki ga želite skupaj raziskati.
25-40 MIN	Korak 2 - Definirajte kjučne dejavnike	Razmislite o ključnih dejavnikih, ki bodo vplivali na prihodnost in jo oblikovali v zvezi z izbrano temo. Nato izberite dva najpomembnejša, ki sta neodvisna drug od drugega. Oba dejavnika morata imeti velik vpliv in biti zelo negotova.
40-70 MIN	Korak 3 - Oblikovajte matriko in ustvarite 4 scenarije	Matriko razporedite po tleh z vrvjo ali papirnatim trakom. Vsaka vrstica matrike predstavlja enega od ključnih dejavnikov. Nato udeležence prosite, naj si vsako vrstico predstavljajo kot spekter dveh skrajnosti in jih povabite, naj opredelijo skrajnosti. Ko to storijo, skrajnosti zapišite na papir in jih umestite na konce vrstic. Udeležence razdelite v 4 majhne skupine in vsako skupino umestite v en kvadrant. Udeležencem dajte nalogo, naj si zamislijo in na kratko opišejo glavno sporočilo tega scenarija.
70-90 MIN	Korak 4 - Predstavite scenarije	Ko so scenariji pripravljeni, naj jih udeleženci poimenujejo tako, da naslov jasno prikazuje posebne in edinstvene značilnosti tega scenarija. Skupine povabite, naj predstavijo scenarije (lahko jih tudi prosite, naj scenarije odigrajo/uprizorijo).

NAČRT DELAVNICE

ČAS	DEJAVNOST (KAJ STORITI)	OPIS (KAKO TO NAREDITI)
90-110 MIN	Korak 5 - Poročilo	V skupinskem pogovoru razpravljajte o izkušnjah. Udeležence vprašajte: 1. Kako ste se počutili v posameznih scenarijih? 2. Katere lastnosti so vas najbolj presenetile in navdušile? 3. Kateri scenariji so po vašem mnenju pozitivni in kateri negativni? 4. Katere strategije in ukrepe lahko sprejmemo zdaj, da bi pomagali uresničiti ali preprečiti te scenarije?
110-120 MIN	Zaključek	Udeležence prosite, naj z eno besedo opišejo, kaj so se naučili na delavnici. Spomnite jih, da: * prihodnost ni določena in da obstaja več prihodnosti, * naša sedanja dejanja oblikujejo našo prihodnost. Zahvalite se udeležencem.

NASVETI ZA IZVAJALCE:

- Bodite igrivi ter spodbujajte radovednost in domišljijo.
- Matriko ohranite preprosto in vizualno.
- Poskrbite, da sodelujejo vsi.
- Spodbujajte pripovedovanje zgodb.
- Najdite ravnovesje med užitkom in poglobljenimi razpravami.
- Ne pozabite povezati prihodnost s sedanjostjo in spodbuditi k dejanjem.

ZAKLJUČEK

Veseli nas, da ste prišli do konca našega priročnika. Upamo, da ga boste uporabili pri svojem delu z mladimi (ali s starejšimi) ali da ste se iz njega lahko naučili kaj novega. Naš cilj je bil poudariti pomen predvidevanja, njegove teoretične pasti, njegovo uporabo v praksi in, nenazadnje, njegovo uporabo pri delu z mladimi. Verjamemo, da smo izpolnili načela, ki so nas vodila in ki smo jih navedli v uvodu, ter ustvarili več kot dostojen material, ki ga je mogoče dopolniti z drugimi teoretičnimi ali praktičnimi izsledki.

Kot se pogosto navaja, predvidevanje prihodnosti ni le nejasen pojem. V resnici gre za strukturiran niz metod in orodij, ki se lahko uporabljajo na številnih področjih, vključno s politično strategijo, poslovnim načrtovanjem, akademskim raziskovanjem, vojaško pripravo in, kar je ključnega pomena, delom z mladimi. Njegova pomembnost je še posebej očitna v današnjem svetu, ki ga zaznamujejo negotovost, globalne krize in dolgoročni izzivi, s katerimi se mlajše generacije že soočajo.

V interesu družbe in širšega sveta je, da naslednjo generacijo opremimo z veščinami, potrebnimi za spopadanje z možnimi prihodnjimi izzivi. To vključuje pomoč mladim pri učenju logičnega razmišljanja o tem, kam lahko vodijo sedanji trendi, gonilne sile in signali. S spodbujanjem takšnega razmišljanja se lahko bolje pripravimo na zapletene izzive, ki se lahko pojavijo.

Pomembno je biti pripravljen. Načrt in, v idealnem primeru, več rezervnih načrtov nam lahko pomagajo prebroditi težke čase. Kakor pravi pregovor: »Sreča je naklonjena pripravljenim.«

NE POZABITE, NAJBOLJ POMEMBNO JE BITI PRIPRAVLJEN!

2025 ©